

การจัดทำรายการการสอบบัญชีสหกรณ์

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี

คำนำ

รายงานการสอบบัญชีเป็นงานขั้นสุดท้ายของผู้สอบบัญชี ซึ่งเป็นการให้ข้อสรุปจากหลักฐานการสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีได้จากการตรวจสอบบัญชี ในรูปแบบของการแสดงความเห็นต่องบการเงิน รวมทั้งการให้ข้อเท็จจริง/ข้อสังเกตที่ตรวจพบ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการสอบบัญชีฉบับใหม่ ให้ถือปฏิบัติ ดังนั้น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จึงได้ปรับปรุงคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเนื้อหาของคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ ประกอบด้วย รูปแบบของการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี และการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี รวมทั้งคำอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์นี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอบบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี
กุมภาพันธ์ 2557

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ณัฐเสกข์ ฉิมโสม ที่ปรึกษากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งสละเวลาให้ความรู้ คำแนะนำ อนุเคราะห์ตัวอย่าง (กรณีศึกษา) ประกอบคำอธิบาย ตลอดจนตรวจทาน และแก้ไขเนื้อหาให้ถูกต้อง ครบถ้วน ในส่วนของการเขียนรายงานของผู้สอบบัญชี เพื่อให้คู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์เล่มนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี
กุมภาพันธ์ 2557

สารบัญ

	หน้า
รายงานการสอบบัญชีสหกรณ์	1
➤ รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี	3
❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี	3
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี	4
❖ การเสนอรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี	12
❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี	13
➤ รายงานการสอบบัญชีประจำปี	19
❖ การเสนอรายงานการตรวจสอบบัญชีประจำปี	19
● รายงานของผู้สอบบัญชี	19
❖ ปัจจัยในการพิจารณาเพื่อกำหนดรูปแบบในการแสดงความเห็นต่อการเงิน	20
❖ การเลือกรูปแบบในการแสดงความเห็นต่อการเงิน	24
❖ สรุปเหตุการณ์/สถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีใช้พิจารณาเลือกรูปแบบการแสดงความเห็นต่อการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบไม่มีเงื่อนไข	25
1. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีมีสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบเฉพาะต่อตัวเลขงวดปัจจุบัน	28
1.1 รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน</u>	28
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน</u>	29
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน</u>	30
1.2 รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างมีเงื่อนไข</u>	35
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ	36
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ	37
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	40
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.3 รายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง	43
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง	43
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง	44
1.4 รายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น	48
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น	49
เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น	50
เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น	52
เนื่องจากมีเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์	
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น	53
เนื่องจากมีเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์	
❖ รายงานของผู้สอบบัญชี ในกรณีสหกรณ์ปฏิบัติผิดกฎหมาย	55
❖ รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีมีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของสหกรณ์	58
2. รายงานของผู้สอบบัญชีต่อบการเงินปีปัจจุบัน กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิด	59
❖ แนวทางการพิจารณาการรายงานต่อตัวเลขเปรียบเทียบที่ผิด/อาจผิด	60
3. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหลายเรื่อง	64
❖ แนวทางในการรายงานของผู้สอบบัญชี กรณีพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหลายเรื่อง	64
ซึ่งมีสาระสำคัญต่างกัน	
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข กรณีพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหลายเรื่อง	65
4. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีสหกรณ์ดำเนินงานไม่เป็นปกติ	72
4.1 กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี	72
4.2 กรณีสหกรณ์จดทะเบียนจัดตั้งใหม่	76
4.3 กรณีสหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชี	79
4.4 กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
❖ แนวทางการพิจารณาเพื่อจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีต่อการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี	80
❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีต่อการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี : <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี	82
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี : <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี	83
● รายงานผลการตรวจสอบบัญชี	91
ตรวจสอบบัญชีได้	92
❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีตรวจสอบบัญชีได้	92
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีตรวจสอบบัญชีได้	93
❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี	100
ตรวจสอบบัญชีไม่ได้	116
(1) กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน	116
❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน	117
❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน	118
❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน	121
(2) กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้	124
❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้	124
❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้	125

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

สารบัญตัวอย่าง

หน้า

ตัวอย่างที่

	● รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี	
1	กรณีพบข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องฯ	13
2	กรณีพบข้อสังเกต	16
	● รายงานของผู้สอบบัญชี	
1	รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> หรือ <u>แบบมาตรฐาน</u>	32
2	การเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” และวรรค “เรื่องอื่น”	34
3	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข</u> เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (ก) กรณีตัวเลขผิด	38
4	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข</u> เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ	39
5	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข</u> เนื่องจากไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	42
6	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง</u> (ก) กรณีตัวเลขผิด	45
7	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง</u> (ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ	47
8	รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่า <u>ไม่แสดงความเห็น</u> เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	51
9	รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่า <u>ไม่แสดงความเห็น</u> เนื่องจากมีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์	54
10	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์ไม่เปิดเผยการปฏิบัติผิดกฎหมาย	56
11	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” กรณีสหกรณ์ปฏิบัติผิดกฎหมาย (เปิดเผยไว้ในงบการเงินอย่างเพียงพอ)	57
12	รายงานของผู้สอบบัญชี : <u>ข้อมูลเปรียบเทียบ แสดงความเห็นไว้อย่างมีเงื่อนไข</u> กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิดและปัจจุบันยังไม่ได้แก้ไขให้ถูกต้อง	62

สารบัญตัวอย่าง (ต่อ)

ตัวอย่างที่		หน้า
13	รายงานของผู้สอบบัญชี : ข้อมูลเปรียบเทียบ แสดงความเห็นไว้ <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิดและปัจจุบันได้แก้ไขถูกต้องแล้ว (สหกรณ์ ไม่ได้เปิดเผยเกี่ยวกับการแก้ไขไว้ในงบการเงิน) เพิ่มวรรค “เรื่องอื่น” เนื่องจาก ข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิดและปัจจุบันได้แก้ไขถูกต้องแล้ว	63
14	รายงานของผู้สอบบัญชีที่แสดงความเห็น <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> : ในหลายสถานการณ์ เนื่องจาก 1. ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (มีสาระสำคัญแต่ ไม่แพร่กระจาย) 2. การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (มีสาระสำคัญแต่ไม่ แพร่กระจาย) และมีวรรค ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น เรื่องความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของสหกรณ์	66
15	รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่า <u>ไม่แสดงความเห็น</u> : ในหลายสถานการณ์ เนื่องจาก ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (มีสาระสำคัญและ แพร่กระจาย) และเพิ่มวรรคอธิบายเกี่ยวกับ การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็น สาระสำคัญ (มีสาระสำคัญแต่ไม่แพร่กระจาย)	68
16	รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่า <u>ไม่แสดงความเห็น</u> : ในหลายสถานการณ์ เนื่องจาก ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (มีสาระสำคัญและ แพร่กระจาย) และเพิ่มวรรคอธิบายเกี่ยวกับการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็น สาระสำคัญ (มีสาระสำคัญแต่ไม่แพร่กระจาย)	69
17	รายงานของผู้สอบบัญชี : แสดงความเห็นใน <u>แต่ละงบต่างกัน</u> 1. แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงิน 2. แสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด	71
18	รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> และเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี มีผลบังคับใช้ <u>ก่อน</u> วันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่	73
19	รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี มีผลบังคับใช้ <u>หลัง</u> วันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่	75
20	รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์จัดตั้งใหม่ยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจ แต่มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี	77

สารบัญตัวอย่าง (ต่อ)

	หน้า
ตัวอย่างที่	
21 รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์จัดตั้งใหม่มีการดำเนินธุรกิจ ในระหว่างงวดบัญชี	78
22 รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์ตักล้างการสอบบัญชี	79
23 รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างไม่มีเงื่อนไข</u> เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี	86
24 รายงานของผู้สอบบัญชี <u>อย่างมีเงื่อนไข</u> กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี	87
25 รายงานของผู้สอบบัญชีต่อรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ ● รายงานผลการตรวจสอบบัญชี	89
1 กรณีดำเนินงานเป็นปกติ (สหกรณ์การเกษตร)	100
2 กรณีดำเนินงานเป็นปกติ (สหกรณ์ออมทรัพย์)	105
3 สหกรณ์หยุดดำเนินธุรกิจ	112
4 สหกรณ์จัดตั้งใหม่ ไม่มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี	114
5 สหกรณ์จัดตั้งใหม่ มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี	115

รายงานการสอบบัญชีสหกรณ์

การสอบบัญชีสหกรณ์เป็นการตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสารประกอบการลงบัญชีและหลักฐานอื่นๆ ตลอดจนการใช้วิธีการตรวจสอบอื่นที่จำเป็นตามแนวทางปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้สอบบัญชีจะสามารถ วินิจฉัยและแสดงความเห็นโดยอิสระและเที่ยงธรรมว่างบการเงินที่สหกรณ์จัดทำขึ้นแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่ เพียงใด รวมถึงการเสนอข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีจะต้องวางแผนงานสอบบัญชีโดยการประเมิน ความเสี่ยงในการสอบบัญชี จัดทำแผนการสอบบัญชีโดยรวม ตลอดจนจัดทำแนวการสอบบัญชี ก่อนปฏิบัติงาน ตรวจสอบบัญชีระหว่างปี หรือตรวจสอบบัญชีประจำปีตามแต่กรณี และภายหลังเสร็จสิ้นการตรวจสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีต้องประเมินและสรุปผลการตรวจสอบโดยรวมจากหลักฐานการสอบบัญชี เพื่อจัดทำรายงาน การสอบบัญชีเสนอผลการตรวจสอบ รายงานการสอบบัญชีจึงถือเป็นผลงานขั้นสุดท้ายของผู้สอบบัญชีที่จะ แสดงผลการปฏิบัติงานและเป็นเครื่องมือที่จะสะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ใช้งาน ซึ่งได้แก่ สมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการ สถาบันการเงิน หน่วยงาน ราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ หลังจากเสร็จสิ้นการตรวจสอบแล้ว ผู้สอบบัญชีต้องจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจสอบ เพื่อเสนอความเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะโดยอาศัยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบ

สำหรับรายงานการสอบบัญชีซึ่งผู้สอบบัญชีต้องจัดทำแบ่งออกเป็น

1. รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี
2. รายงานการสอบบัญชีประจำปี

รายงานผล
การตรวจสอบบัญชี
ระหว่างปี

รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

เป็นการรายงานเพื่อเสนอผลการตรวจสอบและให้ข้อสังเกตที่ตรวจพบ รวมทั้งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานและการบริหารงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีให้เป็นไปตามรูปแบบและแนวทางที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ดังนี้

❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

สหกรณ์..... จำกัด

จังหวัด.....

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์..... จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... นั้น ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบบัญชีระหว่างปีครั้งที่..... เมื่อวันที่..... ถึงวันที่..... รวม..... วัน

จึงขอเสนอผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางแก้ไข
 - 1.1 ด้านการเงินการบัญชี
 - 1.1.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน
 - 1.1.2 ผลการตรวจสอบ
 - 1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน
 - 1.2.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน
 - 1.2.2 ผลการตรวจสอบ
2. การติดตามการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่อง
3. เรื่องอื่นๆ

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี

วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางแก้ไข

ให้รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี โดยแยกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการเงินการบัญชี
- 1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน ให้ระบุขอบเขตที่ได้ปฏิบัติงานจริงที่เกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี ได้แก่ การจัดทำบัญชี การรับจ่ายและเก็บรักษาเงินตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน โดยสรุปสาระสำคัญ เช่น ทดสอบการควบคุมในด้านใด ในช่วงเวลาใด อย่างไร ตรวจสอบเนื้อหาสาระในด้านใด ปริมาณเท่าใด อย่างไร ซึ่งต้องสอดคล้องกับแนวการสอบบัญชีที่กำหนด

ตัวอย่างเช่น

➤ ทดสอบการควบคุม

- สอบทานการแบ่งแยกหน้าที่และการมอบหมายงานด้านการเงินการบัญชี
- สอบทานการกำหนดระเบียบของสหกรณ์ด้านการเงินการบัญชี
- ทดสอบ/สังเกตการณ์การปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ด้านการเงินการบัญชี

➤ ตรวจสอบเนื้อหาสาระ

- ตรวจสอบเงินสดคงเหลือในมือเปรียบเทียบกับบัญชี ณ วันที่.....
- ตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคาร ณ วันตรวจสอบเงินสด/ณ วันสิ้นเดือน.....
- ตรวจสอบเอกสารหลักฐานการรับจ่ายเงินและรายการโอนบัญชี ระยะเวลาตั้งแต่วันที่..... ถึงวันที่
- ตรวจสอบการบันทึกบัญชีในสมุด.....และการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไป บัญชีย่อยและทะเบียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....
- เปรียบเทียบยอดคงเหลือระหว่างบัญชี.....กับบัญชีย่อยและทะเบียน..... ณ วันที่.....

1.1.2 ผลการตรวจสอบ ให้รายงานผลการตรวจสอบ และข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบหรือจุดอ่อนของการควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชี รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อให้สหกรณ์ปรับปรุงแก้ไข ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีพบข้อสังเกต/ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและการรายงานการใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์ พ.ศ. 2556 รวมทั้งแนวทางปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและการรายงานการใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์ พ.ศ. 2556

แนวทางในการรายงานข้อสังเกต/ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี

1. การพิจารณารายงานข้อสังเกต/ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี

- **ข้อสังเกต** ให้ผู้สอบบัญชีรายงานเป็นข้อสังเกต เมื่อตรวจพบข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนที่มีสาระสำคัญ แต่ยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อผลการดำเนินงาน/ฐานะการเงินอย่างมีสาระสำคัญ ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วว่าต้องแจ้งให้สหกรณ์แก้ไขให้ถูกต้อง มิฉะนั้นอาจเกิดความเสียหาย ทั้งนี้ผู้สอบบัญชีสามารถสรุปเนื้อหาจากหนังสือแจ้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง (แบบ 9) ในการรายงานได้

- **ข้อบกพร่อง** ให้ผู้สอบบัญชีรายงานเป็นข้อบกพร่อง เมื่อตรวจพบข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนที่มีสาระสำคัญมาก ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายและ/หรือกระทบต่อผลการดำเนินงาน/ฐานะการเงินของสหกรณ์อย่างมีสาระสำคัญ หรือผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่าหากไม่ได้รับการแก้ไขภายในเวลาที่กำหนดจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์และอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกสหกรณ์ได้ และผู้สอบบัญชีได้เสนอความเห็น (แบบ 1- 4) เพื่อให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 แล้ว ทั้งนี้ ในกรณีที่นายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ผู้สอบบัญชีสามารถสรุปเนื้อหาจากคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ดังกล่าวในการรายงานได้

2. การให้ข้อเสนอแนะ ให้ผู้สอบบัญชีใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสารให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทราบถึงความสำคัญ/ความจำเป็นในการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้สอบบัญชีในระดับที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ

- กรณีเป็นข้อสังเกต ผู้สอบบัญชีสามารถใช้คำว่า “ควร” ในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาแก้ไขแต่หากเป็นข้อสังเกตที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินแก่สหกรณ์ การให้ข้อเสนอแนะผู้สอบบัญชีสามารถใช้คำว่า “ต้อง” เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาแก้ไขโดยเร็ว

- กรณีเป็นข้อบกพร่อง ให้ผู้สอบบัญชีใช้คำว่า “ต้อง” ในการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อสื่อสารให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทราบว่าจำเป็นต้องแก้ไขข้อบกพร่องตามวิธีการและระยะเวลาที่ผู้สอบบัญชีกำหนด

3. ในกรณีที่ตรวจพบเฉพาะข้อสังเกตหรือข้อบกพร่อง ให้ระบุให้ชัดเจนว่าเป็นข้อสังเกตหรือข้อบกพร่อง หากเป็นการตรวจพบทั้งข้อสังเกตและข้อบกพร่องสามารถรายงานรวมกันได้

ตัวอย่าง การรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบและข้อเสนอแนะ เช่น

➤ จากการตรวจสอบเงินฝากธนาคาร ณ วันตรวจนับเงินสด ปรากฏว่าจำนวนเงินตามบัญชีไม่ถูกต้องตรงกับสมุดคู่บัญชีเงินฝากธนาคาร และรายงานของธนาคาร ดังนั้นเพื่อให้สามารถตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของรายการเงินฝากธนาคาร รวมทั้งเมื่อเกิดข้อแตกต่าง สามารถค้นพบสาเหตุเพื่อปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว สหกรณ์ควรมีการเปรียบเทียบยอดเงินฝากธนาคารตามหลักฐาน

ของสหกรณ์กับหลักฐานของธนาคารเป็นประจำทุกเดือนในกรณีมีผลแตกต่างควรจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคารเพื่อกระทบยอดหาสาเหตุของผลแตกต่างด้วย

➤ การจัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน เช่น จัดทำบัญชีเงินสดไม่เป็นปัจจุบัน เป็นผลให้ไม่สามารถเปรียบเทียบยอดเงินสดคงเหลือตามบัญชี กับยอดเงินสดคงเหลือในมือได้ อาจเป็นสาเหตุให้มีเงินสดขาดบัญชี/สูญหาย ดังนั้นผู้จัดการสหกรณ์/คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่บัญชีจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

➤ เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน เช่น สหกรณ์มีการบันทึกการจ่ายเงินเพื่อซื้อครุภัณฑ์สำนักงาน โดยมีเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีเป็นใบส่งของ ใบแจ้งหนี้และการชำระเงินโดยการโอนเงินผ่านธนาคาร แต่ไม่มีหลักฐานใบเสร็จรับเงินจากเจ้าหนี้ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้การบันทึกรายการบัญชีของสหกรณ์ต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่สมบูรณ์และครบถ้วน สหกรณ์ต้องติดตามทวงถามใบเสร็จรับเงินจากเจ้าหนี้เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีโดยเร็ว

➤ เอกสารประกอบรายการจ่ายเงินไม่สมบูรณ์ เช่น ไม่มีลายมือชื่อผู้รับเงิน ผู้อนุมัติ ผู้สอบทานผู้แก้ไขรายการ ดังนั้นเพื่อให้มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ สามารถถือใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชีตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542 สหกรณ์ต้องควบคุมให้มีการจัดทำเอกสารให้สมบูรณ์ก่อนการจ่ายเงิน รวมทั้งติดตามให้ผู้รับเงิน และผู้ที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อให้ครบถ้วน กรณีที่ไม่สามารถกระทำได้ควรนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อรับรองรายการจ่ายดังกล่าว และทุกครั้งที่มีการจ่ายเงินควรให้ผู้รับเงินลงลายมือชื่อและจัดทำเอกสารให้สมบูรณ์ด้วย

➤ การบันทึกบัญชีย่อย/รายละเอียดรายตัวลูกหนี้และทุนเรือนหุ้นไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบยอดคงเหลือระหว่างบัญชีแยกประเภทลูกหนี้เงินกู้และทุนเรือนหุ้น กับบัญชีย่อยลูกหนี้และทุนเรือนหุ้นประจำเดือนได้ ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง รวมทั้งกรณีมีข้อแตกต่างสามารถค้นหาสาเหตุและปรับปรุงให้ถูกต้องโดยเร็ว ผู้จัดการสหกรณ์/คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ควรดูแลให้มีการจัดทำบัญชีย่อย/รายละเอียดรายตัวลูกหนี้และทุนเรือนหุ้นให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน รวมทั้งเปรียบเทียบยอดกับบัญชีแยกประเภทเป็นประจำทุกเดือน

ตัวอย่าง การรายงานข้อบกพร่องที่ตรวจพบและข้อเสนอแนะ เช่น

➤ มีสินค้าขาดบัญชี ราคาทุน จำนวน.....บาท ราคาขาย จำนวน.....บาท เนื่องจากบันทึกบัญชีไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง กล่าวคือ บันทึกซื้อสินค้าตามใบส่งของและบันทึกลดยอดเงินฝากธนาคารเพื่อชำระค่าสินค้า ณ วันที่ทำสัญญาซื้อขาย โดยไม่มีการรับสินค้าตามใบส่งของ ในระหว่างปีมีการเคลื่อนไหวในลักษณะดังกล่าวจำนวนมากเป็นสาระสำคัญ ซึ่งจากการทดสอบตรวจนับสินค้า ณ วันที่.....มีสินค้าคงเหลือตามทะเบียนคุมสินค้า แต่ไม่มีสินค้าให้ตรวจนับแต่อย่างใด ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องดำเนินการหาผู้รับผิดชอบและควบคุมให้มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามความเป็นจริงโดยเร็ว เพื่อให้ได้ข้อมูล

ทางบัญชีที่เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการ สามารถจัดทำและนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามระเบียบ
นายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อพร้อมรับการตรวจสอบบัญชีประจำปีต่อไป

อนึ่ง เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความเสียหายกับสหกรณ์อย่างมีสาระสำคัญ
เข้าลักษณะข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ข้าพเจ้าจึงได้เสนอความเห็น (แบบ 1) ให้รองนายทะเบียนสหกรณ์
ใช้อำนาจสั่งการให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 (1) แล้วตามหนังสือ
ที่..... ลงวันที่.....

➤ จ่ายเงินไม่ถูกต้องตามระเบียบ ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินของสหกรณ์ เนื่องจาก
สหกรณ์ได้ร่วมทุนกับบริษัทเอกชนสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้ามูลค่า 100 ล้านบาท และสหกรณ์ได้จ่ายเงิน
ค่าก่อสร้างโรงงานเป็นเงิน 50 ล้านบาท ปัจจุบันยังไม่มีการผลิตกระแสไฟฟ้าแต่อย่างใด การดำเนินการดังกล่าว
ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามข้อบังคับของสหกรณ์ และมีแนวโน้มว่าจะไม่ได้รับประโยชน์ที่คุ้มค่ากับการลงทุน
รวมทั้งมีความเสี่ยงที่อาจจะได้รับผลเสียหาย สหกรณ์จึงได้ขายโรงไฟฟ้าที่ร่วมทุนดังกล่าวคืนให้กับบริษัทร่วมทุน
แต่จะได้รับเงินคืนเป็นงวดภายใน 10 ปี เป็นเงินรวม 55 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสหกรณ์ มีทุนดำเนินงาน
เพียง 70 ล้านบาท สถานการณ์ข้างต้นอาจมีผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์อย่างรุนแรง
ดังนั้นสหกรณ์ต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อป้องกันปัญหาการขาดสภาพคล่องที่อาจเกิดขึ้นโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้
กระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ รวมทั้งความเชื่อถือของมวลสมาชิก

อนึ่ง เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความเสียหายกับสหกรณ์อย่างมีสาระสำคัญมาก
เข้าลักษณะข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ข้าพเจ้าจึงได้เสนอความเห็น (แบบ 4) ให้รองนายทะเบียนสหกรณ์
ใช้อำนาจสั่งการให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 (4) แล้วตามหนังสือที่
..... ลงวันที่.....

➤ เอกสารประกอบรายการจ่ายเงินไม่สมบูรณ์ จากการตรวจสอบสัญญาเงินให้กู้เดือน.....
จำนวน 120 สัญญา เป็นเงิน 10 ล้านบาท พบว่าเอกสารหลักฐานประกอบการจ่ายเงินกู้ จัดทำไม่ครบถ้วนสมบูรณ์
กล่าวคือ คำขอกู้และสัญญาเงินกู้ไม่ระบุว่าเป็นสัญญากู้ยืมประเภทใด จำนวน 90 สัญญา เป็นเงิน 5.7 ล้านบาท
ลงลายมือชื่อผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน รวมทั้งคู่สมรสไม่ครบถ้วน จำนวน 80 สัญญา เป็นเงิน 6.4 ล้านบาท เป็นผลให้
การบันทึกรายการในสมุดบัญชีแยกประเภทเงินให้กู้ไม่เป็นปัจจุบันด้วย เนื่องจากสัญญากู้ยืมและสัญญาค้ำประกัน
เป็นเอกสารหลักฐานประกอบการจ่ายเงินและเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย กรณีสัญญากู้ยืมและ
สัญญาค้ำประกันไม่สมบูรณ์ มีความเสี่ยงที่สหกรณ์อาจไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ ดังนั้นเพื่อป้องกัน
ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องจัดทำสัญญากู้ยืม สัญญาค้ำประกันและหลักฐานประกอบการจ่ายเงินกู้ให้
สมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อสามารถใช้เป็นหลักฐานในการเรียกร้องสิทธิในฐานะเจ้าหนี้ได้ตามกฎหมาย และบันทึกบัญชี
ให้เป็นปัจจุบัน ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542

อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตข้างต้นได้มีการแจ้งและให้ข้อเสนอแนะกับสหกรณ์แล้วในรายงานผล
การตรวจสอบบัญชีปีก่อน แต่สหกรณ์มิได้ดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของข้าพเจ้าแต่อย่างใด ข้าพเจ้า
จึงได้เสนอความเห็น (แบบ 1) ให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจสั่งการให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์
แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 (1) แล้วตามหนังสือที่..... ลงวันที่.....

➤ ลูกหนี้ปฏิเสธหนี้ จากการตรวจสอบธุรกิจสินเชื่อ ระหว่างเดือน.....ถึงเดือน..... และได้สุ่มสอบทานหนี้กับสมาชิก จำนวน.....ราย เป็นเงิน.....ล้านบาท ปรากฏว่ามีสมาชิกปฏิเสธหนี้จำนวน.....ราย เป็นเงิน.....ล้านบาท ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่.....ลงวันที่.....ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่ได้ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด สหกรณ์ต้องรีบดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องโดยเร็ว อนึ่ง การไม่แก้ไขข้อบกพร่องข้างต้น อาจถูกพิจารณาดำเนินการตามมาตรา 22 (2) – (4) หรือ มาตรา 133 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

1.2.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน ให้ระบุขอบเขตที่ได้ปฏิบัติงานตรวจสอบด้านการปฏิบัติงานและการบริหารงานของสหกรณ์ แยกเป็นรายธุรกิจ/การดำเนินงาน ที่ได้ตรวจสอบจริง โดยระบุว่าได้ทดสอบการควบคุมในด้านใด ในช่วงเวลาใด อย่างไร ตรวจสอบเนื้อหาสาระในด้านใด ปริมาณเท่าใด อย่างไร

ตัวอย่างเช่น

• ด้านสินเชื่อ

➤ ทดสอบการควบคุม

- สอบทานระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและสหกรณ์อื่น
- สังเกตการณ์การปฏิบัติงานตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและสหกรณ์อื่น

ในวันที่.....

➤ ตรวจสอบเนื้อหาสาระ

- ตรวจสอบคำขอกู้และหนังสือสัญญาเงินให้กู้ประเภท..... เลขที่..... ถึงเลขที่..... และการค้ำประกัน
- ตรวจสอบรายละเอียดยอดคงเหลือของลูกหนี้รายตัว หน่วยที่.....ระยะเวลาตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

• ด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

➤ ทดสอบการควบคุม

- สอบทานการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
 - สังเกตการณ์การปฏิบัติงานตามระเบียบ ว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เช่น การขายสินค้าเงินสด การอนุมัติการขายสินค้าเงินเชื่อ การเก็บรักษาสินค้าอุปโภคบริโภค อุปกรณ์ และวัสดุการเกษตร
- ในวันที่.....

➤ ตรวจสอบเนื้อหาสาระ

- ตรวจสอบเอกสารการซื้อ - ขาย ระยะเวลาตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

- ทดสอบการคำนวณภาษีซื้อ - ภาษีขายในรายงานภาษีซื้อ - ภาษีขาย เดือน.....

ถึงเดือน.....

ฯลฯ

1.2.2 ผลการตรวจสอบ ให้รายงานผลการตรวจสอบ และข้อสังเกตที่ตรวจพบที่เป็นสาระสำคัญหรือจุดอ่อนของการควบคุมภายในด้านการปฏิบัติงานและการบริหารงานของสหกรณ์ กรณีมีข้อสังเกต/ข้อบกพร่องให้ระบุสาเหตุ ผลกระทบ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อให้สหกรณ์แก้ไขได้อย่างเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีพบข้อสังเกต/ข้อบกพร่องอื่นที่มีใช้ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง ขอบเขตการออกคำสั่งตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

แนวทางในการรายงานข้อสังเกต/ข้อบกพร่องอื่นที่มีใช้ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี

1. การพิจารณารายงานข้อสังเกต/ข้อบกพร่องอื่นที่มีใช้ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี เนื่องจากคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง ขอบเขตการออกคำสั่งตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่แต่งตั้งจากข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องอื่นที่มีใช้ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ดังนั้นการเสนอความเห็นของผู้สอบบัญชีจึงเป็นลักษณะของการให้ข้อสังเกต ส่วนจะเข้าลักษณะข้อบกพร่องหรือไม่นั้น เป็นดุลยพินิจของรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่แต่งตั้งจากข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์

การพิจารณารายงานข้อสังเกต/ข้อบกพร่องให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติ ดังนี้

- ข้อสังเกต ให้ผู้สอบบัญชีรายงานเป็นข้อสังเกต เมื่อตรวจพบการปฏิบัติงานหรือการบริหารงานของสหกรณ์ที่มีสาระสำคัญ ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วว่าต้องแจ้งให้สหกรณ์แก้ไขให้ถูกต้อง มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียประโยชน์ต่อสหกรณ์หรือสมาชิก ทั้งนี้ผู้สอบบัญชีสามารถสรุปเนื้อหาจากหนังสือรายงานการตรวจพบข้อบกพร่องอื่นที่มีใช้ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีในการรายงานได้

- ข้อบกพร่อง ให้ผู้สอบบัญชีรายงานเป็นข้อบกพร่อง เมื่อรองนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 แล้ว ทั้งนี้ผู้สอบบัญชีสามารถสรุปเนื้อหาจากคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ดังกล่าวในการรายงานได้

2. การให้ข้อเสนอแนะ ให้ผู้สอบบัญชีใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสารให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทราบถึงความสำคัญ/จำเป็นในการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่องตามคำแนะนำ/ข้อเสนอแนะของผู้สอบบัญชีในระดับที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ

- กรณีเป็นข้อสังเกต ผู้สอบบัญชีสามารถใช้คำว่า “ควร” หรือ “ต้อง” แล้วแต่กรณี ในการให้ข้อเสนอแนะ โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชีในการพิจารณาว่าข้อสังเกตที่ตรวจพบอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินหรือเสื่อมเสียประโยชน์ต่อสหกรณ์หรือสมาชิกในอนาคตอย่างมีสาระสำคัญมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาดำเนินการแก้ไข

- กรณีเป็นข้อบกพร่องให้ผู้สอบบัญชีใช้คำว่า “ต้อง” ในการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อสื่อสารให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทราบว่าจำเป็นต้องแก้ไขข้อบกพร่องตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินมากยิ่งขึ้นแก่สหกรณ์

3. ในกรณีตรวจพบเฉพาะข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องให้ระบุให้ชัดเจนว่าเป็น ข้อสังเกตหรือข้อบกพร่อง หากเป็นการตรวจพบทั้งข้อสังเกตและข้อบกพร่องสามารถรายงานรวมกันได้

ตัวอย่าง การรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบและข้อเสนอแนะ เช่น

- ด้านบริหารงาน

- สหกรณ์ไม่ได้กำหนดระเบียบให้ครอบคลุมการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริการสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อจำหน่ายให้สมาชิก การเช่าซื้อ/ผ่อนชำระบ้านและที่ดิน และการให้เงินยืมตรง ดังนั้นสหกรณ์ควรพิจารณากำหนดระเบียบขึ้นถือใช้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการปฏิบัติงาน รวมทั้งคณะกรรมการดำเนินการสามารถติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี

- ระเบียบสหกรณ์ ว่าด้วยการเจ้าหน้าที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ต้องมีหลักประกันการทำงาน จากการตรวจสอบพบว่าเจ้าหน้าที่หลายรายยังไม่มีหลักประกันการทำงาน และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีหลักประกันไม่เหมาะสมกับความรับผิดชอบที่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ควรดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ทุกรายจัดหาหลักประกันการทำงานตามที่ระเบียบกำหนด รวมทั้งควรมีการทบทวนหลักประกันการทำงานให้มีความเหมาะสมเพียงพอกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

- ด้านสินเชื่อ

- ปฏิบัติไม่เป็นไปตามข้อบังคับสหกรณ์ ข้อ 12 ที่กำหนดว่า “การให้เงินกู้ทุกประเภทกับสมาชิกแต่ละคนในเวลาใดเวลาหนึ่งจะมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 10 ของเงินค่าหุ้นทั้งหมดของสหกรณ์ในเวลา นั้นไม่ได้” ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าสหกรณ์มีการจ่ายเงินกู้เกินกว่าอัตราที่ข้อบังคับกำหนด จำนวน.....ราย เป็นเงิน.....ล้านบาท ดังนั้นสหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับกำหนด

- เนื่องจากสหกรณ์กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการตีราคาหลักประกันเงินกู้ โดยใช้ราคาตลาดตามที่คณะกรรมการดำเนินการพิจารณา ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าการตีราคาหลักทรัพย์สูงกว่าราคาประเมินปกติจำนวนมาก ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงที่หลักประกันเงินกู้จะไม่คุ้มมูลหนี้ ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหลังหักหลักประกันซึ่งใช้ราคาประเมิน หากสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญา หรือขาดทุนจากการขายหลักประกันในกรณียึดหลักประกันชำระหนี้ สหกรณ์ต้องพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์ในการตีราคาหลักประกันเงินกู้ให้เหมาะสมเพื่อคุ้มครองหนี้ได้

- คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีมติจ่ายเงินกู้ให้บุคคลทั่วไป ที่มีใช้สมาชิกของสหกรณ์ ซึ่งขัดกับระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ ที่กำหนดว่า “ให้เงินกู้กับสมาชิกและสหกรณ์อื่น” เท่านั้น การปฏิบัติของคณะกรรมการดำเนินการเป็นการกระทำเกินกว่าอำนาจที่กฎหมายกำหนด หากมีความเสียหายเกิดขึ้น คณะกรรมการที่ลงมติจะต้องรับผิดชอบ ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินการต้องปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด

● ด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

➢ มีการจัดซื้อสินค้าประเภทเคมีภัณฑ์ โดยไม่มีการสำรวจความต้องการของสมาชิก ทำให้มีเคมีภัณฑ์คงเหลือค้างสต็อกราคาทุน จำนวน.....บาท ราคาขาย จำนวน.....บาท มีความเสี่ยงที่จะเสื่อมสภาพ ดังนั้นสหกรณ์ควรดำเนินการหาช่องทางจำหน่ายสินค้าให้มากขึ้น เพื่อป้องกันผลขาดทุนจากสินค้าเก่าเก็บล้าสมัยหรือเสื่อมชำรุดเสียหายซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของสหกรณ์

➢ มีการลดราคาสินค้าต่ำกว่าราคาทุน โดยไม่มีการอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ ซึ่งมีรายละเอียดซื้อสินค้า ราคาทุน และราคาตลาด ดังนี้..... สหกรณ์ควรนำเรื่องดังกล่าวเข้าที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อให้มีการพิจารณาอนุมัติ และในครั้งต่อไปหากมีการลดราคาสินค้าต่ำกว่าราคาทุนอีก ให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย โดยให้มีการอนุมัติจากผู้มีอำนาจ เช่น ผู้จัดการสหกรณ์ หรือคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ตามแต่กรณี

ตัวอย่าง การรายงานข้อบกพร่องที่ตรวจพบและข้อเสนอแนะ เช่น

➢ สหกรณ์กำหนดระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ ซึ่งกำหนดวงเงินกู้พิเศษสูงสุดไม่เกิน 20 ล้านบาท โดยไม่ส่งสำเนาให้นายทะเบียนสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์) ทราบ และเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับของสหกรณ์ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยมีคำสั่งที่.....ลงวันที่..... ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ และจัดส่งสำเนาระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ข้างต้นให้นายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับคำสั่ง รวมทั้งพิจารณาโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบฐานไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ ดังนั้นสหกรณ์ต้องปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์และข้อบังคับของสหกรณ์อย่างเคร่งครัด

➢ คณะกรรมการดำเนินการลงมติซื้ออาคารพาณิชย์ ราคา 9.5 ล้านบาท และจ่ายเงินมัดจำสัญญาซื้อขาย เป็นเงิน 2.85 ล้านบาท โดยเป็นการกระทำฝ่าฝืนระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินของสหกรณ์ พ.ศ. 2553 ข้อ 9 ที่กำหนดให้การซื้อทรัพย์สินที่มีราคาเกินกว่า 1.0 ล้านบาท จะต้องจัดซื้อโดยวิธีประกวดราคา ทั้งนี้ในการประกวดราคาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบข้อ 21 ซึ่งคณะกรรมการมิได้ดำเนินการตามระเบียบแต่อย่างใด นายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งที่.....ลงวันที่..... โดยใช้อำนาจตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้ถอนมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการข้างต้น และให้คณะกรรมการดำเนินการที่ลงมติดังกล่าวคืนเงินค่าซื้อที่ดินให้กับสหกรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับคำสั่ง ดังนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องดำเนินการตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์โดยเร็ว

➢ สหกรณ์เรียกเก็บค่าปรับกรณีสมาชิกผิดสัญญาเงินกู้ โดยมีได้กำหนดเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าปรับไว้ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการให้เงินกู้และไม่ได้ระบุไว้ในสัญญาที่ยืมแต่อย่างใด ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยมีคำสั่งที่.....ลงวันที่..... ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์คืนเงินค่าปรับดังกล่าวให้กับสมาชิกและปฏิบัติตามที่กำหนดไว้

ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับคำสั่ง ดังนั้นสหกรณ์ต้องปฏิบัติตามคำสั่ง นายทะเบียนสหกรณ์และข้อบังคับของสหกรณ์อย่างเคร่งครัด

2. การติดตามการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่อง

ในรายงานส่วนนี้ ให้รายงานถึงการติดตามผลการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบในครั้งก่อน/ปีก่อน ที่ผู้สอบบัญชีได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขให้แก่สหกรณ์แล้ว โดยติดตามว่าสหกรณ์ได้มีการแก้ไขตามข้อเสนอแนะหรือไม่ อย่างไร และมีข้อสังเกต/ข้อบกพร่องใดยังคงอยู่อีกหรือไม่ ซึ่งการติดตามผลการแก้ไขข้อบกพร่องนี้อาจใช้วิธีการสอบถามจากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์หรือฝ่ายจัดการ พร้อมทั้งสอบถามการแก้ไขว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมหรือไม่ กรณีที่สหกรณ์ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ให้สอบถามปัญหาอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขได้ว่าเป็นเพราะเหตุใด และให้รายงานซ้ำอีก เพื่อเป็นการเร่งรัดให้สหกรณ์แก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่องโดยเร็วต่อไป

นอกจากนี้หากผู้สอบบัญชีเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปีมากกว่า 1 ครั้ง และมีข้อสังเกตจากการตรวจสอบในครั้งก่อน ให้ติดตามผลการแก้ไขของสหกรณ์และรายงานไว้ด้วย

3. เรื่องอื่นๆ

ให้รายงานเรื่องที่คุณสอบบัญชีเห็นว่าควรรายงาน นอกเหนือจากข้อ 1 - 3

❖ การเสนอรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

ให้ผู้สอบบัญชีเสนอรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี พร้อมทั้งบทลง (ณ วันสิ้นเดือนก่อนเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปี) ไปตรวจนับเงินสด และกระดาษทำการเงินฝากธนาคารและหนังสือตอบยืนยันยอดจากธนาคาร (กรณีกำหนดวิธีการตรวจสอบโดยขอยืนยันยอดระหว่างปี) ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ (รองนายทะเบียนสหกรณ์ : หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์) เพื่อทราบ พร้อมทั้งสำเนาเฉพาะรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีให้สหกรณ์และรองนายทะเบียนสหกรณ์ตามพื้นที่ตั้งของสหกรณ์ (สหกรณ์จังหวัดหรือผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์พื้นที่ 1 หรือ พื้นที่ 2) ทราบด้วย ทั้งนี้กรณีรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีมีจำนวนมากกว่า 1 แผ่น ให้ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อที่มุมด้านขวาของทุกแผ่น ยกเว้นแผ่นสุดท้ายที่ลงชื่อผู้สอบบัญชี รวมทั้งให้มีผู้ลงลายมือชื่อรับรองในสำเนารายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีด้วย

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีพบข้อสังเกต/ข้อบกพร่อง ให้ดำเนินการ ดังนี้

1. กรณีข้อสังเกต/ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและการรายงานการใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์ พ.ศ. 2556 รวมทั้งแนวทางปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและการรายงานการใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์ พ.ศ. 2556

2. กรณีข้อสังเกต/ข้อบกพร่องอื่นที่มีใช้ข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง ขอบเขตการออกคำสั่งตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

ตัวอย่างที่ 1 กรณีพบข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องฯ

รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

สหกรณ์ออมทรัพย์รวมมิตร จำกัด

จังหวัดเลย

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์รวมมิตร จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบบัญชีระหว่างปีครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16-19 พฤศจิกายน 2557 รวม 4 วัน จึงขอเสนอผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกตและข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน

- 1) สอบทานระเบียบ ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน พ.ศ. 2552
- 2) ตรวจนับเงินสดและตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคาร ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2557
- 3) ตรวจสอบเอกสารการรับ – จ่ายเงินและรายการโอนบัญชีระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2557
- 4) เปรียบเทียบยอดเงินสดตามบัญชีกับเงินสดคงเหลือในมือ ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2557
- 5) เปรียบเทียบยอดเงินฝากธนาคารตามบัญชีของสหกรณ์กับรายงานของธนาคาร ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2557
- 6) เปรียบเทียบยอดคงเหลือตามบัญชีกับยอดรวมรายละเอียดรายตัวของเงินกู้ประเภทฉุกเฉิน สามัญ และเงินกู้พิเศษ ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2557

1.1.2 ผลการตรวจสอบ

- 1) ผลการตรวจนับเงินสดในมือปรากฏว่าสหกรณ์มีเงินสดขาดบัญชี จำนวน 4,621 บาท ซึ่งมีสาเหตุจากสหกรณ์จัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบเงินสดคงเหลือในมือเทียบกับจำนวนเงินตามบัญชีได้ เงินสดขาดบัญชีดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่การเงิน ซึ่งได้ทำหนังสือรับรองจำนวนเงินสดไว้ต่อสหกรณ์แล้ว ทั้งนี้สหกรณ์ควรเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายคืนโดยเร็ว และกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่บัญชีจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งให้มีการเปรียบเทียบยอดเงินสดคงเหลือในมือ กับยอดคงเหลือตามบัญชีให้ถูกต้องตรงกันทุกวัน

นอกจากนี้สหกรณ์เก็บรักษาเงินสดคงเหลือในมือเกินกว่าวงเงินที่ระเบียบกำหนดเป็นประจำ เพื่อป้องกันผลเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น ได้นำให้สหกรณ์เก็บรักษาเงินสดในมือให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดและนำเงินสดส่วนที่เกินกว่าวงเงินที่กำหนดไว้ในระเบียบฝากธนาคารทุกสิ้นวัน ทั้งนี้หากวันใดมีเหตุจำเป็นต้องเก็บรักษาเงินสดเกินกว่าวงเงินให้บันทึกเหตุผลไว้ในสมุดเงินสด กรณีที่มีความจำเป็นต้องเก็บรักษาเงินสดเกินกว่าวงเงินเป็นครั้งคราว เช่น อยู่ในช่วงการจ่ายเงินกู้ฉุกเฉินตอนต้นเดือนก็ให้ขออนุมัติช่วงเวลาไว้ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ หรือ กรณีที่เห็นว่าวงเงินที่กำหนดตามระเบียบไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ก็ให้มีการทบทวนระเบียบดังกล่าวต่อไป

2) จากการเปรียบเทียบยอดคงเหลือตามบัญชีลูกหนี้เงินกู้ประเภทฉุกเฉินกับยอดรวมบัญชีย่อยรายตัว ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2557 พบว่ามียอดคงเหลือตามบัญชีสูงกว่ายอดรวมบัญชีย่อยรายตัวจำนวน 203,125.25 บาท สหกรณ์ต้องดำเนินการหาสาเหตุของความแตกต่างโดยเร็ว เพื่อสามารถจัดทำและนำเสนองบการเงินตามระเบียนนายทะเบียนสหกรณ์และพร้อมรับการตรวจสอบบัญชีประจำปีต่อไป

3) จากการตรวจสอบสัญญาเงินกู้และเอกสารประกอบการกู้ รวมทั้งการปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและสหกรณ์อื่น พบว่ามีสัญญาเงินกู้ส่วนใหญ่ไม่สมบูรณ์ เช่น ไม่ลงลายมือชื่อผู้อนุมัติ ผู้สอบทาน รวมทั้งไม่ลงเลขที่สัญญาเงินกู้ เนื่องจากสัญญาเงินกู้เป็นหลักฐานสำคัญในการให้กู้และสิทธิเรียกร้องของสหกรณ์ ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำและตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วนของสัญญาเงินกู้และเอกสารประกอบการจ่ายเงินกู้ให้ถูกต้องสมบูรณ์โดยเร็ว รวมทั้งควบคุมให้จัดทำเอกสารหลักฐานการกู้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ก่อนการจ่ายเงินกู้ทุกครั้ง

4) จากการสุ่มสอบทานหนี้กับสมาชิก ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2557 จำนวน 618 ราย เป็นเงิน 15.57 ล้านบาท ปรากฏว่ามีสมาชิกปฏิเสธหนี้จำนวน 96 ราย เป็นเงิน 6.85 ล้านบาท ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ กษ 04 ลย/883 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2557 เรื่อง ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง โดยกำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและหาผู้รับผิดชอบ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งสามารถจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่ได้ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด สหกรณ์ต้องรีบดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องโดยเร็ว อนึ่ง การไม่แก้ไขข้อบกพร่องข้างต้นอาจถูกพิจารณาเนิ่นการตามมาตรา 22 (2) – (4) หรือมาตรา 133 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

• ด้านสินเชื่อ

ขอบเขตการปฏิบัติงาน

- 1) สอบทานระเบียบว่าด้วย การให้เงินกู้แก่สมาชิกและสหกรณ์อื่น
- 2) ทดสอบการควบคุมด้านสินเชื่อสำหรับช่วงระยะเวลาระหว่างวันที่ 1 - 31 ตุลาคม 2557
- 3) ตรวจสอบเอกสารประกอบการให้เงินกู้ประเภทฉุกเฉิน สามัญ และเงินกู้พิเศษ เดือน ตุลาคม 2557
- 4) ตรวจสอบรายละเอียดรายตัวลูกหนี้เงินให้กู้ หน่วยเรียกเก็บที่ 1 ,4 และ 5

5) สอบทานหนี้กับสมาชิก ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2557

ผลการตรวจสอบ

สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำสัญญาเงินกู้ การอนุมัติ และการจ่ายเงินกู้อย่างชัดเจน จากการตรวจสอบสัญญาเงินกู้ที่ประเภทฉุกเฉิน สามัญ และเงินกู้พิเศษ พบข้อสังเกตว่าสหกรณ์อนุมัติเงินกู้พิเศษเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกับสมาชิกที่มีเงินได้รายเดือนคงเหลือน้อยกว่า ร้อยละ 20 ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบ ว่าด้วยการให้เงินกู้พิเศษ พ.ศ. 2554 ที่กำหนดว่าผู้กู้จะต้องมีเงินได้รายเดือน คงเหลือหลังหักส่งค่าหุ้น เงินงวดชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ยรายเดือน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของเงินได้รายเดือน ดังนั้นสหกรณ์ควรปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ ว่าด้วยการให้เงินกู้พิเศษ พ.ศ. 2554 เพื่อป้องกันความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หากสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามข้อกำหนด หรือชำระหนี้ล่าช้า หรือผิดนัดชำระหนี้

อย่างไรก็ตามจากการตรวจสอบด้านธุรกิจสินเชื่อ พบข้อสังเกตและข้อบกพร่องเข้า ลักษณะข้อสังเกตและข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ซึ่งได้รายงานไว้ในข้อ 1.1.2 แล้ว

2. การติดตามการแก้ไขข้อบกพร่อง

สหกรณ์มีลูกหนี้ปฏิเสธหนี้ยกมาจากปีก่อนจำนวน 18 ราย เป็นเงิน 194,326 บาท เกิดจากการทุจริตของอดีตเจ้าหน้าที่การเงิน ซึ่งได้จัดทำหนังสือรับสภาพความผิดไว้ต่อสหกรณ์แล้ว ดังนั้นสหกรณ์ควร ติดตามให้ผู้รับผิดชอบชดใช้เงินคืนแก่สหกรณ์ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

(ลงชื่อ) สุชาดา แก้วสวย

(นางสาวสุชาดา แก้วสวย)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เลย

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่ 21 พฤศจิกายน 2557

ตัวอย่างที่ 2 กรณีพบข้อสังเกต

รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี
สหกรณ์การเกษตรบ้านดอนมดแดง จำกัด
จังหวัดอุบลราชธานี
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์การเกษตรบ้านดอนมดแดง จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบบัญชีระหว่างปีครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 - 30 กันยายน 2556 รวม 5 วัน จึงขอเสนอผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกตและข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน

- 1) สอบทานระเบียบ ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน
- 2) ตรวจสอบเงินสดในมือและเปรียบเทียบกับยอดเงินสดตามบัญชีกับเงินสดคงเหลือในมือ ณ วันที่ 25 กันยายน 2556
- 3) เปรียบเทียบยอดคงเหลือในบัญชีเงินฝากธนาคารกับสมุดคู่บัญชีเงินฝากธนาคาร/รายงานของธนาคาร ณ วันที่ 25 กันยายน 2556
- 4) ตรวจสอบเอกสารการรับ-จ่ายเงินและรายการโอนบัญชี รวมทั้งการบันทึกบัญชีในสมุดเงินสด สมุดซื้อสินค้า สมุดขายสินค้า และสมุดรายวันทั่วไป การผ่านรายการไปยังสมุดบัญชีแยกประเภท บัญชีย่อยลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น ลูกหนี้เงินกู้ระยะปานกลาง ลูกหนี้การค้า เจ้าหนี้การค้า ทะเบียนคุมสินค้าและทะเบียนคุมวัตถุดิบ ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2556 ถึงวันที่ 25 กันยายน 2556

1.1.2 ผลการตรวจสอบ

- 1) จากการตรวจสอบเอกสารการจ่ายเงิน พบว่าสหกรณ์มีการจ่ายเช็คเงินทดรองจ่ายให้กับสมาชิกโดยสั่งจ่ายในนามสถาบันการเงินภายนอก ในวงเงินตั้งแต่ 800,000 - 1,500,000 บาท เพื่อให้สมาชิกนำไปถอนหลักทรัพย์ซึ่งติดภาระค้ำประกันกับสถาบันการเงินภายนอก และนำหลักทรัพย์ดังกล่าวมาจดจำนองเป็นหลักประกันเงินกู้พิเศษกับสหกรณ์ในภายหลัง ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวไม่เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน พ.ศ. 2547 หมวดที่ 3 ที่กำหนดให้การจ่ายเงินให้จ่ายได้เฉพาะเพื่อกิจการภายใต้ขอบเขตวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ กรณีมีความจำเป็นต้องใช้เงินทดรองจ่าย ต้องให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือผู้ปฏิบัติเป็นผู้ยืมเงินทดรองจ่าย และต้องจ่ายภายในวงเงินที่กำหนดไม่เกินครั้งละ 50,000 บาท ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกำหนด ทั้งนี้กรณีมีการให้กู้กับสมาชิกซึ่งนำหลักทรัพย์ที่ติดภาระค้ำประกันภายนอกมาเป็นหลักประกัน ควรดำเนินการทำสัญญาเงินกู้จดจำนอง

หลักประกัน รวมทั้งจ่ายเช็คเพื่อไถ่ถอนหลักประกันกับสถาบันการเงินในวันเดียวกัน ในลักษณะการก่อหนี้ใหม่ ชดใช้หนี้เก่า (Refinance)

2) สหกรณ์ชำระหนี้โดยโอนเงินผ่านธนาคาร ไม่มีหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี ดังนั้นเพื่อป้องกันผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น สหกรณ์ควรนำหลักฐานในการโอนเงินมาประกอบการบันทึกบัญชี เป็นเงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง และให้ติดตามทางถามใบเสร็จรับเงินจากเจ้าหนี้โดยเร็ว เพื่อปรับปรุงบัญชีต่อไป

3) สหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชีแยกประเภทสำหรับสหกรณ์การเกษตร ซึ่งพัฒนา โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยในปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างการปฏิบัติงานคู่ขนานกันระหว่างการใช้โปรแกรม ระบบบัญชีกับการทำบัญชีด้วยมือ ผลการตรวจสอบปรากฏว่า รายงานงบทดลอง ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2556 ตรงกับยอดคงเหลือตามสมุดบัญชีแยกประเภท

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

• ด้านจัดการสินค้ามาจำหน่าย

ขอบเขตการปฏิบัติงาน

- 1) สอบทานระเบียบว่าด้วย การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
- 2) ทดสอบการควบคุมการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย สำหรับช่วงระยะเวลา ระหว่าง วันที่ 1 สิงหาคม 2556 ถึงวันที่ 25 กันยายน 2556
- 3) สังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือที่สาขาแยกบ้านนา ณ วันที่ 30 กันยายน 2556

ผลการตรวจสอบ

จากการทดสอบการควบคุมด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย พบว่าสหกรณ์มีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ ยกเว้นที่สาขาแยกบ้านนา ซึ่งมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวทำหน้าที่จำหน่ายสินค้า และเมื่อสิ้นวันจึงจะนำเงินค่าขายสินค้าพร้อมเอกสารมาบันทึกบัญชีขายสินค้าที่สำนักงานสหกรณ์ จากการสังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือครึ่งปีของสาขาดังกล่าว ปรากฏว่ามีสินค้าขาดบัญชีจำนวน 3,652 บาท อยู่ในความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่สาขา ซึ่งได้นำเงินมาชดใช้คืนค่าสินค้าขาดบัญชีแล้ว เนื่องจากสาขามีขนาดเล็ก และมีปริมาณการซื้อขายสินค้าในแต่ละวันไม่มาก ดังนั้นจึงแนะนำให้สหกรณ์กำหนดระบบการควบคุมโดยให้กรรมการสหกรณ์ทำการตรวจนับสินค้าและเปรียบเทียบกับทะเบียนคุมสินค้าเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งทำการสอบย้อนยอดสินค้าที่เบิกจากสำนักงานใหญ่มายังสาขากับสินค้าที่สาขารับไว้ทุกครั้งด้วย อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการณ์การเก็บรักษาสินค้า พบว่ามีการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ มีป้ายบอกชื่อสินค้าและราคาสินค้าชัดเจน สินค้าส่วนใหญ่มีการหมุนเวียน ขายได้เร็วพอควร จึงไม่มีสินค้าเก่าเก็บล้าสมัยหรือเสื่อมชำรุดเสียหาย

(ลงชื่อ) สุมาลี รัตนธานี

(นางสาวสุมาลี รัตนธานี)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุบลราชธานี

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่ 5 ตุลาคม 2556

รายงาน
การสอบบัญชี
ประจำปี

รายงานการสอบบัญชีประจำปี

รายงานการสอบบัญชีประจำปีจัดทำขึ้นภายหลังจากที่ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติงานตรวจสอบแล้วเสร็จ โดยได้รวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอ รวมทั้งได้สอบทานกระดาษทำการและงบการเงินว่ามีความครบถ้วน ถูกต้องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว เพื่อสรุปผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี และแสดงความเห็นต่องบการเงินโดยรวมว่างบการเงินที่ตรวจสอบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (สหกรณ์ออมทรัพย์) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่ เพียงใด รายงานการสอบบัญชีประจำปีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ต้องจัดทำเพื่อเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ประกอบด้วย

1. รายงานของผู้สอบบัญชี
2. รายงานผลการตรวจสอบบัญชี

❖ การเสนอรายงานการตรวจสอบบัญชีประจำปี

ให้ผู้สอบบัญชีเสนอรายงานการสอบบัญชีประจำปี ดังนี้

1. เสนอนายทะเบียนสหกรณ์ ประกอบด้วย
 - (1) รายงานของผู้สอบบัญชี
 - (2) รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
 - (3) กระดาษทำการ ต้นฉบับ 1 ชุด
2. ส่งมอบรายงานของผู้สอบบัญชี (ต้นฉบับ) ให้กับสหกรณ์เพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

รายงานของผู้สอบบัญชี

เป็นรายงานที่ผู้สอบบัญชีจัดทำขึ้นเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินว่า งบการเงินที่ตรวจสอบนั้นแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่ เพียงใด และเมื่อจัดทำเสร็จสิ้นแล้วให้ส่งมอบแก่สหกรณ์พร้อมกับงบการเงินที่ตรวจสอบเพื่อให้สหกรณ์สามารถนำไปดำเนินการประชุมใหญ่ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด

ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินของผู้สอบบัญชีต้องเป็นไปตามระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ว่าด้วยการแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ พ.ศ. 2544 และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 เรื่อง การแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน ซึ่งสามารถจำแนกการแสดงความเห็นต่องบการเงินของผู้สอบบัญชีในรายงานของผู้สอบบัญชีได้ 4 แบบ คือ

- (1) การแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข
- (2) การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข
- (3) การแสดงความเห็นว่างงบการเงินไม่ถูกต้อง
- (4) รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นต่อการเงินเป็นแบบใดในรายงานของผู้สอบบัญชี นั้น ให้ผู้สอบบัญชี ปฏิบัติตามระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ว่าด้วยการแสดงความเห็นต่อการเงินของสหกรณ์ พ.ศ. 2544 และคำสั่งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ 339/2555 เรื่อง มอบอำนาจในการพิจารณาด้านการบัญชีและการสอบบัญชี ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2555 (ภาคผนวก)

❖ ปัจจัยในการพิจารณาเพื่อกำหนดรูปแบบในการแสดงความเห็นต่อการเงิน

ปัจจัยที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการพิจารณากำหนดรูปแบบในการแสดงความเห็นต่อการเงิน ประกอบด้วย

1. เหตุการณ์/สถานการณ์ที่พบจากการตรวจสอบ
2. ความมีสาระสำคัญของเหตุการณ์/สถานการณ์ที่พบ

1. เหตุการณ์/สถานการณ์ที่พบจากการตรวจสอบ ได้แก่

- 1.1 การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
- 1.2 การไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ
- 1.3 มีความไม่แน่นอนที่สำคัญหลายสถานการณ์ ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้

ที่จะสะสมผลกระทบต่อการเงินเพิ่มมากขึ้น

1.1 การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง คือ ความแตกต่างระหว่างจำนวนเงิน การจัดประเภท รายการ การแสดงรายการ หรือการเปิดเผยของรายการหรือข้อมูลที่แสดงอยู่ในงบการเงินกับจำนวนเงิน การจัดประเภทรายการ การแสดงรายการ หรือการเปิดเผยรายการหรือข้อมูลที่กำหนดตามระเบียบนายทะเบียน สหกรณ์

การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจาก

► งบการเงินมิได้จัดทำตามกฎหมายและระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เช่น

- แสดงรายการ/จัดประเภทรายการไม่เป็นไปตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เช่น ไม่แสดง รายการลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ ไม่จัดทำต้นทุนขายในธุรกิจจัดหาสินค้า มาจำหน่าย

- เอกสารประกอบการลงบัญชีไม่ครบถ้วน/ไม่สมบูรณ์

- บันทึกบัญชีไม่ตรงตามข้อเท็จจริง เช่น จำหน่ายสินค้าประเภทหนึ่ง แต่ออกใบเสร็จรับเงินอีก ประเภทหนึ่ง

- ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น ไม่ชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม/ชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่ครบถ้วน

► นโยบายการบัญชีที่สหกรณ์ใช้ไม่เหมาะสม เป็นสถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่านโยบายการบัญชี ที่คณะกรรมการดำเนินการกำหนดให้สหกรณ์ใช้ไม่เหมาะสม หรือสหกรณ์ใช้นโยบายการบัญชีไม่เป็นไปตาม ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรืองบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินไม่ได้แสดงรายการและ

เหตุการณ์อันเป็นสาระสำคัญโดยถูกต้องตามที่ควร หรือการบันทึกบัญชี การรับรู้รายการบัญชี และการแสดงมูลค่าสินทรัพย์/หนี้สินในงบการเงินไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นต้น เช่น

- ใช้เกณฑ์เงินสดในการบันทึกบัญชี
- รับรู้รายการเงินลงทุน (เผื่อขาย) - ที่อยู่ในความต้องการของตลาดด้วยราคาทุน

► **นโยบายการบัญชีไปใช้ผิด** เช่น

- ไม่ได้ใช้นโยบายการบัญชีเดียวกันในแต่ละงวด
- เปลี่ยนนโยบายการบัญชีโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- ไม่ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้เพียงพอ
- ไม่ปรับปรุงตั้งค่าใช้จ่ายค้างจ่าย/ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า

► **เปิดเผยข้อมูลไม่เหมาะสม/ไม่เพียงพอ ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด** เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลทั้งหมดที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ การเปิดเผยข้อมูลไม่ได้แสดงตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด งบการเงินสหกรณ์ไม่เปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้แสดงข้อมูลที่ถูกต้องตามที่ควร เช่น

- ไม่เปิดเผยนโยบายการบัญชีที่สำคัญที่ใช้ เช่น การคิดค่าเสื่อมราคา การตีราคาสินค้าคงเหลือและเงินลงทุน
- ไม่เปิดเผยภาระผูกพันต่างๆ เช่น การนำสินทรัพย์ไปค้ำประกันเงินกู้
- ไม่เปิดเผยหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การถูกประเมินเรียกเก็บภาษี การถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย
- ไม่เปิดเผยเหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบการเงิน เช่น สินค้าถูกไฟไหม้หลังวันที่ในงบการเงิน
- ไม่เปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินธุรกรรมที่ขัดกับกฎหมายสหกรณ์
- ไม่เปิดเผยกรณีสหกรณ์อยู่ระหว่างการจัดทำแผนฟื้นฟูเพื่อให้สามารถดำเนินงานต่อเนื่อง เป็นต้น

1.2 ลักษณะของการไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

คือ เหตุการณ์/สถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ที่จะสรุปได้ว่างบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ลักษณะของการไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ อาจเกิดจาก

► **สถานการณ์เหนือการควบคุมของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์** ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วว่าเป็นเรื่องพ้นวิสัยที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จะสามารถกระทำได้ เช่น

- เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีถูกทำลาย สูญหายจากภัยธรรมชาติ มีเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่
- ลูกหนี้ตอบปฏิเสธหรือทักท้วงและสหกรณ์ยังไม่อาจหาสาเหตุที่แท้จริงเพื่อปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้องได้
- หนี้ความปฏิเสธที่จะตอบเกี่ยวกับผลของคดีการเรียกชดเชยค่าเสียหาย
- ไม่สามารถตรวจสอบให้เป็นที่พอใจว่าลูกหนี้รายสำคัญจะชำระหนี้หรือไม่ เพียงใด เพราะหลักฐานไม่เพียงพอที่จะให้ข้อสรุปในประเด็นนั้นๆ

- ไม่สามารถหาหลักฐานจากแหล่งภายนอกที่เพียงพอเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายบางรายการ หรือราคาที่ดินที่สูงกว่าราคาประเมิน หรือยอดขายที่ยังไม่ได้บันทึกบัญชี หรือมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุน

▶สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการตรวจสอบ หรือเวลาการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี เช่น

- ไม่สามารถเข้าถึงเหตุการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือ เนื่องจากได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้สอบบัญชีภายหลังช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ตรวจนับสินค้าคงเหลือและไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้พอใจเกี่ยวกับปริมาณสินค้าคงเหลือได้

- ไม่สามารถเข้าถึงเหตุการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือ เนื่องจากสถานที่จัดเก็บไม่อำนวยให้เข้าถึงเหตุการณ์การตรวจนับได้ เช่น สถานที่จัดเก็บเป็นพื้นที่ซึ่งมีเหตุการณ์ไม่สงบ หรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้สอบบัญชี

▶การถูกจำกัดขอบเขตโดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เป็นสถานการณ์ที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่ให้ความร่วมมือกับผู้สอบบัญชี หรือขัดขวางการปฏิบัติงานตรวจสอบของผู้สอบบัญชีโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และผู้สอบบัญชีเกิดความสงสัยไม่แน่ใจว่าการที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่ยินยอมให้ตรวจสอบนั้น อาจเป็นไปได้ว่าคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีเจตนาปกปิดข้อผิดพลาดหรือปิดบังการทุจริตไม่ให้ผู้สอบบัญชีได้ทราบ เช่น

- ไม่อนุญาตให้ผู้สอบบัญชีเข้าถึงเหตุการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือ
- ไม่ยินยอมให้ผู้สอบบัญชีส่งหนังสือขอคำยืนยันยอดคงเหลือของรายการบัญชี เช่น เงินฝากธนาคาร/ลูกหนี้/เงินลงทุนในหลักทรัพย์กับสมาชิกหรือบุคคลภายนอก เป็นต้น
- ไม่ให้ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน เช่น โฉนดที่ดิน หลักฐานการซื้อขาย สัญญากู้ยืม ใบหุ้น/หลักฐานการลงทุนในหลักทรัพย์ สัญญาทางการค้าที่สำคัญ เป็นต้น
- คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ปฏิเสธที่จะออกหนังสือรับรองของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ให้แก่ผู้สอบบัญชี

1.3 มีความไม่แน่นอนหลายสถานการณ์

คือ เหตุการณ์/สถานการณ์หลายๆ เรื่องซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นต่อความเข้าใจของผู้ใช้งบการเงิน แต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่สามารถคาดคะเนหรือประมาณการได้อย่างสมเหตุสมผลว่าเหตุการณ์/สถานการณ์ดังกล่าวจะคลี่คลายไปในทางใด ณ วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี ทั้งนี้ความไม่แน่นอนจะคลี่คลายไปในทิศทางใดนั้น ขึ้นอยู่กับผลของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 เรื่อง การแสดงความเห็นที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต กำหนดไว้ว่าผู้สอบบัญชีต้องไม่แสดงความเห็นต่อการเงินในกรณีที่มีความไม่แน่นอนหลายสถานการณ์ (ซึ่งเกิดได้ยาก) เมื่อผู้สอบบัญชีสรุปว่าถึงแม้จะได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอสำหรับความไม่แน่นอนแต่ละสถานการณ์ ก็เป็นไปได้ที่จะแสดงความเห็นต่อการเงิน เนื่องจากความไม่แน่นอนต่างๆ อาจมีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้ที่จะสะสมผลกระทบต่อการเงินเพิ่มมากขึ้น

2. ความมีสาระสำคัญของเหตุการณ์/สถานการณ์ที่พบ

การพิจารณาสาระสำคัญของเหตุการณ์/สถานการณ์ที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบต่อการแสดงความเห็นหรือไม่อย่างไร นั้น เป็นเรื่องของดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งอาจพิจารณาระดับของความมีสาระสำคัญได้ 3 ระดับ ดังนี้

2.1 “ไม่มีสาระสำคัญ” หมายถึง กรณีเหตุการณ์/สถานการณ์ที่เป็นปัญหาในการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงหรือการไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอไม่มีผลกระทบต่องบการเงิน ถึงขั้นที่ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบการแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข

2.2 “มีสาระสำคัญแต่ไม่แพร่กระจาย” หมายถึง กรณีเหตุการณ์/สถานการณ์ที่เป็นปัญหา มีหรืออาจมีผลกระทบต่องบการเงินอย่างมีสาระสำคัญแต่ผลกระทบนั้นไม่แพร่กระจายไปยังส่วนใหญ่ของงบการเงิน ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินรับทราบเกี่ยวกับข้อมูลที่แสดงขัดต่อข้อเท็จจริงและผลกระทบต่องบการเงิน หรือรายการบัญชีซึ่งผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถสรุปได้ว่ารายการดังกล่าวแสดงถูกต้องตามควรหรือไม่เพียงใด

2.3 “มีสาระสำคัญและแพร่กระจาย” หมายถึง กรณีเหตุการณ์/สถานการณ์ที่เป็นปัญหา มีหรืออาจมีผลกระทบต่องบการเงินอย่างมีสาระสำคัญ และผลกระทบนั้นแพร่กระจายไปยังส่วนใหญ่ของงบการเงิน ซึ่งอาจเป็นการแพร่กระจายไปยังรายการที่สำคัญหลายๆ รายการในงบการเงิน หรือเป็นการกระจุกตัวในรายการที่สำคัญรายการเดียวหรือน้อยรายการแต่เป็นส่วนใหญ่ของงบการเงิน กรณีปัญหาเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่เปิดเผยข้อมูล ถือว่าปัญหานั้นมีสาระสำคัญและแพร่กระจายถ้าข้อมูลที่ไม่ได้เปิดเผยนั้นเป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้ใช้งบการเงินเพื่อให้เข้าใจงบการเงิน เช่น สหกรณ์มีปัญหาสภาพคล่องทางการเงินอย่างมาก เนื่องจากเกิดปัญหาทางการเงินและการดำเนินงานและอยู่ระหว่างการจัดทำแผนฟื้นฟู ซึ่งเป็นไปได้ที่จะมีผลกระทบหลายรายการที่สำคัญในงบการเงิน ถ้าไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องถือว่างบการเงินแสดงข้อมูลขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญและแพร่กระจาย

แนวทางการพิจารณาความมีสาระสำคัญ ให้พิจารณา 2 ส่วน คือ

► **ความมีสาระสำคัญเชิงปริมาณ** หมายถึง การพิจารณาสาระสำคัญของข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงหรือรายการในงบการเงินซึ่งไม่สามารถตรวจสอบให้ได้หลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (รายการที่เป็นปัญหา) วัดจากตัวเลข/จำนวนเงิน/อัตราร้อยละของรายการที่เป็นปัญหว่าสูงกว่าจำนวนสาระสำคัญที่ผู้สอบบัญชีกำหนดไว้หรือไม่ หากสูงกว่าพิจารณาได้ว่ารายการที่เป็นปัญหามีสาระสำคัญ ทั้งนี้ระดับความมีสาระสำคัญให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งปัจจุบันกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดระดับความมีสาระสำคัญเชิงปริมาณไว้ในคู่มือการวางแผนงานสอบบัญชี เรื่อง การวางแผนการสอบบัญชีโดยรวม

อนึ่ง ผู้สอบบัญชีควรกำหนดระดับความมีสาระสำคัญเชิงปริมาณให้เป็นไปตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

►**ความมีสาระสำคัญเชิงคุณภาพ** หมายถึง รายการที่เป็นปัญหาอาจไม่มีสาระสำคัญในเชิงปริมาณ แต่รายการที่เป็นปัญหานั้น ถือว่ามีสาระสำคัญต่อการเงิน เนื่องจากมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญในแง่อื่น ตัวอย่างเช่น สหกรณ์แสดงยอดขายสูงเกินไป 1 ล้านบาท ถ้าพิจารณาผลกระทบถือว่าไม่มีสาระสำคัญในเชิงปริมาณ แต่มีสาระสำคัญเชิงคุณภาพ เนื่องจากหากแสดงยอดขายถูกต้องจะทำให้สหกรณ์มีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ส่งผลทำให้คณะกรรมการฯ ไม่ได้รับโบนัส หรือผิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ ซึ่งในสัญญาเงินกู้กำหนดว่า สหกรณ์จะต้องไม่ขาดทุน ถ้าขาดทุนจะถือว่าผิดเงื่อนไขการกู้เงินโดยต้องชำระเงินกู้ทันที หรือสถาบันการเงิน ไม่อนุมัติเงินกู้ เป็นต้น หรือเป็นกรณีมีสถานการณ์เกี่ยวกับความไม่โปร่งใสในการบริหารงานหรือการทุจริต การกระทำผิดกฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ ส่งผลกระทบต่อความศรัทธา หรือภาพลักษณ์ของสหกรณ์ เช่น กรณีสหกรณ์ดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย หรือ การลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ ซึ่งไม่เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์หรือขัดต่อวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ ถึงแม้ว่าการดำเนินธุรกิจดังกล่าวแสดงอยู่ในงบการเงินของสหกรณ์อย่างถูกต้องในเชิงตัวเลขหรือจำนวนเงินก็ตาม แต่หากงบการเงินไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวจะถือว่าไม่ได้เปิดเผยข้อมูลที่มีสาระสำคัญ เป็นต้น

❖ การเลือกรูปแบบในการแสดงความเห็นต่อการเงิน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้กำหนดระเบียบ ว่าด้วยการแสดงความเห็นต่อการเงินของสหกรณ์ พ.ศ. 2544 โดยกำหนดให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นต่อการเงินได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขได้ เมื่อเข้าเงื่อนไขครบทุกข้อ ดังนี้

1.1 ผู้สอบบัญชีสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินได้ตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

1.2 ผู้สอบบัญชีสามารถสรุปจากหลักฐานการสอบบัญชีได้ว่างบการเงินที่ตรวจสอบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) ของสหกรณ์ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ทั้งนี้ ในกรณีสหกรณ์ได้รับการผ่อนผันจากนายทะเบียนสหกรณ์ถือว่าสหกรณ์ได้ปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

2. รูปแบบการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข ผู้สอบบัญชีควรแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขในกรณี

2.1 ผู้สอบบัญชีได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอซึ่งให้ข้อสรุปได้ว่าแต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญแต่ส่งผลกระทบไม่แพร่กระจายในงบการเงิน และ/หรือ

2.2 ผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนการแสดงความเห็น แต่ผู้สอบบัญชีสรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ว่าแต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่งตรวจไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบอันเป็นสาระสำคัญแต่ไม่แพร่กระจายในงบการเงิน

3. รูปแบบการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง ผู้สอบบัญชีควรแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องเมื่อผู้สอบบัญชีได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอซึ่งให้ข้อสรุปได้ว่าแต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและส่งผลกระทบต่อฐานะการเงิน

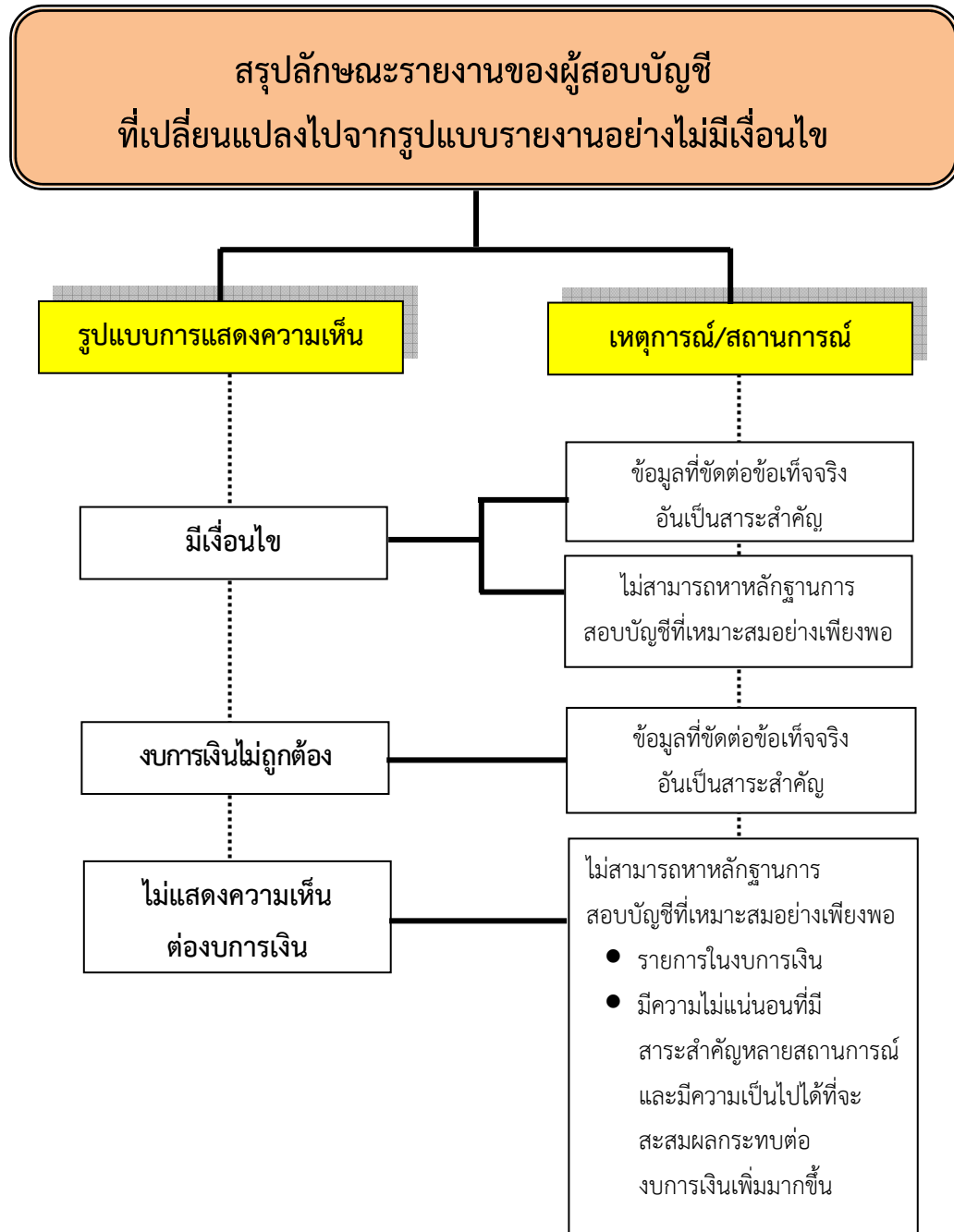
4. รูปแบบการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่แสดงความเห็น ผู้สอบบัญชีต้องไม่แสดงความเห็นต่องบการเงิน ในกรณี

4.1 ผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนการแสดงความเห็น และผู้สอบบัญชีสรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่แต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่งตรวจไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินและส่งผลกระทบต่อฐานะการเงิน

4.2 ในกรณีที่มีความไม่แน่นอนหลายสถานการณ์ (ซึ่งเกิดได้ยาก) และผู้สอบบัญชีสรุปได้ว่าถึงแม้จะได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอสำหรับความไม่แน่นอนแต่ละสถานการณ์ก็เป็นไปไม่ได้ที่จะแสดงความเห็นต่องบการเงิน เนื่องจากความไม่แน่นอนต่างๆ อาจมีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้ที่จะสะสมผลกระทบต่อฐานะการเงินเพิ่มมากขึ้น

❖ สรุปเหตุการณ์/สถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีใช้พิจารณาเลือกรูปแบบการแสดงความเห็นต่องบการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบไม่มีเงื่อนไข

ลักษณะเหตุการณ์ ทำให้แสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป	รูปแบบการแสดงความเห็น (พิจารณาสาระสำคัญ)	
	ผลกระทบมีสาระสำคัญ แต่ไม่แผ่กระจาย	ผลกระทบมีสาระสำคัญ และแผ่กระจาย
1. งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง เนื่องจาก ▶ งบการเงินมิได้จัดทำตามกฎหมายและระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ▶ นโยบายการบัญชีไม่เหมาะสม ▶ นำนโยบายการบัญชีไปใช้ผิด ▶เปิดเผยข้อมูลไม่เหมาะสม/ไม่เพียงพอ	มีเงื่อนไข	งบการเงินไม่ถูกต้อง
2. ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ดังนี้ ▶ เหนือการควบคุมของสหกรณ์ ▶ วิธีการตรวจ เวลาเข้าตรวจ ▶ ถูกจำกัดขอบเขตโดยคณะกรรมการฯ	มีเงื่อนไข	ไม่แสดงความเห็น
3. มีความไม่แน่นอนที่สำคัญหลายสถานการณ์ และผู้สอบบัญชีสรุปได้ว่าถึงแม้จะได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอสำหรับความไม่แน่นอนแต่ละสถานการณ์ก็เป็นไปไม่ได้ที่จะแสดงความเห็นต่องบการเงิน เนื่องจากความไม่แน่นอนต่างๆ อาจมีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้ที่จะสะสมผลกระทบต่อฐานะการเงินเพิ่มมากขึ้น (เกิดขึ้นได้ยาก)	ไม่แสดงความเห็น	

เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ กำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นแบบใหม่ (แบบ 6 วรรค) ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีต้องเปลี่ยนไปจากเดิม (แบบ 3 วรรค) และมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือ ในการจัดทำงบการเงิน ข้อมูลเปรียบเทียบของปีก่อนให้นำเสนอแบบ “ตัวเลขเปรียบเทียบ” ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบของงบการเงินปีปัจจุบัน ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงรายงานต่องบการเงินปีปัจจุบันเพียงปีเดียว เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ข้อมูลเปรียบเทียบของปีก่อนให้นำเสนอแบบ “งบการเงินเปรียบเทียบ” ของปีก่อนซึ่งเป็นคนละส่วนกับงบการเงินปีปัจจุบัน ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องรายงานต่องบการเงินเปรียบเทียบของปีก่อนด้วย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ที่สำคัญในการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีกลุ่มรหัส 700 ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 เรื่อง การแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน รหัส 705 เรื่อง การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รหัส 706 เรื่อง วรรคเน้นข้อมูลและเหตุการณ์และวรรคเรื่องอื่นในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และรหัส 710 เรื่อง ข้อมูลเปรียบเทียบ - ตัวเลขเปรียบเทียบ และงบการเงินเปรียบเทียบ ดังนั้น รายงานของผู้สอบบัญชี แบ่งได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีมีสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบเฉพาะต่อตัวเลขงวดปัจจุบัน ได้แก่
 - 1.1 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน
 - 1.2 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข
 - 1.3 รายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างการเงินไม่ถูกต้อง
 - 1.4 รายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น
2. รายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินปีปัจจุบัน กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิด
3. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีพบสถานการณ์ที่มีปัญหาหลายเรื่อง
4. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีสหกรณ์ดำเนินงานไม่เป็นปกติ
 - 4.1 สหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี
 - 4.2 สหกรณ์จดทะเบียนจัดตั้งใหม่
 - 4.3 สหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชี
 - 4.4 สหกรณ์ที่ชำระบัญชี

1. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีมีสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบเฉพาะต่อตัวเลขงวดปัจจุบัน

ในหัวข้อนี้ เป็นการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงิน โดยพิจารณาเฉพาะเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อตัวเลขเฉพาะงวดปัจจุบันที่แสดงในงบการเงิน ภายใต้สถานการณ์ที่สหกรณ์มีการดำเนินงานเป็นปกติ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อรูปแบบการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ ไม่รวมสถานการณ์ต่อไปนี้

- รายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินปีปัจจุบัน กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิด
- รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหลายเรื่อง ส่งผลกระทบต่อการแสดงความเห็นหลายรูปแบบในงบการเงินเดียวกัน ซึ่งผู้สอบบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเพื่อแสดงความเห็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น ที่จะกล่าวโดยละเอียดในข้อ 3
- รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีสหกรณ์ดำเนินงานไม่ปกติ เช่น เปลี่ยนปีทางบัญชี จัดทะเบียนจัดตั้งใหม่ ตกค้างการตรวจสอบ และชำระบัญชี ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในข้อ 4

รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี กรณีมีสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบเฉพาะต่อตัวเลขงวดปัจจุบัน แบ่งได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1.1 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน
- 1.2 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข
- 1.3 รายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง
- 1.4 รายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

1.1 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน

ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินอย่างไม่มีเงื่อนไข หรือแบบมาตรฐานได้ เมื่อสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินได้ตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และเห็นว่างบการเงินที่ตรวจสอบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) ของสหกรณ์ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ทั้งนี้ กรณีสหกรณ์ได้รับการผ่อนผันจากนายทะเบียนสหกรณ์ให้ถือว่างบการเงินของสหกรณ์ได้จัดทำถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน

1. ชื่อรายงาน	▶ รายงานของผู้สอบบัญชี
2. ผู้แต่งตั้ง ผู้สอบบัญชี	▶ เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์
3. วรคหน้า	▶ ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่.....(ปีปัจจุบัน).....งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ
4. วรคความ รับผิดชอบของ คณะกรรมการ	▶ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด
5. วรคความ รับผิดชอบของ ผู้สอบบัญชี	▶ ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียนนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติตามตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของสหกรณ์เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสหกรณ์ การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า
6. วรค ความเห็น	▶ ความเห็น ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์.....จำกัด ณ วันที่.....(ปีปัจจุบัน)....ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
7. ลายมือชื่อ ของผู้สอบบัญชี	▶ (ลงชื่อ)..... (.....) ผู้สอบบัญชี
8. ที่ตั้งสำนักงาน ของผู้สอบบัญชี	▶ ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี
9. วันที่ในรายงาน	▶ วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน

ผู้สอบบัญชื่อนำเสนอรายงานโดยใช้หัวข้อนำ เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลเข้าใจในเรื่องที่รายงาน ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐาน ดังนี้

1. ชื่อรายงาน

ให้ระบุชื่อรายงานนี้ว่า “ รายงานของผู้สอบบัญชี ”

2. ผู้แต่งตั้งผู้สอบบัญชี

ให้ระบุชื่อผู้แต่งตั้งผู้สอบบัญชี คือ นายทะเบียนสหกรณ์

3. วรรณคำ

ให้ระบุอย่างชัดเจนว่า ได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ปีปัจจุบันเพียงปีเดียว และงบการเงินประกอบด้วยอะไรบ้าง ดังนี้

(1) งบการเงินของสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ ประกอบด้วย

- งบแสดงฐานะการเงิน
- งบกำไรขาดทุน
- งบกระแสเงินสด
- หมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

(2) งบการเงินของสหกรณ์ประเภทอื่น ประกอบด้วย

- งบแสดงฐานะการเงิน
- งบกำไรขาดทุน
- หมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

4. วรรณความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

ระบุถึงความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน รวมทั้งจัดให้มีการควบคุมภายในที่จำเป็น เพื่อให้สามารถจัดทำและนำเสนองบการเงินตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

“การจัดทำและนำเสนองบการเงินตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์” หมายถึง การจัดทำและนำเสนองบการเงินให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีและการนำเสนองบการเงินของสหกรณ์

“การควบคุมภายในที่จำเป็น” หมายถึง การจัดให้มีการจัดการเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำที่เกี่ยวข้อง และมีความเหมาะสม เพียงพอที่จะทำให้งบการเงินของสหกรณ์แสดงข้อมูลที่เป็นความจริงและถูกต้องตามที่ควร รวมทั้งไม่ทำให้งบการเงินของสหกรณ์แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

5. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ระบุข้อความที่แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ดังนี้

- (1) การแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์จากผลการตรวจสอบ
- (2) การตรวจสอบเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งรวมถึงปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์
- (3) อธิบายวิธีการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้หลักฐานการสอบบัญชีที่ใช้เป็นเกณฑ์/ข้อสรุปในการแสดงความเห็น

6. วรรคความเห็น

ระบุการแสดงความเห็นอย่างชัดเจนว่า งบการเงินแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

7. ลายมือชื่อผู้สอบบัญชี

ให้ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งระบุชื่อเต็มของผู้สอบบัญชีไว้ในวงเล็บ

8. ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี

ระบุที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชีหรือที่อยู่อาศัยของผู้สอบบัญชี (ในกรณีที่ไม่มีสำนักงานสอบบัญชี) ที่สามารถติดต่อได้ กรณีผู้สอบบัญชีใช้กระดาษที่ระบุที่ตั้งสำนักงานสอบบัญชีจัดทำรายงานก็ไม่จำเป็นต้องระบุที่ตั้งสำนักงานซ้ำอีก สำหรับผู้สอบบัญชีภาครัฐ (ข้าราชการ/พนักงานราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์) ให้ระบุหน่วยงานที่ผู้สอบบัญชีสังกัด ดังนี้

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

9. วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี

ระบุวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีควรใช้วันที่สิ้นสุดการตรวจสอบเป็นวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งอาจเป็นวันที่เดียวกันหรือวันที่หลังจากวันที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ลงลายมือชื่อในงบการเงิน ทั้งนี้วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีต้องไม่ก่อน

- (1) วันที่ที่ผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และ
- (2) วันที่ที่เสร็จสิ้นการสอบทานงานสอบบัญชี ตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานของสำนักงาน

ตัวอย่างที่ 1 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พัฒนา จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่อการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของสหกรณ์ เพื่อกำหนดวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสหกรณ์ การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม

ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พัฒนา จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ).....

.....

ผู้สอบบัญชี

ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี

วันที่.....

หมายเหตุ สหกรณ์ประเภทอื่น นอกเหนือจากสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ให้ตัดข้อความ “งบกระแสเงินสด” และ “กระแสเงินสด” ออก

นอกจากองค์ประกอบพื้นฐานของรายงานของผู้สอบบัญชี แบบมาตรฐานข้างต้นแล้ว ในบางสถานการณ์ ผู้สอบบัญชีต้องการเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ที่มีสาระสำคัญซึ่งได้เปิดเผยไว้แล้วอย่างเพียงพอในหมายเหตุประกอบงบการเงินโดยการเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” และ/หรือรายงานเรื่องอื่นที่ผู้สอบบัญชีต้องการขยายความหรือให้รายละเอียดกับผู้ใช้งบการเงิน เพื่อให้ผู้ใช้ได้ทราบหรือมีความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีหรือรายงานของผู้สอบบัญชี โดยการเพิ่มวรรค “เรื่องอื่น” ซึ่งการเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” หรือวรรค “เรื่องอื่น” ไม่มีผลกระทบต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีแต่อย่างใด ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 706 เรื่อง วรรคเน้นข้อมูลและเหตุการณ์และวรรคเรื่องอื่นในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

การพิจารณาเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” และ/หรือวรรค “เรื่องอื่น”

รายการ	วรรคข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น	วรรคเรื่องอื่น
1. เงื่อนไข	1. ต้องเป็นข้อมูลและเหตุการณ์ที่สหกรณ์ ได้แสดงหรือเปิดเผยไว้แล้วอย่างเหมาะสมในงบการเงิน	1. เป็นเรื่องที่นอกเหนือจากที่ได้แสดงหรือเปิดเผยไว้แล้วในงบการเงิน แต่ผู้สอบบัญชีต้องการให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบ/ความรับผิดชอบ/รายงานของผู้สอบบัญชี
2. สถานการณ์ที่พิจารณา 2.1 อาจจำเป็นต้องเพิ่ม 2.2 อาจเพิ่ม 2.3 ควร/ต้องเพิ่ม	ตัวอย่างเหตุการณ์/สถานการณ์ เรื่องที่ต้องจำเป็นต้องเพิ่ม เช่น ▶ ความไม่แน่นอนของคดีความ การดำเนินการทางกฎหมาย ▶ งบการเงินจัดทำตามหลักเกณฑ์อื่น ซึ่งมีใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่อง เรื่องที่ต้องเพิ่ม เช่น ▶ ตัวเลขเปรียบเทียบปีก่อนที่มีเงื่อนไข ได้มีการปรับปรุงตัวเลขปัจจุบันใหม่ให้ถูกต้อง (เนื่องจากระบบบัญชีสหกรณ์ไม่ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงตัวเลขเปรียบเทียบปีก่อน) 2.3 เรื่องที่ควร/ต้องเพิ่ม เช่น ▶ ความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์/สถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีสาระสำคัญเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของสหกรณ์	ตัวอย่างเหตุการณ์/สถานการณ์ เรื่องที่ต้องจำเป็นต้องเพิ่ม เช่น ▶ สาเหตุที่ไม่สามารถถอนตัว กรณีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จำกัดขอบเขตการตรวจสอบ ซึ่งผลกระทบอาจแผ่กระจาย เรื่องที่ต้องเพิ่ม เช่น ▶ งบการเงินงวดก่อนตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อน (งบการเงินงวดปัจจุบันมีตัวเลขเปรียบเทียบของงวดก่อนแสดงอยู่ด้วย) เรื่องที่ควร/ต้องเพิ่ม เช่น ▶ ตัวเลขเปรียบเทียบไม่ได้ผ่านการตรวจสอบ
3. การเพิ่ม	▶ หลังวรรคความเห็น ▶ อ้างถึงหมายเหตุที่เกี่ยวข้อง อธิบายประเด็นที่ต้องการเน้นโดยสรุป ▶ ระบุนัยความ “ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่อการเงินมิได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น” หรือ “ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นของข้าพเจ้าว่างบการเงินไม่ถูกต้องไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น” (กรณีแสดงความคิดเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง)	▶ หลังวรรคความเห็น และ วรรคข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น (ถ้ามี)

ตัวอย่างที่ 2 การเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” และวรรค “เรื่องอื่น”

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์เจริญก้าวหน้า จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุบบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่อการเงิน.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์เจริญก้าวหน้า จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ในระหว่างปี 2556 สหกรณ์ประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินอย่างมาก เนื่องจากเกิดข้อบกพร่องทางการเงินและการดำเนินงาน นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการชั่วคราวเพื่อแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ แต่ ณ ปัจจุบันคณะกรรมการชั่วคราวยังมิได้เสนอแผนฟื้นฟู เพื่อแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ สถานการณ์ดังกล่าวแสดงถึงความไม่แน่นอนที่สำคัญ ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญ เกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของสหกรณ์

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่อการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

เรื่องอื่น

งบการเงินของสหกรณ์สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555 ตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีอื่น ซึ่งแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อการเงินดังกล่าว ตามรายงานลงวันที่ 16 มกราคม 2556

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้สอบบัญชี

ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี

วันที่.....

1.2 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข

ผู้สอบบัญชีควรแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขในรายงานของผู้สอบบัญชีที่ต้องการเงิน เมื่อเห็นว่า มีกรณีใดกรณีหนึ่งหรือหลายกรณีต่อไปนี้มีสาระสำคัญ

1.2.1 งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

1.2.2 ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

1.2.1 งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และสามารถสรุปผลการ ตรวจสอบได้ว่าแต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ แต่ไม่แพร่กระจายในงบการเงิน แบ่งได้ 2 กรณี คือ

(ก) กรณีตัวเลขผิด ไม่ว่าจะระบุจำนวนเงินที่ผิดได้ หรือยังระบุจำนวนเงินที่ผิดไม่ได้ แต่จาก หลักฐานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี สรุปว่ามีการแสดงจำนวนเงินผิด

(ข) ไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

1.2.2 ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นหลักฐาน สนับสนุนการแสดงความเห็น แต่ผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีความเป็นไปได้ที่การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่ง ตรวจสอบไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบต่ออันเป็นสาระสำคัญ แต่ไม่แพร่กระจายในงบการเงิน

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข

เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ปกติ ตามแบบ มาตรฐาน	รายงานของผู้สอบบัญชี เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)
1. วรรคความ รับผิดชอบของ ผู้สอบบัญชี (ตัดแปลงวรรคท้าย)	▶ ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ข้าพเจ้าเชื่อว่า...เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า
2. วรรคอธิบาย (เพิ่ม)	▶ เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (อธิบายเหตุการณ์และจำนวนผลกระทบทางการเงินของการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง) (อธิบายการเปิดเผยข้อมูลผิดพลาด/ข้อมูลที่ไม่เปิดเผย)
3. วรรคความเห็น (ตัดแปลง)	▶ ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข (ก) กรณีตัวเลขผิด ข้าพเจ้าเห็นว่าวงเงินผลกระทบของเรื่องดังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข งบการเงินข้างต้นนี้แสดง.....โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยไม่เพียงพอ ข้าพเจ้าเห็นว่าวงเงินการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เพียงพอ/การไม่เปิดเผยข้อมูลตามที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข งบการเงินข้างต้นนี้แสดง.....โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
ปกติ ตามแบบ มาตรฐาน	(ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... ▶ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข

เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
ให้ตัดแปลงและเพิ่มข้อความในรายงานผู้สอบบัญชี ดังนี้

1. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ตัดแปลงข้อความ ดังนี้

“ข้าพเจ้าเชื่อว่า....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า”

2. วรรคอธิบาย

ให้อธิบายเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

(ก) กรณีตัวเลขผิด ให้อธิบายเหตุการณ์และผลกระทบของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยมีองค์ประกอบที่ต้องอธิบาย ดังนี้

▶ รายการที่ผิด ให้ระบุชื่อรายการ/ตำแหน่งที่ตั้งของรายการ เช่น งบแสดงฐานะการเงิน/งบกำไรขาดทุน/หมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.../ปีทางบัญชี

▶ จำนวนเงินของรายการที่ผิด

▶ อธิบายว่ารายการที่ผิดแสดงขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างไร/สาเหตุที่ผิด เช่น ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ/เปิดเผยนโยบายการบัญชี ไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นต้น

▶ อธิบายผลกระทบทางการเงิน โดยระบุผลกระทบที่ผู้ใช้งบการเงินให้ความสนใจ เช่น หากปรับปรุงให้ถูกต้อง กำไรสุทธิ สินทรัพย์ ทุนของสหกรณ์จะเปลี่ยนแปลงเท่าใด ในกรณีหาผลกระทบไม่ได้ ให้ระบุว่าหาผลกระทบไม่ได้ (แต่จากหลักฐานการสอบบัญชีผู้สอบบัญชีเชื่อว่ามี การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญ) ในกรณีมีข้อผิดพลาดหลายรายการ ให้อธิบายเรื่องที่ผิดพลาดทั้งหมด และระบุผลกระทบรวมทุกรายการเพียงครั้งเดียว

(ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยไม่เพียงพอ ให้อธิบายข้อมูลที่ควรเปิดเผยแต่ไม่ได้เปิดเผยแล้วต่อท้ายด้วย “อย่างไรก็ตามงบการเงิน/หมายเหตุประกอบงบการเงินมิได้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์”

3. วรรคความเห็น

หัวข้อวรรคความเห็นต้องระบุให้ชัดเจนว่า “ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข” และให้ใช้ข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่มีเงื่อนไขตามกรณี ดังนี้

(ก) กรณีตัวเลขผิด ให้ใช้ข้อความ “ยกเว้นผลกระทบของเรื่องที่กำลังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข...”

(ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยไม่เพียงพอ ให้ใช้ข้อความ “ยกเว้นการไม่เปิดเผยข้อมูล/การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เพียงพอตามที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข.....”

ตัวอย่างที่ 3 รายงานของผู้สอบบัญชี : แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

(ก) กรณีตัวเลขผิด

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์การเกษตรถิ่นไทย จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ จำนวน.....บาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 รวมลูกหนี้เงินกู้รายหนึ่ง จำนวน.....ล้านบาท เป็นลูกหนี้ซึ่งค้างชำระหนี้และมีหลักประกัน ราคาประเมินต่ำกว่าจำนวนหนี้ จำนวน.....ล้านบาท ดังนั้นสหกรณ์ควรตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (หลังจากหัก หลักประกัน) ลูกหนี้รายนี้ จำนวน.....ล้านบาท ให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ หากสหกรณ์แก้ไข ข้อผิดพลาดดังกล่าวให้ถูกต้อง ผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 จะเปลี่ยนจากกำไรสุทธิ จำนวน.....ล้านบาท เป็นขาดทุนสุทธิ จำนวน.....ล้านบาท ยอดรวมสินทรัพย์ และทุนของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 จะลดลงจำนวน.....ล้านบาท

ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

ข้าพเจ้าเห็นว่าภัยคุกคามผลกระทบของเรื่องดังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรถิ่นไทย จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และผลการดำเนินงาน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 4 รายงานของผู้สอบบัญชี : แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

(ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์มั่นคง จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

สหกรณ์ดำเนินธุรกิจขัดกับกฎหมายสหกรณ์ โดยลงทุนในอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน และมีรายการที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจดังกล่าว ดังนี้

(1) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน จำนวน.....ล้านบาท ที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556

(2) รายได้จากการให้เช่าและขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน จำนวน.....ล้านบาท และจำนวน.....ล้านบาท ตามลำดับ ที่แสดงในงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556

อย่างไรก็ตามสหกรณ์ไม่ได้เปิดเผยข้อเท็จจริงข้างต้นให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ส่งผลให้งบการเงินของสหกรณ์เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ

ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

ข้าพเจ้าเห็นว่าถ่วงน้ำหนักการไม่เปิดเผยข้อมูลตามที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข งบการเงินข้างต้นนี้ แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์มั่นคง จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข

เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ปกติ ตามแบบ มาตรฐาน	รายงานของผู้สอบบัญชี เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) 1. วรรคความ ►ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี รับผิดชอบของ ผู้สอบบัญชี (ตัดแปลงวรรคท้าย) ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ข้าพเจ้าเชื่อว่า...เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า 2. วรรคอธิบาย ►เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข (เพิ่ม) ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (อธิบายเหตุผลที่ไม่สามารถหาหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ)...และไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้เป็นที่พอใจ ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของรายการดังกล่าวหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อ.....(ระบุผลกระทบเช่น กำไรสุทธิ/สินทรัพย์/ทุนของสหกรณ์ ฯลฯ) 3. วรรคความเห็น ►ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข (ตัดแปลง) ข้าพเจ้าเห็นว่ายกเว้นผลกระทบซึ่งอาจเกิดขึ้นของเหตุการณ์/จากเรื่องที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข งบการเงินข้างต้นนี้แสดง.....โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (ลงชื่อ)..... (.....) ผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ►วันที่.....
ปกติ ตามแบบ มาตรฐาน	

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข

เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ
ให้ตัดแปลงและเพิ่มข้อความในรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนี้

1. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ตัดแปลงข้อความ ดังนี้

“ข้าพเจ้าเชื่อว่า....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า”

2. วรรคอธิบาย

ให้อธิบายเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

2.1 ให้อธิบายเหตุผลที่ไม่สามารถหาหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ โดยมีองค์ประกอบที่ต้อง
อธิบาย ดังนี้

- ▶ ระบุว่าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอะไร กับรายการใด เช่น ไม่สามารถเข้าถึงเหตุการณ์
การตรวจนับสินค้าคงเหลือ ไม่สามารถขอยืนยันยอดลูกหนี้/เงินฝากธนาคาร เป็นต้น

- ▶ ระบุจำนวนเงินของรายการที่ตรวจไม่ได้

- ▶ รายการดังกล่าวแสดงอยู่ในงบใด เช่น งบแสดงฐานะการเงิน/งบกำไรขาดทุน/หมายเหตุ
ประกอบงบการเงินข้อ.../ปีทางบัญชี

- ▶ ระบุสาเหตุ/เหตุผลที่ไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบที่ต้องการใช้ เช่น คณะกรรมการ
ดำเนินการสหกรณ์ไม่ยินยอม/จังหวะหรือช่วงเวลาไม่เหมาะสม

2.2 ระบุข้อความ “และไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้พอใจ”

2.3 ระบุผลกระทบจากการที่ตรวจรายการนั้นไม่ได้ เช่น “ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถระบุ/สรุปได้
ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของรายการดังกล่าวหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบ
ต่อกำไรสุทธิ สินทรัพย์และทุนของสหกรณ์”

3. วรรคความเห็น

หัวข้อของวรรคความเห็นต้องระบุให้ชัดเจนว่า “ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข” และให้ระบุข้อความ
เกี่ยวกับเรื่องที่มีเงื่อนไข ดังนี้ “ยกเว้นผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นของเหตุการณ์/จากเรื่องที่กล่าวในวรรคเกณฑ์
ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข...”

ตัวอย่างที่ 5 รายงานของผู้สอบบัญชี : แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

เนื่องจากไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของร้านสหกรณ์มวลสมาชิก จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

ไม่สามารถหาหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ข้าพเจ้าไม่ได้เข้าสังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือสิ้นปี ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556 ซึ่งแสดงอยู่ใน งบแสดงฐานะการเงิน จำนวน.....บาท ทั้งนี้เนื่องจากวันที่สหกรณ์ตรวจนับสินค้าเป็นวันก่อนที่ข้าพเจ้าได้รับการ แต่งตั้งเป็นผู้สอบบัญชีของสหกรณ์และข้าพเจ้าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่น ให้เป็นที่พอใจในปริมาณของสินค้า คงเหลือดังกล่าวได้ ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของสินค้าคงเหลือนั้นหรือไม่ เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิ สำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556 ยอดรวม สินทรัพย์และทุนของสหกรณ์ ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556

ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

ข้าพเจ้าเห็นว่ายกเว้นผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากเรื่องที่อธิบายในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่าง มีเงื่อนไข งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของร้านสหกรณ์มวลสมาชิก จำกัด ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556 และผลการดำเนินงาน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

1.3 รายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

ผู้สอบบัญชีควรแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องในรายงานของผู้สอบบัญชี เมื่อผู้สอบบัญชี ได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และสามารถสรุปผลการตรวจสอบได้ว่าแต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ และแผ่กระจายในงบการเงิน แบ่งได้ 2 กรณี คือ

(ก) กรณีตัวเลขผิด ไม่ว่าจะระบุจำนวนเงินที่ผิดได้ หรือยังระบุจำนวนเงินที่ผิดไม่ได้ แต่จากหลักฐานการสอบบัญชีผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีการแสดงจำนวนเงินผิด

(ข) ไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

ปกติ ตามแบบ มาตรฐาน	รายงานของผู้สอบบัญชี
	เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)
	ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องงบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)
	1. วรรคความ รับผิดชอบของ ผู้สอบบัญชี (ดัดแปลงวรรคท้าย) ▶ ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ข้าพเจ้าเชื่อว่า...เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าว่างบการเงินไม่ถูกต้อง
2. วรรคอธิบาย (เพิ่ม)	▶ เกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (อธิบายเหตุการณ์และจำนวนผลกระทบทางการเงินของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง) (อธิบายการเปิดเผยข้อมูลผิดพลาด/ข้อมูลที่ไม่เปิดเผย)
3. วรรคความเห็น (ดัดแปลง)	▶ ความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง (ก) กรณีตัวเลขผิด ข้าพเจ้าเห็นว่า เนื่องจากเรื่องที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง มีนัยสำคัญ งบการเงินข้างต้นนี้ไม่ได้แสดง.....โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ ข้าพเจ้าเห็นว่า เนื่องจากงบการเงินมิได้เปิดเผยข้อมูลตามที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง งบการเงินข้างต้นนี้ไม่ได้แสดง.....โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง
ให้ตัดแปลงและเพิ่มข้อความในรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนี้

1. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ตัดแปลงข้อความ ดังนี้

“ข้าพเจ้าเชื่อว่า....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าว่างบการเงินไม่ถูกต้อง”

2. วรรคอธิบาย

ให้อธิบายเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

(ก) กรณีตัวเลขผิด ให้อธิบายเหตุการณ์และผลกระทบที่สำคัญของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง โดยมีองค์ประกอบที่ต้องอธิบาย ดังนี้

▶ รายการที่ผิด ให้ระบุชื่อรายการ/จำนวนเงินของรายการ/ตำแหน่งที่แสดงรายการ เช่น งบแสดงฐานะการเงิน/ งบกำไรขาดทุน/หมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.../ปีทางบัญชี

▶ จำนวนเงินที่ผิด

▶ แสดงข้อมูลขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างไร/สาเหตุที่ผิด เช่น ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ/เปิดเผยนโยบายการบัญชี ไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นต้น

▶ ผลกระทบงบการเงิน ให้ระบุผลกระทบที่ผู้ใช้งบการเงินให้ความสนใจมากที่สุด เช่น หากปรับปรุงให้ถูกต้องกำไรสุทธิ สินทรัพย์ ทุนของสหกรณ์จะผิดหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร ในกรณีหาผลกระทบไม่ได้ให้ระบุว่าหาผลกระทบไม่ได้

ทั้งนี้ ในกรณีมีข้อผิดพลาดหลายรายการ ให้อธิบายผลกระทบรวมของทุกรายการที่ผิด

(ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ ให้อธิบายการเปิดเผยข้อมูลที่ผิดพลาด/ข้อมูลที่ไม่ได้เปิดเผย/ข้อมูลที่เปิดเผยไม่เพียงพอแล้วต่อท้ายด้วย “อย่างไรก็ตามงบการเงิน/หมายเหตุประกอบงบการเงินมิได้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์”

3. วรรคความเห็น

หัวข้อของวรรคความเห็นต้องระบุให้ชัดเจนว่า “ความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง” และให้ใช้ข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ตามกรณี ดังนี้

(ก) กรณีตัวเลขผิด ให้ใช้ข้อความ “ข้าพเจ้าเห็นว่าเนื่องจากเรื่องดังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องมีนัยสำคัญ งบการเงินนี้ไม่ได้แสดง..... โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์”

(ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยไม่เพียงพอ ให้ใช้ข้อความ “ข้าพเจ้าเห็นว่า เนื่องจากงบการเงินมิได้เปิดเผยข้อมูลตามที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องงบการเงินนี้ไม่ได้แสดง..... โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์”

ตัวอย่างที่ 6 รายงานของผู้สอบบัญชี : แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

(ก) กรณีตัวเลขผิด

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของร้านสหกรณ์รุ่งเรือง จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุบบัญชีการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

1. ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ลูกหนี้คู่สัญญาซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวน 572 ล้านบาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งเกิดจากสหกรณ์ดำเนินธุรกิจจัดหาสลากกินแบ่งรัฐบาลมาจำหน่ายไม่เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ และไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่สามารถเรียกเก็บเงินดังกล่าวจากบริษัทคู่สัญญาได้ สหกรณ์ได้ขอผ่อนผันการตั้งค่าเผื่อมูลค่าความเสียหายลูกหนี้ดังกล่าวและนายทะเบียนสหกรณ์ได้อนุญาตให้สหกรณ์ตั้งค่าเผื่อมูลค่าความเสียหาย จำนวน 286 ล้านบาท เป็นเวลา 2 ปี ปีละเท่าๆ กัน ซึ่งในปี 2556 สหกรณ์ต้องตั้งค่าเผื่อมูลค่าความเสียหาย จำนวน 286 ล้านบาท อย่างไรก็ตามสหกรณ์ไม่ตั้งค่าเผื่อมูลค่าความเสียหายดังกล่าวแต่อย่างใด

2. ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ จำนวน 182 ล้านบาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 รวมลูกหนี้เงินกู้ จำนวน 172 ล้านบาท เป็นลูกหนี้ซึ่งค้างชำระหนี้และมีหลักประกันราคาประเมินต่ำกว่าจำนวนหนี้ จำนวน 102 ล้านบาท สหกรณ์ควรตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (หลังจากหักหลักประกัน) ลูกหนี้ดังกล่าวเต็มจำนวนหนี้ให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่ได้ตั้ง

3. ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... สินค้าคงเหลือ จำนวน 200 ล้านบาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 สหกรณ์ตีราคาสินค้าคงเหลือตามราคาทุน แต่สินค้าคงเหลือดังกล่าวมีมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ จำนวน 120 ล้านบาท ดังนั้น สหกรณ์ควรตั้งค่าเผื่อมูลค่าสินค้าคงเหลือ จำนวน 80 ล้านบาท เพื่อให้สินค้าคงเหลือแสดงด้วยมูลค่าสุทธิที่จะได้รับตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่เห็นด้วยที่ปรับปรุงการตีราคาสินค้าคงเหลือให้ถูกต้อง

4. ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... สินค้าขาดบัญชี จำนวน 300 ล้านบาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งจากการทดสอบตรวจนับสินค้า ณ วันที่..... มีสินค้าคงเหลือตามทะเบียนคุมสินค้า แต่ไม่มีสินค้าให้ตรวจนับแต่อย่างใด มีสาเหตุเนื่องจากบันทึกซื้อสินค้าตามใบส่งของ โดยไม่มีการรับสินค้าตามใบส่ง ซึ่งสหกรณ์ต้องตั้งค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชีเต็มจำนวนให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่ได้ตั้ง

5. ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เงินลงทุนระยะยาว ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 จำนวน.....บาท รวมเงินลงทุนในหุ้นกู้ประเภทด้อยสิทธิและไม่มีหลักประกัน มีราคาทุน 100 ล้านบาท มูลค่ายุติธรรม 80 ล้านบาท ซึ่งสหกรณ์ได้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติก่อนดำเนินการลงทุนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตามสหกรณ์ไม่ได้เปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวในงบการเงินให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ส่งผลให้งบการเงินของสหกรณ์เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ

6. เงินรับฝากประจำ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 จำนวน 470 ล้านบาท ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... และดอกเบี้ยจ่ายรับฝาก จำนวน.....บาท (ตามรายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน) ที่แสดงในงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 แสดงต่ำไปจำนวน 15 ล้านบาท เนื่องจากสหกรณ์ไม่ได้ปรับปรุงดอกเบี้ยเงินรับฝากประจำค้างจ่ายตามเกณฑ์คงค้างให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

7. ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เมื่อวันที่.....2556 ศาลฎีกาได้ตัดสินให้สหกรณ์แพ้คดีต่อกรมสรรพากรเกี่ยวกับการประเมินค่าปรับและเงินเพิ่มของภาษีมูลค่าเพิ่มปีก่อนๆ เพิ่มเติมเป็นเงิน 10 ล้านบาท อย่างไรก็ตามสหกรณ์มิได้บันทึกหนี้สินนี้ไว้ในงบการเงินสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 ให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

หากสหกรณ์แก้ไขข้อผิดพลาดของเรื่องที่อธิบายไว้ในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องดังกล่าวให้ถูกต้อง ผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 จะเปลี่ยนจากกำไรสุทธิ จำนวน.....ล้านบาท เป็นขาดทุนสุทธิ จำนวน.....ล้านบาท หนี้สินจะเพิ่มขึ้น จำนวน.....ล้านบาท ยอดรวมของสินทรัพย์และส่วนทุนของสหกรณ์จะลดลง จำนวน.....ล้านบาท

ความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

ข้าพเจ้าเห็นว่า เนื่องจากเรื่องดังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องมีนัยสำคัญ งบการเงินข้างต้นนี้ไม่ได้แสดงฐานะการเงินของร้านสหกรณ์รุ่งเรือง จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 7 รายงานของผู้สอบบัญชี : แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

(ข) กรณีไม่เปิดเผยข้อมูล/เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสยาม จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุบบัญชี การบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

การแสดงผลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ในระหว่างปี 2556 สหกรณ์ออมทรัพย์ครูสยาม จำกัด ประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินขั้นร้ายแรง เนื่องจากเกิดข้อบกพร่องทางการเงินและการดำเนินงาน ทำให้สหกรณ์อื่นซึ่งฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสยาม จำกัด ไม่สามารถถอนเงินฝากได้ นายทะเบียนสหกรณ์จึงแต่งตั้งคณะกรรมการชั่วคราวดำเนินการบริหารงาน เพื่อแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ โดยการจัดทำแผนฟื้นฟูเพื่อให้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูสยาม จำกัด มีสภาพคล่องเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ สถานการณ์ดังกล่าวแสดงถึงความไม่แน่นอนที่สำคัญ ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่เปิดเผยข้อมูลข้างต้นให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ทำให้งบการเงินของสหกรณ์เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพออย่างมีนัยสำคัญ

ความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง

ข้าพเจ้าเห็นว่า เนื่องจากงบการเงินมิได้เปิดเผยข้อมูลตามที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง งบการเงินข้างต้นนี้ไม่ได้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสยาม จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

1.4 รายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

ผู้สอบบัญชีต้องไม่แสดงความเห็นต่อการเงินในรายงานของผู้สอบบัญชี เมื่อเห็นว่ากรณีใดหรือหลายกรณีต่อไปนี้มีสาระสำคัญ และแผ่กระจายในงบการเงิน แบ่งได้ 2 กรณี ดังนี้

(1) ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

(2) มีความไม่แน่นอนที่สำคัญหลายสถานการณ์ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้ที่จะสะสมผลกระทบต่อการเงินเพิ่มมากขึ้น

(1) ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

เมื่อผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนการแสดงความเห็นและผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีความเป็นไปได้ที่การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่งตรวจไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบอันเป็นสาระสำคัญ และแผ่กระจายในงบการเงิน

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

รายงานของผู้สอบบัญชี	
เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์	
1. วรรคนำ (ดัดแปลง)	▶ ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่.....(ปีปัจจุบัน).....งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ
ปกติ	▶ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)
2. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี	▶ ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต้องการเงินดังกล่าว จากการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่อง/สถานการณ์/เหตุการณ์ ที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต้องการเงินดังกล่าวได้
▶ ดัดแปลงข้อความวรรคแรก	
▶ ดัดข้อความวรรค 2 และ วรรค 3	▶ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า.....
3. วรรคอธิบาย (เพิ่ม)	▶ เกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (อธิบายเหตุผลที่ไม่สามารถหาหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ)
4. วรรคความเห็น (ดัดแปลง)	▶ การไม่แสดงความเห็น เนื่องจากเรื่อง ที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต้องการเงิน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต้องการเงินปีสิ้นสุดวันที่.....
ปกติ	(ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี
	▶ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ
ให้ตัดแปลงข้อความในรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนี้

1. วรรคนำ

ตัดแปลงข้อความต้นวรรคแรก ดังนี้

“ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....”

2. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

2.1 ตัดแปลงข้อความในวรรคแรก ดังนี้

“ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินเหล่านี้ จากการปฏิบัติงาน
ตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่อง/
สถานการณ์/เหตุการณ์ที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการ
สอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นได้”

2.2 “ตัด” ข้อความในวรรคที่ 2 และวรรคที่ 3 ออก

3. วรรคอธิบาย

ให้อธิบายเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น

ให้อธิบายเหตุผลที่ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ โดยมี
องค์ประกอบที่ต้องอธิบาย ดังนี้

▶ ระบุว่าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอะไร กับรายการใด เช่น ไม่สามารถเข้าถึงเหตุการณ์
การตรวจนับสินค้าคงเหลือ ไม่สามารถขอยืนยันยอดลูกหนี้/เงินฝากธนาคาร เป็นต้น

▶ ระบุจำนวนเงินของรายการ

▶ ระบุว่ารายการดังกล่าวแสดงอยู่ในงบใด เช่น งบแสดงฐานะการเงิน/งบกำไรขาดทุน/หมายเหตุ
ประกอบงบการเงินข้อ.../ปีทางบัญชี

▶ ระบุสาเหตุ/เหตุผลที่ไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบที่ต้องการใช้ เช่น คณะกรรมการดำเนินการ
สหกรณ์ไม่ยินยอม/จังหวะหรือช่วงเวลาไม่เหมาะสม

▶ ระบุข้อความ “และไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้พอใจ”

▶ ระบุผลกระทบจากการที่ตรวจรายการนั้นไม่ได้ เช่น “ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถระบุ/สรุปได้ว่า
จำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของรายการดังกล่าวหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบ
กำไรสุทธิ สินทรัพย์และทุนของสหกรณ์”

4. วรรคความเห็น

หัวข้อของวรรคความเห็นต้องระบุให้ชัดเจนว่า “การไม่แสดงความเห็น” และให้ระบุข้อความเกี่ยวกับ
เรื่องที่ไม่แสดงความเห็น ดังนี้ “เนื่องจากเรื่อง/สถานการณ์ที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ
ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็น
ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต่องบการเงินปีสิ้นสุดวันที่.....”

ตัวอย่างที่ 8 รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์การเกษตร.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุบบัญชีและนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่อการเงินดังกล่าวจากการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตามเนื่องจากเรื่องที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่อการเงินดังกล่าวได้

เกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น

ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้สอบบัญชีของสหกรณ์หลังวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่ได้เข้าสังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือ ณ วันต้นปีและสิ้นปี และข้าพเจ้าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้เป็นที่พอใจในปริมาณของสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 และ 25X1 ซึ่งแสดงอยู่ในงบแสดงฐานะการเงินจำนวน.....ล้านบาท และล้านบาท ตามลำดับ นอกจากนี้สหกรณ์ได้เริ่มนำระบบการประมวลผลลูกหนี้เงินให้สมาชิกกู้ซึ่งมีการพัฒนาใหม่มาใช้ในเดือนกันยายน 25X2 ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดจำนวนมากในบัญชีลูกหนี้เงินให้สมาชิกกู้ ณ วันที่รายงานการตรวจสอบของข้าพเจ้า คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ยังอยู่ในขั้นตอนการแก้ไขข้อบกพร่องของระบบ ในสถานการณ์ดังกล่าวข้าพเจ้าจึงไม่สามารถยืนยันยอดลูกหนี้เงินให้สมาชิกกู้ จำนวน.....ล้านบาท ที่แสดงอยู่ในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 หรือใช้วิธีการตรวจสอบอื่นเพื่อให้พอใจในความถูกต้องของบัญชีลูกหนี้ดังกล่าวได้ เนื่องจากผลกระทบของสถานการณ์ดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของรายการสินค้าคงเหลือและลูกหนี้เงินให้สมาชิกกู้หรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบกำไรสุทธิสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ยอดรวมสินทรัพย์และทุนของสหกรณ์ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 ธันวาคม 25X2

การไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากเรื่องที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็น ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต่อการเงินปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

(2) มีความไม่แน่นอนที่สำคัญหลายสถานการณ์ ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้ที่จะส่งผลกระทบต่องบการเงินเพิ่มมากขึ้น

ในกรณีที่มีความไม่แน่นอนหลายสถานการณ์ (ซึ่งเกิดขึ้นได้ยาก) และผู้สอบบัญชีสรุปว่า ถึงแม้จะได้รับหลักฐานการตรวจสอบที่เหมาะสมอย่างเพียงพอสำหรับความไม่แน่นอนแต่ละสถานการณ์ก็เกินไปไม่ได้ที่จะแสดงความเห็นต่องบการเงิน เนื่องจากความไม่แน่นอนต่างๆ อาจมีความสัมพันธ์กัน และมีความเป็นไปได้ที่จะส่งผลกระทบต่องบการเงินเพิ่มมากขึ้น

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากมีเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์

รายงานของผู้สอบบัญชี	
เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์	
1. วรรคนำ (ดัดแปลง)	ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่.....(ปีปัจจุบัน).....งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ
ปกติ	▶ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)
2. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี	▶ ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าว จากการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่อง/สถานการณ์/เหตุการณ์ ที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวได้
▶ ดัดแปลงข้อความวรรคแรก ▶ ดัดข้อความวรรค 2 และ วรรค 3	▶ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า.....
3. วรรคอธิบาย (เพิ่ม)	▶ เกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น มีเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์ (อธิบายเหตุการณ์/สถานการณ์ที่เกิดความไม่แน่นอน)
4. วรรคความเห็น (ดัดแปลง)	▶ การไม่แสดงความเห็น เนื่องจากเรื่องดังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่องบการเงิน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต่องบการเงินปีสิ้นสุดวันที่.....
ปกติ	(ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี
	▶ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานว่าไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากมีเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์

ให้ตัดแปลงข้อความในรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนี้

1. วรรคนำ

ตัดแปลงข้อความต้นวรรคแรก ดังนี้

“ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....”

2. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

2.1 ตัดแปลงข้อความวรรคแรก ดังนี้

“ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินเหล่านี้ จากการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่อง/สถานการณ์/เหตุการณ์ที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นได้”

2.2 “ตัด” ข้อความในวรรคที่ 2 และวรรคที่ 3 ออก

3. วรรคอธิบาย

ให้อธิบายเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น

ให้อธิบายเหตุการณ์/สถานการณ์แต่ละสถานการณ์ที่เกิดความไม่แน่นอน เช่น

- ▶ ความไม่แน่นอนแต่ละเหตุการณ์
- ▶ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของแต่ละเหตุการณ์
- ▶ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ
- ▶ ข้อเท็จจริง/เหตุผลที่ไม่สามารถตรวจสอบให้ได้หลักฐานที่เพียงพอเกี่ยวกับผลกระทบรวม

ของทุกเหตุการณ์ซึ่งทำให้ไม่สามารถได้ข้อสรุปว่างบการเงินแสดงถูกต้องตามควรหรือไม่

4. วรรคความเห็น

ให้ระบุการไม่แสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีให้ชัดเจน ดังนี้ “เนื่องจากเรื่องที่เกิดในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต่องบการเงินปีสิ้นสุดวันที่.....”

ตัวอย่างที่ 9 รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่าไม่แสดงความเห็น
เนื่องจากมีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....ซึ่งประกอบด้วย
งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่.....(ปีปัจจุบัน).....งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน
รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าว จากการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐาน
การสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่อง/สถานการณ์/เหตุการณ์ ที่กล่าวใน
วรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็น
เกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวได้

เกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น

ในการสรุปผลการตรวจสอบเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินปีสิ้นสุดวันที่..... ข้าพเจ้าได้พิจารณาความเพียงพอ
ของข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

ความไม่แน่นอน 1.....

ความไม่แน่นอน 2.....

ความไม่แน่นอน 3.....

แม้ว่าสหกรณ์ได้เปิดเผยอย่างเพียงพอว่าความไม่แน่นอนแต่ละเรื่องอาจมีผลกระทบต่อสหกรณ์อย่างไร
แต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ยืนยันว่าไม่สามารถอธิบายถึงผลกระทบรวมของความไม่แน่นอนทั้ง 3 เรื่อง เนื่องจาก
ความไม่แน่นอนดังกล่าวกระทบซึ่งกันและกันอย่างซับซ้อนจนไม่สามารถประเมินผลกระทบต่อสหกรณ์ในภาพรวมได้
และข้าพเจ้าก็ไม่สามารถประเมินผลกระทบรวมดังกล่าวได้เช่นกัน ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถได้ข้อสรุปเพื่อแสดงความเห็น
ว่างบการเงินแสดง.....โดยถูกต้องตามควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

การไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากเรื่องดังกล่าวในวรรคเกณฑ์ไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชี
ที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงงบการเงิน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต่องบการเงิน
ปีสิ้นสุดวันที่

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

❖ รายงานของผู้สอบบัญชี ในกรณีสหกรณ์ปฏิบัติผิดกฎหมาย

เนื่องจากผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ว่าได้จัดทำโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ ซึ่งในการตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีอาจพบประเด็นปัญหาการดำเนินงาน/ดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายสหกรณ์ ซึ่งจำนวนเงินมีสาระสำคัญ ไม่ว่าการปฏิบัตินั้นจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสหกรณ์ ณ วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีหรือไม่ก็ตาม อาจมีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ของผู้สอบบัญชี

แนวทางในการพิจารณา กรณีสหกรณ์ปฏิบัติผิดกฎหมายสหกรณ์

สถานการณ์	งบการเงินของสหกรณ์	รายงานของผู้สอบบัญชี
1. ยังไม่เกิดผลเสียหายแต่อาจกระทบต่องบการเงินของสหกรณ์อย่างมีสาระสำคัญ	1.1 มีการอธิบายและเปิดเผยเกี่ยวกับการปฏิบัติผิดกฎหมายอย่างเพียงพอในงบการเงิน 1.2 ไม่เปิดเผย/เปิดเผยไม่เพียงพอ (งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ)	1.1 อย่างไม่มีเงื่อนไข เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” 1.2 อย่างมีเงื่อนไข เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
2. เกิดผลเสียหายกระทบต่องบการเงินอย่างมีสาระสำคัญ	2.1 แสดงรายการ และเปิดเผยข้อมูลตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (งบการเงินแสดงข้อมูลถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ) 2.2 งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ - ตัวเลขผิด หรือ - ไม่เปิดเผย/เปิดเผยไม่เพียงพอ	2.1 อย่างไม่มีเงื่อนไข เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” 2.2 อย่างมีเงื่อนไข เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
3. เกิดผลเสียหายกระทบต่องบการเงินอย่างมีสาระสำคัญและแผ่กระจายในงบการเงิน	3.1 แสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (งบการเงินแสดงข้อมูลถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ) 3.2 งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและแผ่กระจาย	3.1 อย่างไม่มีเงื่อนไข เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” 3.2 แสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง เนื่องจากงบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและแผ่กระจาย

ตัวอย่างที่ 10 รายงานของผู้สอบบัญชี : อย่างมีเงื่อนไข

กรณีสหกรณ์ไม่เปิดเผยการปฏิบัติผิดกฎหมาย

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์รวมมิตร จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ตามที่อธิบายไว้ในหมายเหตุข้อ..... เงินลงทุน จำนวน.....บาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 สหกรณ์มีการลงทุนที่ผิดกฎหมายสหกรณ์ โดยลงทุนในหุ้นกู้ประเภทด้อยสิทธิและไม่มีหลักประกัน มีราคาทุน.....ล้านบาท มูลค่ายุติธรรม.....ล้านบาท และลงทุนในกองทุนส่วนบุคคล มีราคาทุนจำนวน.....ล้านบาท มูลค่ายุติธรรม.....ล้านบาท ทั้งนี้ ในการลงทุนสหกรณ์มิได้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 62 (7) และประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2552 ข้อ 3 (7) ซึ่งกำหนดให้การลงทุนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) ก่อนดำเนินการลงทุน อย่างไรก็ตามสหกรณ์ไม่ได้เปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวในงบการเงินให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ส่งผลให้งบการเงินของสหกรณ์เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ

ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

ข้าพเจ้าเห็นว่า ยกเว้นการไม่เปิดเผยข้อมูลตามที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของงบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์รวมมิตร จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 11 รายงานของผู้สอบบัญชี : อย่างไม่มีเงื่อนไข เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น”
กรณีสหกรณ์ปฏิบัติผิดกฎหมาย (เปิดเผยไว้ในงบการเงินอย่างเพียงพอ)

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์แพทย์ไทย จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุบบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์แพทย์ไทย จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เงินลงทุน จำนวน.....บาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 สหกรณ์มีการลงทุนที่ผิดกฎหมายสหกรณ์ โดยลงทุนในหุ้นกู้ประเภทด้อยสิทธิและไม่มีหลักประกัน มีราคาทุน.....ล้านบาท มูลค่ายุติธรรม.....ล้านบาท และลงทุนในกองทุนส่วนบุคคล มีราคาทุนจำนวน.....ล้านบาท มูลค่ายุติธรรม.....ล้านบาท ซึ่งการลงทุนข้างต้นสหกรณ์มิได้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

❖ รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีมีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของสหกรณ์

มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 570 เรื่อง การดำเนินงานต่อเนื่อง กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาสถานการณ์ความไม่แน่นอนซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของสหกรณ์ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อยางงานของผู้สอบบัญชี

แนวทางการพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่อง กระหนบต่อรายงานของผู้สอบบัญชี

1. พิจารณาว่ามีสถานการณ์ ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่าสหกรณ์อาจไม่สามารถดำเนินงาน/ดำเนินธุรกิจได้ภายในระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปีทางบัญชีข้างหน้าหรือไม่ ซึ่งอาจพิจารณา 3 สถานการณ์ ดังนี้

1.1 อาจถูกสั่งเลิกกิจการตามกฎหมายสหกรณ์/มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่กระทบต่อการดำเนินงานต่อเนื่อง

1.2 สหกรณ์มีแผนการ/ความตั้งใจที่จะเลิกกิจการ

1.3 สหกรณ์ประสบปัญหาด้านการเงิน เช่น

- ขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง เช่น ไม่สามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้หรือไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้ หรือมีหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน

- กระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดลบ

- อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญแสดงถึงปัญหาทางการเงินที่รุนแรง

2. ประเมินสถานการณ์ตาม 1. เพื่อประเมินข้อสมมติในการดำเนินงานต่อเนื่องของสหกรณ์ว่ายังมีความเหมาะสมหรือไม่ เช่น สหกรณ์มีปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินอย่างรุนแรง แต่สหกรณ์มีแผนการที่จะแก้ไขปัญหาคขาดสภาพคล่องนั้น และผู้สอบบัญชีได้ประเมินแผนดังกล่าวว่ามีความเหมาะสม เช่น มีแผนการขายสินทรัพย์ การกู้เงิน ลดค่าใช้จ่าย นายทะเบียนสหกรณ์มีมาตรการให้ความช่วยเหลือ ฯลฯ

3. หาหลักฐานการสอบบัญชี เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าแม้ข้อสมมติการดำเนินงานต่อเนื่องยังเหมาะสม (ประเมินสถานการณ์ตาม 1.) แต่มีความไม่แน่นอนที่สำคัญ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของสหกรณ์หรือไม่ ดังนี้

การพิจารณา	รายงานของผู้สอบบัญชี
1. ข้อสมมติการดำเนินงานต่อเนื่องเหมาะสม ➢ มีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญ ➢ มีการอธิบายและเปิดเผยในงบการเงินอย่างเพียงพอ	ไม่มีเงื่อนไข เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” เกี่ยวกับความไม่แน่นอน (ดูตัวอย่างที่ 2)
2. ข้อสมมติการดำเนินงานต่อเนื่องเหมาะสม ➢ มีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญ ➢ มีการอธิบายและเปิดเผยในงบการเงินไม่เพียงพอ	มีเงื่อนไข หรือ งบการเงินไม่ถูกต้อง (ดูตัวอย่างที่ 7)

การพิจารณา	รายงานของผู้สอบบัญชี
3. ข้อสมมติการดำเนินงานต่อเนื่องไม่เหมาะสม : ยังคงใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่องในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน (ไม่คำนึงว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลหรือไม่)	งบการเงินไม่ถูกต้อง

2. รายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินปีปัจจุบัน กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิด

รายงานของผู้สอบบัญชีตามที่กล่าวไว้ใน 1. รายงานของผู้สอบบัญชีกรณีมีสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบต่อตัวเลขงวดปัจจุบัน เป็นการรายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินในสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบต่อตัวเลขในงวดปัจจุบันเท่านั้น อย่างไรก็ตามในการตรวจสอบงบการเงินงวดปัจจุบัน ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาและติดตามหลักฐานการตรวจสอบตัวเลขเปรียบเทียบของงวดก่อน ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับตัวเลขเปรียบเทียบ หรือผลของเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในงวดก่อนว่ามีผลหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไรในงวดปัจจุบัน ในหลายกรณีการเปลี่ยนแปลงของตัวเลขเปรียบเทียบดังกล่าวมีผลต่อรายงานของผู้สอบบัญชีในงวดปัจจุบัน

ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 710 เรื่อง รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต่อข้อมูลเปรียบเทียบ ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีควรที่จะพิจารณาข้อมูลเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินงวดที่กำลังตรวจสอบ

ข้อมูลเปรียบเทียบ หมายถึง จำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับงวดก่อนหน้านั้นหนึ่งงวดหรือมากกว่ารวมอยู่ในงบการเงิน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

▶ **ตัวเลขเปรียบเทียบ** หมายถึง ข้อมูลเปรียบเทียบซึ่งเป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลอื่นสำหรับงวดอื่นที่ได้นำมาแสดงรวมเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินงวดปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับงวดปัจจุบัน ทั้งนี้ ความละเอียดของการนำเสนอเป็นข้อมูลเปรียบเทียบขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องกับตัวเลขในงวดปัจจุบันเป็นหลักมีข้อกำหนดคือกรณีเป็นตัวเลขให้แสดงเปรียบเทียบทุกรายการ ส่วนการเปิดเผยข้อมูลซึ่งเป็นคำอธิบายให้นำเสนอเท่าที่จำเป็นขึ้นอยู่กับข้อมูลในงวดปัจจุบันเป็นหลัก

▶ **งบการเงินเปรียบเทียบ** หมายถึง ข้อมูลเปรียบเทียบซึ่งเป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลอื่นสำหรับงวดอื่นที่ได้นำมาแสดงเปรียบเทียบกับงบการเงินงวดปัจจุบัน ทั้งนี้ ความละเอียดของการนำเสนอเป็นข้อมูลเปรียบเทียบต้องเป็นระดับเดียวกันกับการนำเสนองบการเงินงวดปัจจุบัน

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้งบการเงินของสหกรณ์นำเสนอข้อมูลเปรียบเทียบในลักษณะของตัวเลขเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตามเนื่องจากระบบบัญชีสหกรณ์ไม่ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงตัวเลขเปรียบเทียบปีก่อน เป็นผลให้ตัวเลขเปรียบเทียบปีก่อนที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขไว้หากมีการปรับปรุงให้ปรับปรุงงบการเงินปีปัจจุบัน กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิดมีแนวทางในการเขียนรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนี้

❖ แนวทางการพิจารณาการรายงานต่อตัวเลขเปรียบเทียบที่ผิด/อาจผิด

สถานการณ์ (มีสาระสำคัญ)	รายงานของ ผู้สอบบัญชีปีก่อน	รายงานของผู้สอบบัญชี ปีปัจจุบัน
1. ตัวเลขเปรียบเทียบผิด – แก้ไข ถูกต้องในปีปัจจุบัน 2. ไม่สามารถหาหลักฐานการ สอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ในปีก่อน ในปีปัจจุบันหาได้แล้ว - ไม่ต้องปรับปรุงรายการใด - ต้องปรับปรุงรายการและได้ ปรับปรุงในปีปัจจุบันอย่าง ถูกต้องแล้ว	รายงานอย่างมีเงื่อนไข	รายงานอย่างไม่มีเงื่อนไข พิจารณาเพิ่มข้อมูลในรายงาน ตามกรณี ดังนี้ ▶ กรณีมีการเปิดเผยในงบการเงิน เรื่องการแก้ไขข้อผิดพลาด ปีก่อน ให้ดำเนินการดังนี้ 1) เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” โดยอธิบาย ข้อผิดพลาด (รายการและจำนวนเงิน) ในงบการเงินปีก่อน ซึ่งแสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ ซึ่งทำให้ (ระบุผลกระทบ) เช่น กำไรสุทธิปีก่อนแสดงสูงไป จำนวน.....บาท 2) ระบุข้อความ “อย่างไรก็ตามสหกรณ์ได้แก้ไขข้อผิดพลาด นั้นแล้วในงบการเงินปีปัจจุบัน” ▶ กรณีไม่มีการเปิดเผยในงบการเงิน เรื่องการแก้ไขข้อผิดพลาด ปีก่อน ให้ดำเนินการ ดังนี้ 1) เพิ่มวรรค “เรื่องอื่น” โดยอธิบายข้อผิดพลาด (รายการและจำนวนเงิน) ในงบการเงินปีก่อน ซึ่งแสดงเป็นข้อมูล เปรียบเทียบ ซึ่งทำให้ (ระบุผลกระทบ) เช่น กำไรสุทธิปีก่อนแสดง สูงไปจำนวน.....บาท 2) ระบุข้อความ “อย่างไรก็ตามสหกรณ์ได้แก้ไขข้อผิดพลาด นั้นแล้วในงบการเงินปีปัจจุบัน” (ระบุรายการในงบการเงินปัจจุบัน ที่รวมการแก้ไขข้อผิดพลาดของปีก่อนอยู่ด้วย)
3. ตัวเลขเปรียบเทียบผิด – ปีปัจจุบัน ยังไม่มีแก้ไขให้ถูกต้อง และ ตัวเลขเปรียบเทียบดังกล่าวมี ผลกระทบงบการเงินปีปัจจุบันอย่าง มีสาระสำคัญ 4. ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบ บัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ในปีก่อนและในปีปัจจุบันยังหาไม่ได้ เช่นกันและผลกระทบที่อาจจะ เกิดขึ้นมีสาระสำคัญ	รายงานอย่างมีเงื่อนไข	รายงานอย่างมีเงื่อนไข กรณีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่าง เพียงพอ ให้ตัดแปลงข้อความ ดังนี้ วรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไข ให้ระบุ ▶ ไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอะไร กับรายการใด จำนวนเงิน เท่าใดในงบการเงินงวดก่อน ▶ ระบุเหตุผล ▶ ระบุผลกระทบ ใช้ข้อความ “ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถสรุป ได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงรายการ.....หรือไม่เพียงใด ซึ่งหาก จำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบกำไรสุทธิปีปัจจุบัน สินทรัพย์ และทุนของสหกรณ์ ณ สิ้นปีปัจจุบัน ความเห็นต่องบการเงินงวด ก่อนจึงมีเงื่อนไขในเรื่อนั้น และงวดปัจจุบันยังไม่สามารถตรวจ รายการนั้นได้ เนื่องจาก...(ระบุเหตุผล) ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่า จำเป็นต้องปรับปรุงรายการ.....หรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้อง ปรับปรุง

สถานการณ์ (มีสาระสำคัญ)	รายงานของ ผู้สอบบัญชีปีก่อน	รายงานของผู้สอบบัญชี ปีปัจจุบัน
		จะมีผลกระทบกำไรสุทธิปีปัจจุบันสินทรัพย์และทุนของสหกรณ์ ณ วันสิ้นปีปัจจุบัน วรรคความเห็นอย่างมีเงื่อนไข ยกเว้นผลกระทบ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากเรื่อง..... การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงฯ ให้ตัดแปลงข้อความดังนี้ วรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข ให้ระบุ ▶ อ่างหมายเหตุ (ถ้ามี) ระบุรายการที่ผิด จำนวนเงินในงบการเงินงวดก่อน ▶ ระบุว่าขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างไร ▶ ระบุผลกระทบของงวดก่อน ส่งผลให้แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่องบการเงินงวดก่อน ▶ ระบุว่างวดปัจจุบัน รายการยังผิดอย่างไร จำนวนเท่าใด และผลกระทบต่อตัวเลขงวดปัจจุบัน วรรคความเห็นอย่างมีเงื่อนไข ยกเว้นผลกระทบ ของเรื่อง.....

หมายเหตุ เนื่องจากกระเป๋ียนนายทะเบียนสหกรณ์ ไม่อนุญาตให้มีการปรับปรุงย้อนหลัง ดังนั้น หากจะแก้ไขข้อผิดพลาดปีก่อน ให้แก้ไขในงบการเงินปีปัจจุบันเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 12 รายงานของผู้สอบบัญชี : ข้อมูลเปรียบเทียบ แสดงความเห็นไว้อย่างมีเงื่อนไข
กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิดและปัจจุบันยังไม่ได้แก้ไขให้ถูกต้อง

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพิ่มลาก จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555 ลูกหนี้เงินให้สมาชิกกู้ จำนวน.....ล้านบาท แสดงสูงไป จำนวน.....ล้านบาท เนื่องจากสหกรณ์ไม่ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้เป็นไปตามระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์ ส่งผลให้กำไรสุทธิสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555 แสดงสูงไป จำนวน.....ล้านบาท เป็นเหตุให้ ข้าพเจ้าแสดงความเห็นต่องบการเงินสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555 อย่างมีเงื่อนไขในเรื่องดังกล่าวและตามหมายเหตุ ประกอบงบการเงินข้อ..... ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ลูกหนี้ดังกล่าวยังคงแสดงสูงไป จำนวน.....ล้านบาท ด้วยเหตุผล เดียวกัน หากสหกรณ์ปรับปรุงตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้ถูกต้อง กำไรสุทธิสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 จะลดลง จำนวน.....ล้านบาท สินทรัพย์รวมและทุนของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 จะลดลงด้วยจำนวนเดียวกัน

ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

ข้าพเจ้าเห็นว่าภัยเว้นผลกระทบของเรื่องดังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพิ่มลาก จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และผลการดำเนินงาน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 13 รายงานของผู้สอบบัญชี : ข้อมูลเปรียบเทียบ แสดงความเห็นไว้อย่างมีเงื่อนไข

กรณีข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิดและปัจจุบันได้แก้ไขถูกต้องแล้ว (สหกรณ์ไม่ได้เปิดเผยเกี่ยวกับการแก้ไขไว้ในงบการเงิน) เพิ่มวรรค “เรื่องอื่น” เนื่องจากข้อมูลเปรียบเทียบผิด/อาจผิดและปัจจุบันได้แก้ไขถูกต้องแล้ว

รายงานของผู้สอบบัญชี
เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพิ่มลาภ จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ความเห็น ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพิ่มลาภ จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และผลการดำเนินงาน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์ เรื่องอื่น ในปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555 สหกรณ์ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้เงินให้สมาชิกไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ส่งผลให้กำไรสุทธิสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555 แสดงสูงไปจำนวน.....ล้านบาท ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555 จึงมีเงื่อนไขในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตามในปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 สหกรณ์ได้ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญดังกล่าวครบถ้วนตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว ซึ่งแสดงรวมอยู่ในรายการค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้เงินให้สมาชิกจำนวน.....ล้านบาท ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... (ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วันที่.....

3. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหลายเรื่อง

รายงานของผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นในแบบที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อผู้สอบบัญชีพบเหตุการณ์/สถานการณ์ที่กระทบต่อการแสดงความเห็นตามที่กล่าวไว้ใน 1. รายงานของผู้สอบบัญชีกรณีมีสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบต่อตัวเลขงวดปัจจุบัน และ 2. รายงานของผู้สอบบัญชีต่อข้อมูลเปรียบเทียบ นั้น เป็นการกล่าวถึงในกรณีเกิดเหตุการณ์/สถานการณ์ประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพียงกรณีเดียว อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานสอบบัญชีผู้สอบบัญชีอาจพบเหตุการณ์/สถานการณ์ที่ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องรายงานในแบบที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีหลายเหตุการณ์/สถานการณ์ในเวลาเดียวกัน กรณีนี้อาจทำให้ผู้สอบบัญชีต้องตัดสินใจว่าจะรายงานในแบบใดเพื่อสื่อสารถึงผู้ใช้งบการเงินโดยไม่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสับสนต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี เช่น ในกรณีที่สหกรณ์มีการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและมีผลกระทบแก่กระจายในงบการเงินซึ่งผู้สอบบัญชีต้องรายงานว่างบการเงินไม่ถูกต้อง แต่ในขณะเดียวกันพบเหตุการณ์ที่ไม่สามารถได้มาซึ่งหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่าตนควรจะแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่องบการเงิน ซึ่งการที่ผู้สอบบัญชีรายงานแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องและรายงานแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขในรายงานฉบับเดียวกันอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินสับสนว่าผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบใดกันแน่ ดังนั้น ทางออกที่เหมาะสมที่ผู้สอบบัญชีควรทำคือเลือกแสดงความเห็นอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว และควรให้ข้อมูลที่สำคัญที่ผู้ใช้งบการเงินควรจะทราบอย่างครบถ้วน ทั้งนี้ การเลือกรายงานรูปแบบใดนั้นผู้สอบบัญชีต้องใช้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีพบสถานการณ์หลายสถานการณ์ ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบในการรายงานเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ต่างกัน ให้ยึดสถานการณ์ซึ่งต้องแสดงความเห็นในรูปแบบที่รุนแรงที่สุดในการรายงาน

❖ แนวทางในการรายงานของผู้สอบบัญชี กรณีพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหลายเรื่อง ซึ่งมีสาระสำคัญต่างกัน

ที่	ไม่สามารถหาหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง	ความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์ที่อาจสัมพันธ์กันจนไม่สามารถอธิบายผลกระทบรวมของทุกเหตุการณ์ได้	แนวทางการรายงาน
1	มีสาระสำคัญ	มีสาระสำคัญ		มีเงื่อนไขทั้ง 2 เรื่อง ▶ ยกเว้นผลกระทบ ▶ ยกเว้นผลกระทบ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้น
2	มีสาระสำคัญ	มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย		งบการเงินไม่ถูกต้อง เพิ่มวรรคอธิบายเรื่องที่ไม่สามารถหาหลักฐานได้
3	มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย	มีสาระสำคัญ		ไม่แสดงความเห็น เพิ่มวรรคอธิบายข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง
4	มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย	มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย		ไม่แสดงความเห็น เพิ่มวรรคอธิบายข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง
5	มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย		✓	ไม่แสดงความเห็น เนื่องจากไม่สามารถหาหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และความไม่แน่นอน

ที่	ไม่สามารถหาหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ	ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง	ความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญหลายสถานการณ์ที่อาจสัมพันธ์กันจนไม่สามารถอธิบายผลกระทบรวมของทุกเหตุการณ์ได้	แนวทางการรายงาน
6		มีสาระสำคัญ	✓	ไม่แสดงความเห็น ▶ เนื่องจากความไม่แน่นอน ▶ เพิ่มวรรคอธิบายข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง
7		มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย	✓	ไม่แสดงความเห็น ▶ เนื่องจากความไม่แน่นอน ▶ เพิ่มวรรคอธิบายข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข กรณีพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหลายเรื่อง

รายงานของผู้สอบบัญชี	
เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ข้าพเจ้าได้.....(ตามรูปแบบของการแสดงความเห็น)..... ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข) เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข 1. การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ 1)..... 2)..... 2. ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ 1)..... 2)..... (ให้อธิบายเรื่องที่ผิดให้หมด และระบุผลกระทบรวมทุกรายการเพียงครั้งเดียว) ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข (ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วันที่.....	

ตัวอย่างที่ 14 รายงานของผู้สอบบัญชีที่แสดงความเห็น อย่างมีเงื่อนไข : ในหลายสถานการณ์ เนื่องจาก

1. ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (มีสาระสำคัญแต่ไม่แพร่กระจาย)
2. การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (มีสาระสำคัญแต่ไม่แพร่กระจาย) และมีวรรค ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น เรื่องความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของสหกรณ์

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนชาวไทย จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของข้าพเจ้า

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

1. ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ลูกหนี้เงินให้กู้สมาชิกสมทบจำนวน.....ล้านบาท รวมเงินให้กู้แก่สมาชิกสมทบจำนวน.....ล้านบาท ลูกหนี้ทุกรายผิพนัดชำระหนี้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากลูกหนี้ส่วนใหญ่มีหลักประกันที่ไม่มีการระบุงราคาประเมิน ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถตรวจสอบมูลค่าของหลักประกันเพื่อให้ได้หลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสียสำหรับลูกหนี้ดังกล่าวหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 ยอดรวมสินทรัพย์ และทุนของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556

2. การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

2.1 ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 สหกรณ์มีเงินให้กู้แก่บริษัทหลายบริษัท จำนวน.....ล้านบาท และดอกเบี้ยค้างรับจำนวน.....ล้านบาท ลูกหนี้ทุกรายผิพนัดชำระหนี้ และมีหลักประกันเงินกู้ต่ำกว่าจำนวนเงินกู้ จำนวน.....ล้านบาท และลูกหนี้ จำนวน.....ล้านบาท ไม่มีหลักประกัน ซึ่งสหกรณ์ควรตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสีย (หลังหักหลักประกัน) จำนวน.....ล้านบาท ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่ได้ตั้ง

2.2 ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ลูกหนี้เงินยืมโดยตรง จำนวน.....ล้านบาท เป็นการยืมเงินโดยตรงของประธานกรรมการสหกรณ์ ซึ่งประธานกรรมการสหกรณ์ยืนยันว่าได้ใช้จ่ายเงินทั้งหมดไปแล้วในธุรกิจของสหกรณ์ แต่ไม่มีรายละเอียดหรือหลักฐานประกอบ และจะไม่คืนเงินดังกล่าว ในสถานการณ์นี้สหกรณ์ควรตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสียเป็น จำนวน.....ล้านบาท ให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่ได้ตั้ง

2.3 ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 ดอกเบี้ยจ่ายล่วงหน้า จำนวนล้านบาท แสดงสูงไปจำนวน.....ล้านบาท เนื่องจากสหกรณ์ไม่ปรับปรุงดอกเบี้ยจ่ายล่วงหน้ามาจากปีก่อน เป็นดอกเบี้ยจ่ายประจำปีตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

หากสหกรณ์ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ สำหรับหนี้ที่กล่าวข้างต้นตามข้อ 2.1 และ 2.2 และปรับปรุงดอกเบี้ยจ่าย ประจำปีตามข้อ 2.3 ให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 จะเปลี่ยนจากกำไรสุทธิ จำนวน.....ล้านบาท เป็นขาดทุนสุทธิ.....ล้านบาท ยอดรวมของสินทรัพย์และส่วนทุน ของสหกรณ์จะลดลง จำนวน.....ล้านบาท

ความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

ข้าพเจ้าเห็นว่าภัยวันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของเรื่องทีกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข ข้อ 1 และยกเว้นผลกระทบของเรื่องทีกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขข้อ 2 งบการเงินข้างต้นนี้ แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนชาวไทย จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และผลการดำเนินงานสำหรับปี สิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.... ในระหว่างปี 2556 สหกรณ์ประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินขั้นร้ายแรง เนื่องจากเกิดข้อบกพร่องทางการเงินและการดำเนินงาน ทำให้สหกรณ์อื่นซึ่งฝากเงินไว้กับสหกรณ์ เครดิตยูเนียนชาวไทย จำกัด ไม่สามารถถอนเงินฝากได้ นายทะเบียนสหกรณ์จึงแต่งตั้งคณะกรรมการชั่วคราวดำเนินการ บริหารงาน เพื่อแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ โดยการจัดทำแผนฟื้นฟูเพื่อให้สหกรณ์เครดิตยูเนียนชาวไทย จำกัด มีสภาพคล่อง เพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ สถานการณ์ดังกล่าวแสดงถึงความไม่แน่นอนที่สำคัญ ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อสงสัยอย่างมี นัยสำคัญเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของสหกรณ์

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 15 รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่าไม่แสดงความเห็น : ในหลายสถานการณ์ เนื่องจากไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย) และเพิ่มวรรคอธิบายเกี่ยวกับการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (มีสาระสำคัญแต่ไม่แผ่กระจาย)

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์การเกษตรเมืองไทย จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่อการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่อการเงินดังกล่าวจากการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่องที่เกี่ยวข้องในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่อการเงินดังกล่าวได้

เกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น

ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

1) ข้าพเจ้าไม่ได้เข้าสังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ซึ่งมีมูลค่าตามบัญชีจำนวน.....ล้านบาท ทั้งนี้ เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่ยินยอมให้ข้าพเจ้าเข้าสังเกตการณ์ และข้าพเจ้าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้เป็นที่พอใจเกี่ยวกับปริมาณสินค้าคงเหลือดังกล่าวได้

2) ข้าพเจ้าไม่สามารถตรวจสอบให้ได้หลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเกี่ยวกับเงินจ่ายล่วงหน้าเพื่อซื้อที่ดินจำนวน.....ล้านบาท ที่แสดงเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ตามรายละเอียดในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ทั้งนี้ เนื่องจากข้าพเจ้าไม่ได้รับคำยืนยันจากผู้ขายที่ดินที่อ้างว่าได้รับเงินดังกล่าวไป และข้าพเจ้าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้พอใจว่าสหกรณ์ได้จ่ายเงินให้กับบุคคลดังกล่าวหรือไม่และเงินดังกล่าวได้ใช้ไปแล้วหรือไม่อย่างไร หรือจะได้เงินดังกล่าวคืนหรือไม่

ในสถานการณ์ดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงมูลค่าสินค้าคงเหลือและรายการเงินจ่ายล่วงหน้าเพื่อซื้อที่ดินหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ยอดรวมสินทรัพย์และทุนของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2

การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ลูกหนี้เงินให้สมาชิก ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ที่แสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... แสดงสูงไปจำนวน.....ล้านบาท เนื่องจากสหกรณ์ไม่ได้ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้รายหนึ่ง ซึ่งจากหลักฐานการสอบบัญชี ข้าพเจ้าเชื่อว่าสมควรตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวนตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของข้าพเจ้า หากสหกรณ์ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ กำไรสุทธิสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 จะลดลงจำนวน.....ล้านบาท ยอดรวมสินทรัพย์และทุนของสหกรณ์จะลดลงด้วยจำนวนเดียวกัน

การไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากเรื่องที่กำลังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่องบการเงิน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต่องบการเงินปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 16 รายงานของผู้สอบบัญชี : รายงานว่าไม่แสดงความเห็น : ในหลายสถานการณ์ เนื่องจากไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ (มีสาระสำคัญและแผ่กระจาย) และเพิ่มวรรคอธิบายเกี่ยวกับการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (มีสาระสำคัญแต่ไม่แผ่กระจาย)

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์เคหะบริการรุ่งเรือง จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 และงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากการปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่องที่กำลังกล่าวในวรรคเกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวได้

เกณฑ์ในการไม่แสดงความเห็น

ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ข้าพเจ้าไม่สามารถตรวจสอบให้ได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเกี่ยวกับยอดขายโครงการเคหะและอาคาร จำนวน.....ล้านบาท และต้นทุนขาย จำนวน.....ล้านบาท ที่แสดงในงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ลูกหนี้เช่าซื้อจำนวน.....ล้านบาท และสินค้าคงเหลือ จำนวน.....ล้านบาท ของโครงการเดียวกันที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ทั้งนี้เนื่องจาก

1) ข้าพเจ้าไม่ได้ขอยืนยันยอคลุกหนี้เข้าซื้อ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่ยินยอมให้ข้าพเจ้าขอยืนยัน และข้าพเจ้าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นให้พอใจเกี่ยวกับลูกหนี้เข้าซื้อได้

2) จากการทดสอบรายการขาย ข้าพเจ้าพบว่าสหกรณ์ไม่มีเอกสารหลักฐานอย่างเพียงพอ เพื่อแสดงว่ารายการขายที่บันทึกอยู่ในบัญชีเป็นรายการขายที่เกิดขึ้นจริง แสดงด้วยมูลค่าที่ถูกต้อง ต้นทุนขาย และกำไรจากการขายแสดงด้วยมูลค่าที่ถูกต้อง

3) หากรายการขายแสดงไม่ถูกต้องตามที่กล่าวใน (2) ลูกหนี้เข้าซื้อและสินค้าคงเหลือจะแสดงไม่ถูกต้องด้วย

ในสถานการณ์ที่กล่าวใน (1) (2) และ (3) ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของรายการ ลูกหนี้เข้าซื้อ ค่าสินค้าคงเหลือ ต้นทุนขายและกำไรจากการขาย ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเคหะและอาคารดังกล่าวหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิ สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ยอดรวมสินทรัพย์และทุนของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2

การแสดงผลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

1) เงินฝากธนาคาร จำนวน.....ล้านบาท ที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1 แสดงสูงกว่าความเป็นจริง จำนวน.....ล้านบาท เนื่องจากสหกรณ์ได้บันทึกรายการนำฝากธนาคาร จำนวน.....ล้านบาท จากลูกหนี้เข้าซื้อ โดยไม่ปรากฏหลักฐานว่าสหกรณ์ได้รับเงินจากลูกหนี้จริง (เป็นเหตุให้ผู้สอบบัญชีคนก่อนแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อการเงินสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X1) เงินฝากธนาคาร จำนวน.....ล้านบาท ที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 ยังคงแสดงสูงกว่าความเป็นจริง จำนวน.....ล้านบาท ด้วยเหตุผลดังกล่าว

2) ตามที่อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X2 สหกรณ์มีเงินลงทุนในบริษัทและห้างหุ้นส่วนจำกัดหลายแห่ง จำนวนทั้งสิ้น.....ล้านบาท อย่างไรก็ตามการลงทุนดังกล่าวไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 และหลักฐานการลงทุนเป็นชื่อของกรรมการสหกรณ์ไม่ใช้ในนามสหกรณ์ ดังนั้นสหกรณ์จึงไม่ควรแสดงรายการเป็น “เงินลงทุน” แต่ควรแสดงเป็นรายการ “เงินรอเรียกคืนจากกรรมการ” ให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

การไม่แสดงความเห็น

เนื่องจากเรื่องดังกล่าวในวรรคก่อนที่ในการไม่แสดงความเห็นมีนัยสำคัญ ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่อการเงิน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่แสดงความเห็นต่อการเงินปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X2

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 17 รายงานของผู้สอบบัญชี : แสดงความเห็นในแต่ละงบต่างกัน

1. แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงิน
2. แสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด

รายงานของผู้สอบบัญชี	
เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์	
ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไทย จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ	
ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน	
คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)	
ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี	
ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)	
การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)	
ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงินและอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด	
เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงิน	
ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 เงินลงทุนระยะยาว จำนวน.....ล้านบาท ได้รวมเงินลงทุนในกองทุนส่วนบุคคล ซึ่งแสดงตามราคาทุน 100 ล้านบาท เงินลงทุนดังกล่าวมีมูลค่ายุติธรรม ณ วันนั้น 90 ล้านบาท สหกรณ์จึงควรตั้งค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุนจำนวน 10 ล้านบาท ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่เห็นด้วยที่จะปรับมูลค่าเงินลงทุนดังกล่าว หากสหกรณ์ปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้องเงินลงทุนจะแสดงด้วยจำนวน 90 ล้านบาท และมีรายการกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นในส่วนทุนของสหกรณ์อียกรายการหนึ่ง จำนวน 10 ล้านบาท ทั้งนี้การปรับปรุงรายการดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิประจำปี	
ความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงิน	
ข้าพเจ้าเห็นว่ายากเว้นผลกระทบของเรื่องที่กล่าวในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข งบแสดงฐานะการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไทย จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์	
ความเห็นต่อผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด	
ข้าพเจ้าเห็นว่างบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสดข้างต้นนี้แสดงผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไทย จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์	
(ลงชื่อ)	
.....	
ผู้สอบบัญชี	
สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....	
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
วันที่.....	

4. รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีสหกรณ์ดำเนินงานไม่เป็นปกติ

รายงานของผู้สอบบัญชี กรณีสหกรณ์ดำเนินงานไม่เป็นปกติ ได้แก่

- 4.1 สหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี
- 4.2 สหกรณ์จดทะเบียนจัดตั้งใหม่
- 4.3 สหกรณ์ตกค้างการตรวจสอบ
- 4.4 สหกรณ์ที่มีปัญหาการดำเนินต่อเนื่อง
- 4.5 สหกรณ์ที่ชำระบัญชี

4.1 กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี

สหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี หมายถึง สหกรณ์ที่เปลี่ยนรอบระยะเวลาบัญชีไปจากเดิมโดยการพิจารณาวันที่ปีทางบัญชีใหม่มีผลบังคับใช้ ให้นับตั้งแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนแก้ไขข้อบังคับ ซึ่งมี 2 กรณี ดังนี้

- (1) การเปลี่ยนปีทางบัญชีมีผลบังคับใช้ก่อนวันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่
- (2) การเปลี่ยนปีทางบัญชีมีผลบังคับใช้หลังวันสิ้นปีทางบัญชีใหม่

กรณีที่ 1 การเปลี่ยนปีทางบัญชีมีผลบังคับใช้ ก่อนวันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่

ตัวอย่าง สหกรณ์มีวันสิ้นสุดปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคมของทุกปี และสหกรณ์มีมติที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 25X1 ให้แก้ไขข้อบังคับ เปลี่ยนวันสิ้นสุดปีทางบัญชี เป็นวันที่ 30 มิถุนายนของทุกปี ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนแก้ไขข้อบังคับในวันที่ 15 มิถุนายน 25X1

วันสิ้นสุดปี ทางบัญชีเดิม		มีผล บังคับใช้	วันสิ้นสุดปีทาง บัญชีใหม่	
31 มี.ค. X1		15 มิ.ย. X1	30 มิ.ย. X1	30 มิ.ย. X2
↓		↓	↓	↓
แสดงความเห็น ต่อการเงินแล้ว	ประชุมใหญ่ แก้ไขข้อบังคับ	นายทะเบียนสหกรณ์ รับจดทะเบียน แก้ไขข้อบังคับ	ปิดบัญชีตามวัน สิ้นสุดปีบัญชีใหม่ (3 เดือน)	ปิดบัญชีตามวันสิ้นสุด ปีบัญชีต่อไป (12 เดือน)

นายทะเบียนสหกรณ์แก้ไขข้อบังคับให้สหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชีในวันที่ 15 มิถุนายน 25X1 ซึ่งเป็นวันก่อนวันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่ ดังนั้น สหกรณ์จะต้องปิดบัญชีตามวันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่ คือ วันที่ 30 มิถุนายน โดยปิดบัญชีตามรอบระยะเวลาบัญชีใหม่ครั้งแรกในวันที่ 30 มิถุนายน 25X1 ซึ่งมีรอบระยะเวลาดำเนินงาน 3 เดือน

ในกรณีสหกรณ์มีการเปลี่ยนปีทางบัญชีสหกรณ์ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนปีทางบัญชีไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนั้นผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” เกี่ยวกับการเปลี่ยนปีทางบัญชี

ตัวอย่างที่ 18 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข และเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น”
กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี มีผลบังคับใช้ก่อนวันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์เนินสูง จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25X2 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับงวด 3 เดือน สิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข).....

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์เนินสูง จำกัด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25X2 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับงวด 3 เดือน สิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ...สหกรณ์มีการเปลี่ยนปีทางบัญชีจากปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม เป็น สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 15 มิถุนายน 25X1

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

กรณีที่ 2 การเปลี่ยนปีทางบัญชีมีผลบังคับใช้หลังวันสิ้นปีทางบัญชีใหม่

ตัวอย่าง สหกรณ์มีวันสิ้นสุดปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี และสหกรณ์มีมติที่ประชุมใหญ่ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 25X1 ให้แก้ไขข้อบังคับ เปลี่ยนวันสิ้นสุดปีทางบัญชี เป็นวันที่ 30 มิถุนายน ของทุกปี ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนแก้ไขข้อบังคับในวันที่ 15 สิงหาคม 25X1

วันสิ้นสุดปีทางบัญชีเดิม		ยังไม่มีผลบังคับใช้	มีผลบังคับใช้		วันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่
31 มี.ค. X1	5 มิ.ย. X1	30 มิ.ย. X1	15 ส.ค. X1	31 มี.ค. X2	30 มิ.ย. X2
↓	↓		↓	↓	↓
แสดงความเห็นต่อการเงินแล้ว	ประชุมใหญ่แก้ไขข้อบังคับ		นายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนแก้ไขข้อบังคับ	ปิดบัญชีตามวันสิ้นสุดปีบัญชีเดิม (12 เดือน)	ปิดบัญชีตามวันสิ้นสุดปีบัญชีใหม่ (3 เดือน)

ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25X1 การเปลี่ยนแปลงปีทางบัญชีใหม่ยังไม่มีผลบังคับใช้ ดังนั้น การปิดบัญชีตามรอบระยะเวลาบัญชีใหม่ครั้งแรกจะเป็นวันที่ 30 มิถุนายน 25X1 (ระยะเวลา 15 เดือน) ในการจัดทำงบการเงินให้สหกรณ์จัดทำงบการเงินรวมเป็นงบเดียว โดยแสดงข้อมูลสำหรับรอบระยะเวลา 12 เดือน ของปีบัญชีเดิม (ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 25X1 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 25X2) และรอบระยะเวลา 3 เดือน ของปีบัญชีใหม่ (ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 25X2 ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 25X2)

ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและแสดงความเห็นต่อการเงินในครั้งเดียวหลังจากสหกรณ์ ปิดบัญชีตามวันที่สิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่ (วันที่ 30 มิถุนายน 25X2) การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นไปตามตัวอย่างที่ 19

อย่างไรก็ตาม หากสหกรณ์ต้องการให้มีการปิดบัญชีครั้งหนึ่งก่อน ตามรอบระยะเวลาบัญชีเดิม ก็สามารถทำได้ โดยผู้สอบบัญชีเสนอผลการตรวจสอบและแสดงความเห็นต่อการเงินตามปีบัญชีเดิมครั้งหนึ่งก่อน (12 เดือน) แล้วจึงตรวจสอบและแสดงความเห็นต่อการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีใหม่ซึ่งไม่เต็มปี (3 เดือน) อีกครั้งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 19 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข

กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี มีผลบังคับใช้หลังวันสิ้นสุดปีทางบัญชีใหม่

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์รวมใจ จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25X2 และ วันที่ 31 มีนาคม 25X2 งบกำไรขาดทุนสำหรับงวด 3 เดือนสิ้นสุด 30 มิถุนายน 25X2 และสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 25X2 และงบกระแสเงินสด สำหรับงวด 3 เดือน สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 25X2 รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่อการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข).....

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์รวมใจ จำกัด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25X2 และวันที่ 31 มีนาคม 25X2 ผลการดำเนินงาน สำหรับงวด 3 เดือน สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 25X2 และสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 25X2 และกระแสเงินสด สำหรับงวด 3 เดือน สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 25X2 โดยถูกต้องตามที่ควร ในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.....สหกรณ์มีการเปลี่ยนปีทางบัญชีจากปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม เป็น สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 15 สิงหาคม 25X1

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่อการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

4.2 กรณีสหกรณ์จดทะเบียนจัดตั้งใหม่

สหกรณ์ที่จดทะเบียนจัดตั้งใหม่ เมื่อถึงวันสิ้นปีทางบัญชีครั้งแรก การจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ จะมีรายการเพียงปีทางบัญชีเดียว โดยไม่มีตัวเลขเปรียบเทียบ ซึ่งอาจไม่ครบ 12 เดือน การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี แยกเป็นแต่ละกรณี ดังนี้

- (1) สหกรณ์ไม่มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี
- (2) สหกรณ์มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี แบ่งเป็น
 - สหกรณ์ยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจ แต่มีการรับ - จ่ายเงิน
 - สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจ

ในกรณีสหกรณ์จัดตั้งใหม่สหกรณ์ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ใหม่ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนั้นผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” เกี่ยวกับจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ใหม่ ดังนี้

- รอบระยะเวลาบัญชี
- กรณีไม่มีการดำเนินธุรกิจ

กรณีที่ 1 สหกรณ์ไม่มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี

หมายถึง สหกรณ์ที่จดทะเบียนจัดตั้งใหม่ และนับตั้งแต่วันจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจนถึงวันสิ้นปีทางบัญชีไม่มีการรับ - จ่ายเงิน โดยที่สหกรณ์ยังไม่มีรายการเงิน กรณีนี้สหกรณ์จึงไม่มีงบการเงินให้ตรวจสอบ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงไม่ต้องจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี แต่ต้องจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีเพื่อรายงานถึงข้อมูลอื่นๆ รวมถึงข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานทั่วไปของสหกรณ์

กรณีที่ 2 สหกรณ์มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี

- สหกรณ์ยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจ แต่มีการรับ - จ่ายเงิน

กรณีนี้สหกรณ์มีเพียงการรับเงินค่าหุ้น ค่าธรรมเนียมแรกเข้า หรือรายรับรายจ่ายอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นงบการเงินที่สหกรณ์จัดทำจึงมีเพียงงบแสดงฐานะการเงิน ไม่มีงบกำไรขาดทุน การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นไปตามตัวอย่างที่ 20 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 20 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข

กรณีสหกรณ์จัดตั้งใหม่ยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจ แต่มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรนาตอน จำกัด ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 รวมถึงหมายเหตุสรุบบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่อการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรนาตอน จำกัด ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... สหกรณ์จดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ใหม่เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2557 มีวันสิ้นสุดปีทางบัญชีวันที่ 31 มีนาคม 2557 ซึ่งในระหว่างงวดบัญชีสหกรณ์ยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจ แต่มีการรับ - จ่ายเงิน

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่อการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 21 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข

กรณีสหกรณ์จัดตั้งใหม่มีการดำเนินธุรกิจ ในระหว่างงวดบัญชี

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์นิคมบางแค จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 (วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์) และงบกำไรขาดทุน สำหรับระยะเวลาตั้งแต่.....(วันที่จดทะเบียน) สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่น

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่อการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์นิคมบางแค จำกัด ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 และผลการดำเนินงาน สำหรับระยะเวลาตั้งแต่วันที่.....(วันที่จดทะเบียน) สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.....สหกรณ์จดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ใหม่เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2557 มีวันสิ้นปีทางบัญชีวันที่ 31 มีนาคม 2557

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่อการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

4.3 กรณีสหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชี

สหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชี หมายถึง สหกรณ์ที่ไม่สามารถจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ และแสดงความเห็นต่องบการเงินได้ทันภายในรอบปีทางบัญชีที่กำหนดไว้ กรณีที่สหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชี มากกว่า 1 รอบปีทางบัญชี การตรวจสอบให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบงบการเงิน โดยตัดยอด ณ วันสิ้นปีปัจจุบันที่สามารถ ตรวจสอบ และยืนยันความถูกต้องของตัวเลข ที่มีสาระสำคัญในงบการเงินนั้นได้ กล่าวคือ สามารถพิสูจน์ความถูกต้อง ของเงินสดและเงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ สินค้า เจ้าหนี้ รวมทั้งรายการอื่นที่มีสาระสำคัญ แล้วตรวจสอบย้อนหลังจาก ปีบัญชีปัจจุบันถึงปีแรกที่ตกค้างการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี เนื่องจากงบการเงินของสหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชี จะแสดงข้อมูลของแต่ละปีตั้งแต่ปีปัจจุบันที่สามารถตรวจสอบได้ ย้อนไปหาปีแรกที่ตกค้างการตรวจสอบ

ในกรณีสหกรณ์ตกค้างการตรวจสอบ สหกรณ์ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการตกค้าง การตรวจสอบไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนั้นผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” เกี่ยวกับสาเหตุของการตกค้างการตรวจสอบ

ตัวอย่างที่ 22 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข

กรณีสหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชี

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ชาวสวนยาง จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่..... ❶ 25x4, 25x3, 25x2 และ 25x1 งบกำไรขาดทุนสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปี และงบกระแส เงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... ❷25x4 รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข).....

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ.....(เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบ..... (เช่นเดียวกับอย่างไม่มีเงื่อนไข)

ข้าพเจ้าเชื่อว่า.....เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ชาวสวนยาง จำกัด ณ วันที่... ❶ 25x4, 25x3, 25x2 และ 25x1 งบกำไรขาดทุนสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปี และงบกระแสเงินสด สำหรับปี สิ้นสุดวันที่... ❷25x4 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.....สหกรณ์ตักค้างการตรวจสอบบัญชีตั้งแต่ปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่..... 25x1 - 25x4 รวม 4 ปี เนื่องจากไม่ส่งงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

หมายเหตุ ❶ ปีปัจจุบันย้อนไปหาปีแรกที่ตรวจสอบ

❷ งบกระแสเงินสดให้จัดทำเฉพาะปีสุดท้ายที่ตรวจสอบได้

4.4 กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

สหกรณ์ที่ชำระบัญชี หมายถึง สหกรณ์ที่ชำระบัญชีตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าด้วยการชำระบัญชี ซึ่งกฎหมายสหกรณ์กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ หรือนายทะเบียนสหกรณ์จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน รวมทั้งรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ เสนอต่อผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบและรับรองบัญชี

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

หากพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี ตามที่กล่าวข้างต้น ผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานสอบบัญชี 2 ส่วน คือ

1. แสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันที่ผู้ชำระบัญชีรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์
2. รับรองรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ หลังจากผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว

❖ แนวทางการพิจารณาเพื่อจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

1. การจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

(1) ในสถานการณ์ที่สหกรณ์มีความตั้งใจหรือมีเหตุต้องเลิก มูลค่าทรัพย์สินและหนี้สินของสหกรณ์จะถูกปรับเปลี่ยนโดยข้อกำหนดของกฎหมาย หรือเงื่อนไขเวลาในการจำหน่ายทรัพย์สินและการจ่ายชำระคืนหนี้สิน การจัดทำงบการเงินภายใต้ข้อสมมติที่สหกรณ์จะดำเนินการต่อเนื่องจะไม่เหมาะสมและถือว่าการขัดต่อข้อเท็จจริงหากงบการเงินยังแสดงมูลค่าของทรัพย์สินและหนี้สินภายใต้ข้อสมมติที่สหกรณ์จะดำเนินการต่อเนื่อง ผู้ชำระบัญชีจะต้องเลือกใช้เกณฑ์ทางบัญชีที่สะท้อนให้เห็นถึงฐานะที่แท้จริงของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี เพื่อให้ทราบถึงมูลค่าทรัพย์สินและภาระหนี้สินที่มีอยู่ ณ วันที่ชำระบัญชี อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนายทะเบียนสหกรณ์

รวมทั้งสภาวิชาชีพบัญชียังมิได้กำหนดเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี ดังนั้น การจัดทำงบการเงินสำหรับสหกรณ์ที่ชำระบัญชีให้ใช้ “เกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่อง”

(2) ควรเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ที่สหกรณ์ใช้จัดทำงบการเงิน

(3) ในการนำเสนองบการเงินของสหกรณ์ที่สามารถดำเนินงานต่อเนื่อง มีการนำเสนอข้อมูลปีก่อนเปรียบเทียบ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้ใช้งบการเงินในการเปรียบเทียบฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบันกับปีก่อน แต่ในกรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี ไม่ต้องนำเสนอข้อมูลเปรียบเทียบเนื่องจากใช้เกณฑ์ในการจัดทำงบการเงินที่แตกต่าง และรอบระยะเวลาในการนำเสนองบการเงินไม่เท่ากัน อาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินหลงผิด

2. การแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี ยังคงใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานเป็นปกติ กล่าวคือ สามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินได้ 4 แบบ คือ แบบไม่มีเงื่อนไข อย่างมีเงื่อนไข แสดงความเห็นว่างงบการเงินไม่ถูกต้องและรายงานว่าไม่แสดงความเห็น ซึ่งมีข้อควรพิจารณา ดังนี้

(1) ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขได้ หากสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้ตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และได้ข้อสรุปว่างบการเงินที่ตรวจสอบจัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยควรพิจารณาเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” เกี่ยวกับการชำระบัญชีและเกณฑ์การจัดทำงบการเงินที่สหกรณ์ใช้

(2) ในกรณีที่งบการเงินที่ตรวจสอบยังคงจัดทำภายใต้ข้อสมมติที่ว่าสหกรณ์ยังสามารถดำเนินงานต่อเนื่อง ผู้สอบบัญชีควรแสดงความเห็นว่างงบการเงินไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้ข้อสมมติดังกล่าวถือว่าไม่เหมาะสม

3. รายงานของผู้สอบบัญชี

รายงานของผู้สอบบัญชี แบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) รายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงิน เพื่อแสดงความเห็นว่างงบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชียื่น แสดงโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่

(2) รายงานของผู้สอบบัญชีต่อรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ เพื่อรับรองว่ารายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ จัดทำโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่

(1) รายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงิน

เพื่อแสดงความเห็นว่างงบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชียื่น แสดงโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ มีหลักเกณฑ์ในการจัดทำเช่นเดียวกับรายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินของสหกรณ์ซึ่งดำเนินงานเป็นปกติ แต่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือเปลี่ยนผู้รับผิดชอบในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน จาก “คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์” เป็น “ผู้ชำระบัญชี” ตามข้อกำหนดของกฎหมาย

❖ รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีต่อการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี : อย่างไม่มีเงื่อนไข
กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

1. ชื่อรายงาน	▶ รายงานของผู้สอบบัญชี
2. ผู้แต่งตั้ง ผู้สอบบัญชี	▶ เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์
3. วรรคหน้า	▶ ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด ที่ชำระบัญชี ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่.... ① (วันที่ผู้ชำระบัญชีรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์) งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับงวดตั้งแต่วันที่..... ②ถึงวันที่..... ① รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ งบการเงินดังกล่าวได้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
4. วรรคความ รับผิดชอบของ ผู้ชำระบัญชี	▶ ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีต่อการเงิน ผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
5. วรรคความ รับผิดชอบของ ผู้สอบบัญชี	▶ ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติตามตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของสหกรณ์ เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสหกรณ์ การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม
6. วรรค ความเห็น	▶ ความเห็น ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์.....จำกัด ที่ชำระบัญชี ณ วันที่... ① ... ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับงวดตั้งแต่วันที่..... ② ถึงวันที่..... ① โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.....สหกรณ์ได้เลิกดำเนินงานเมื่อวันที่.....
การใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่องในการจัดทำงบการเงินจึงไม่เหมาะสม ดังนั้น สหกรณ์จึงได้เปลี่ยนไปใช้เกณฑ์การจัดทำ
งบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกต
ข้างต้น

7. ลายมือชื่อ
ของผู้สอบบัญชี

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

8. ที่ตั้งสำนักงาน
ของผู้สอบบัญชี

▶ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

9. วันที่ในรายงาน

▶ วันที่.....

❶ ณ วันที่ผู้ชำระบัญชีรับมอบทรัพย์สิน

❷ วันที่ถัดจากวันสิ้นปีทางบัญชีสุดท้ายของสหกรณ์ที่สามารถจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นได้

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี : อย่างไม่มีเงื่อนไข กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

ผู้สอบบัญชีนำเสนอรายงานโดยใช้หัวข้อนำ เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลเข้าใจในเรื่องที่รายงาน ซึ่งมีองค์ประกอบ
พื้นฐาน ดังนี้

1. ชื่อรายงาน

ให้ระบุชื่อรายงานนี้ว่า “ รายงานของผู้สอบบัญชี ”

2. ผู้แต่งตั้งผู้สอบบัญชี

ให้ระบุชื่อผู้แต่งตั้งผู้สอบบัญชี คือ นายทะเบียนสหกรณ์

3. วรรคนำ

เป็นการรายงานต่องบการเงิน โดยให้ระบุถึงงบการเงินที่ชำระบัญชี ดังนี้

(1) งบการเงินของสหกรณ์

- สหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแส
เงินสด หมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

- สหกรณ์ประเภทอื่น ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน หมายเหตุสรุป
นโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

(2) การระบุวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี ให้กำหนด ดังนี้

- งบแสดงฐานะการเงิน ให้ระบุวันที่รับมอบทรัพย์สินของผู้ชำระบัญชี เนื่องจากกฎหมาย
กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบการเงิน ณ วันที่รับมอบทรัพย์สิน และให้ระบุข้อความ “(วันที่ผู้ชำระบัญชีรับ
มอบทรัพย์สินของสหกรณ์)” ไว้ต่อท้ายวันที่งบแสดงฐานะการเงินด้วย

- งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด ให้ระบุวันที่ถัดจากวันสิ้นปีทางบัญชีสุดท้ายของสหกรณ์ที่มีการจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงินได้ ถึงวันที่ ผู้ชำระบัญชีรับมอบทรัพย์สิน

(3) ให้ระบุว่างบการเงินดังกล่าวได้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ตัวอย่างการเขียนวรรคนำ

งบการเงินที่สหกรณ์สามารถปิดบัญชีและผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นครั้งสุดท้ายก่อนการชำระบัญชี คือ ปีทางบัญชีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2550 ซึ่งผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีวันที่ 1 ธันวาคม 2556 การระบุในวรรคนำ เป็นดังนี้

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด ที่ชำระบัญชี ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2556 (วันที่ผู้ชำระบัญชีรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์) งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับงวดตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2556 รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่นๆ งบการเงินดังกล่าวได้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

4. วรรคความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ต่องบการเงิน

ระบุถึงความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน เพื่อให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่ถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

5. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ระบุข้อความที่แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ดังนี้

- (1) การแสดงความเห็นต่องบการเงินจากผลการตรวจสอบ
- (2) การตรวจสอบเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
- (3) อธิบายวิธีการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้หลักฐานการสอบบัญชีที่ใช้เป็นเกณฑ์/

ข้อสรุปในการแสดงความเห็น

6. วรรคความเห็น

ระบุการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนว่างบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีได้จัดทำขึ้นโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ทั้งนี้ การระบุวันที่ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินเป็นเช่นเดียวกับในวรรคนำ

7. ลายมือชื่อผู้สอบบัญชี

ให้ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งระบุชื่อเต็มของผู้สอบบัญชีไว้ในวงเล็บ

8. ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี

ระบุที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชีหรือที่อยู่อาศัยของผู้สอบบัญชี (ในกรณีที่ไม่มีสำนักงานสอบบัญชี) ที่สามารถติดต่อได้ กรณีผู้สอบบัญชีใช้กระดาษที่ระบุที่ตั้งสำนักงานสอบบัญชีจัดทำรายงานก็ไม่จำเป็นต้องระบุที่ตั้งสำนักงานซ้ำอีก สำหรับข้าราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ให้ระบุหน่วยงานที่ผู้สอบบัญชีสังกัด ดังนี้

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

9. วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี

ระบุวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีควรใช้วันที่สิ้นสุดการตรวจสอบเป็นวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งอาจเป็นวันที่เดียวกันหรือวันที่หลังจากวันที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ลงลายมือชื่อในงบการเงิน ทั้งนี้วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีต้องไม่ก่อน

(1) วันที่ที่ผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และ

(2) วันที่ที่เสร็จสิ้นการสอบทานงานสอบบัญชี ตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานของสำนักงาน

ตัวอย่างที่ 23 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข เพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น”
กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ดอนไก่ดี จำกัด ที่ชำระบัญชี ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2556 (วันที่ผู้ชำระบัญชีรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์) งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับงวดตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2556 รวมถึงหมายเหตุสรุบบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ งบการเงินดังกล่าวได้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีต่องบการเงิน

ผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของสหกรณ์ เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสหกรณ์ การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม

ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ดอนไก่ดี จำกัด ที่ชำระบัญชี ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับงวดตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2556 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... สหกรณ์ได้เลิกดำเนินงานเมื่อวันที่.....
การใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่องในการจัดทำงบการเงินจึงไม่เหมาะสม ดังนั้น สหกรณ์จึงได้เปลี่ยนไปใช้เกณฑ์ในการจัดทำ
งบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

ตัวอย่างที่ 24 รายงานของผู้สอบบัญชี อย่างมีเงื่อนไข

กรณีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์เจริญทอง จำกัด ที่ชำระบัญชี ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2556 (วันที่ผู้ชำระบัญชีรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์) งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสดสำหรับงวดตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2556 รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ งบการเงินดังกล่าวได้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีต่องบการเงิน

ผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติตามตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของสหกรณ์ เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสหกรณ์ การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม

ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงินและอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด

เกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงิน

ไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ข้าพเจ้าไม่สามารถตรวจสอบให้ได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเกี่ยวกับรายการทุนเรือนหุ้นจำนวน 100,000 บาท ในงบแสดงฐานะการเงิน เนื่องจากบัญชีย่อยทุนเรือนหุ้นสูญหาย และข้าพเจ้าไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่น ให้เป็นที่พอใจในรายการทุนเรือนหุ้นดังกล่าวได้ ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของรายการทุนเรือนหุ้นนั้นหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อทุนของสหกรณ์ ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2556

ความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อฐานะการเงิน

ข้าพเจ้าเห็นว่าภัยคุกคามผลกระทบซึ่งอาจเกิดขึ้นจากเรื่องที่อธิบายในวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขของงบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์.....จำกัด ที่ชำระบัญชี ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2556 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับงวดตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2556 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ความเห็นต่อผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด

ข้าพเจ้าเห็นว่างบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสดข้างต้นนี้ แสดงผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของสหกรณ์ ออมทรัพย์เจริญทอง จำกัด สำหรับงวดตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2556 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามเกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ สหกรณ์ได้เลิกดำเนินงานเมื่อวันที่..... การใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่องในการจัดทำงบการเงินจึงไม่เหมาะสม ดังนั้น สหกรณ์จึงได้เปลี่ยนไปใช้เกณฑ์การจัดทำงบการเงินสำหรับกิจการที่จะไม่ดำเนินงานต่อเนื่องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินของสหกรณ์ ไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

(2) รายงานของผู้สอบบัญชีต่อรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ

เพื่อแสดงความเห็นต่อรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระว่าจัดทำโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบที่ นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ ให้ผู้สอบบัญชีสามารถใช้รูปแบบการรายงานต่องบการเงินได้ โดยดัดแปลงข้อความที่สำคัญ ดังนี้

- **วรรคนำ** ดัดแปลงข้อความจาก “ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด ที่ชำระบัญชี...” เป็น “ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ.....”

- **วรรคความเห็น** “ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์..... โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์” เป็น “ข้าพเจ้าเห็นว่า รายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระข้างต้นนี้ แสดงผลการชำระบัญชี และการจ่ายทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชีของสหกรณ์..... โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์”

ตัวอย่างที่ 25 รายงานของผู้สอบบัญชีต่อรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระของสหกรณ์.....จำกัด ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2556

ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีต่อรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ

ผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่อรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่ารายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระ

ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่ารายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระข้างต้นนี้แสดงผลการชำระบัญชี และการจ่ายทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชีของสหกรณ์.....จำกัด ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึง วันที่ 1 ธันวาคม 2556 โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี

เป็นการรายงานเพื่อเสนอผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี และให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานและการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ จุดอ่อนของการควบคุมภายใน การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน การอำนวยความสะดวกแก่สมาชิก รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงาน และการบริหารงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีต้องใช้ข้อมูลจากกระดาษทำการที่สรุปผลการตรวจสอบแต่ละเรื่องที่ตรวจสอบ ซึ่งได้ผ่านการสอบทานแล้ว ทั้งนี้ในการจัดทำรายงาน ควรพิจารณาถึงเรื่องต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีนัยสำคัญ หรือชี้ชัดว่ามีข้อบกพร่อง ซึ่งการรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละเรื่องจะต้องมีเอกสารหลักฐานสนับสนุนอย่างเพียงพอที่จะรายงานผลการตรวจสอบในเรื่องนั้นๆ
 2. ระบุข้อสังเกต หรือข้อบกพร่อง หรือปัญหาการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง
 3. ชี้ประเด็นปัญหาให้ชัดเจนว่ามีอะไรเกิดขึ้น อย่างไร พร้อมทั้งเสนอที่มาของเหตุการณ์นั้นว่าเกิดจากการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติในเรื่องใด
 4. เสนอแนะแนวทางแก้ไข และ/หรือทางเลือกของแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงระบบการควบคุมภายในที่ดี เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์สามารถสั่งการให้มีการแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ข้อเสนอแนะควรมีลักษณะสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์กับสหกรณ์และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
- ทั้งนี้ การรายงานข้อเท็จจริงด้านบวกอาจไม่ต้องอธิบายมาก ในทางตรงกันข้ามการรายงานในด้านลบจะต้องอธิบายให้ชัดเจน เพื่อให้สหกรณ์ได้เข้าใจถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งทำให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ควรแก้ไข อย่างไรก็ตามการรายงานเกี่ยวกับข้อบกพร่องควรรายงานเฉพาะข้อบกพร่องที่มีสาระสำคัญ หรือข้อบกพร่องในการควบคุมภายในที่อาจนำไปสู่ความเสียหายต่อสหกรณ์ในอนาคต

อนึ่ง ในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชี นั้น หากมีจำนวนมากกว่า 1 แผ่น ให้ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อที่มุมล่างด้านขวาของทุกแผ่น ยกเว้นแผ่นสุดท้ายที่ลงชื่อผู้สอบบัญชี และในกรณีที่ต้องทำสำเนาให้มีผู้ลงลายมือชื่อรับรองสำเนาทุกครั้งด้วย

สำหรับการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

- (1) **ตรวจสอบบัญชีได้** หมายถึง กรณีที่ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ได้ตามระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ว่าด้วยการแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ พ.ศ. 2544
- (2) **ตรวจสอบบัญชีไม่ได้** หมายถึง กรณีที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์แล้วไม่สามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินได้ เช่น สหกรณ์มีข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีอยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไข หรือไม่สามารถจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ หรือกรณีที่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถตรวจสอบบัญชีใดๆ ได้เนื่องจากหาที่ตั้งสำนักงานของสหกรณ์ไม่พบ ติดต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เพื่อให้นำเอกสารหลักฐานและสมุดบัญชีมาให้ตรวจสอบไม่ได้ เป็นต้น

ตรวจสอบบัญชีได้

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสอบบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติตามตรวจสอบ 3 ด้าน คือ ด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการและการบริหารงาน ทั้งนี้เมื่อผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติตามตรวจสอบบัญชีเสร็จสิ้น ให้ผู้สอบบัญชีจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีดังกล่าว เสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์ สหกรณ์และหน่วยงานกำกับดูแลในการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีตรวจสอบบัญชีได้

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี สหกรณ์..... จำกัด จังหวัด..... สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... _____
เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... นั้น ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการ รวมทั้งการบริหารงานของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์ หน่วยงานกำกับดูแล และสหกรณ์ในการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าขอรายงานข้อเท็จจริงที่พบจากการตรวจสอบ ดังนี้ 1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข 1.1 ด้านการเงินการบัญชี 1.1.1 ผลการตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่องบการเงิน 1.1.2 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข 1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน 1.2.1 ผลการตรวจสอบ 1.2.2 การวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจทางการเงิน 1.2.3 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข 2. การติดตามการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่อง 3. เรื่องอื่นๆ (ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีตรวจสอบบัญชีได้

ในการรายงานผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี ให้ผู้สอบบัญชีรายงานผลการตรวจสอบบัญชีข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่พบ แนวทางแก้ไข รวมทั้งเรื่องอื่นๆ (ถ้ามี) โดยมีองค์ประกอบที่ต้องรายงาน ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข ให้รายงานผลการตรวจสอบโดยครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการเงินการบัญชี (Financial Audit) การปฏิบัติการ (Operation Audit) และการบริหารงาน (Management Audit)

ด้านการเงินการบัญชี (Financial Audit) หมายถึง การตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีว่างบการเงินของสหกรณ์ได้จัดทำถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่ ทั้งนี้การตรวจสอบให้รวมถึงการประเมินการควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชีว่าเหมาะสมเพียงพอในการจัดทำงบการเงินดังกล่าวด้วย

การปฏิบัติการ (Operation Audit) หมายถึง การตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าบุคลากร/เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ได้มีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่สหกรณ์กำหนดไว้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอหรือไม่ เช่น การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีการปฏิบัติงาน เป็นต้น

การบริหารงาน (Management Audit) หมายถึง การตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้บริหารจัดการสหกรณ์เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์หรือไม่ รวมทั้งบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ตามเป้าหมายและแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

การรายงานให้แยกตามหัวข้อ ดังนี้

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ผลการตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่องบการเงิน

1) ผลการตรวจสอบ ให้รายงานข้อสรุปจากการตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ให้ชัดเจนว่างบการเงินของสหกรณ์ได้จัดทำโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่ รวมทั้งให้รายงานเกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชี ว่ามีความเหมาะสมเพียงพอที่จะมั่นใจว่าข้อมูลที่บันทึกบัญชี เอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี รวมทั้งการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินมีความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งผลการตรวจสอบต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับการแสดงความเห็นตามรายงานของผู้สอบบัญชีต่องบการเงิน (รายงานสั้น) ทั้งนี้ กรณีพบข้อสังเกต และ/หรือข้อบกพร่องจากการตรวจสอบ ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาเห็นว่าควรแจ้งให้สหกรณ์ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรวมทั้งให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานกำกับดูแลในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้รายงานโดยละเอียดไว้ในข้อ 1.1.2 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

การรายงานผลการตรวจสอบ ให้ระบุ ดังนี้

(1.1) สถานภาพทั่วไปของสหกรณ์ เช่น

- วันจดทะเบียนของสหกรณ์
- จำนวนสมาชิก ณ วันสิ้นปี และจำนวนเพิ่ม/ลดจากปีก่อน
- ทุนดำเนินงานของสหกรณ์ ณ วันสิ้นปี และจำนวนที่เพิ่ม/ลดจากปีก่อน
- การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ระบุประเภทและปริมาณธุรกิจ
- ผลการดำเนินงาน รวมทั้งจำนวนที่เพิ่ม/ลดจากปีก่อน

(1.2) การควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชี เช่น

- การแบ่งแยกหน้าที่ ให้รายงานว่ามีการแบ่งแยกหน้าที่บุคลากร/เจ้าหน้าที่ด้านการเงินการบัญชีเหมาะสมหรือไม่ โดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับมอบหมายว่ามีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมกับตำแหน่งหรือไม่ มีการจัดให้มีหลักประกันการทำงาน การสับเปลี่ยนหน้าที่อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากร/เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอหรือไม่ เป็นต้น

- การปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน ให้รายงานว่ามีการปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินหรือไม่ เพียงใด

- ระบบบัญชี ให้รายงานว่าสหกรณ์มีการกำหนดและใช้ระบบบัญชีที่เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจและครอบคลุมการดำเนินงานหรือไม่ ทั้งนี้ในกรณีที่สหกรณ์มีการใช้โปรแกรมระบบบัญชี ให้รายงานด้วยว่าโปรแกรมระบบบัญชีที่ใช้มีการควบคุมภายในเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ. 2553 หรือไม่

- การจัดทำและนำเสนองบการเงิน ให้รายงานว่าการบันทึกบัญชีของสหกรณ์เป็นไปโดยถูกต้องตามข้อเท็จจริง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีสมบูรณ์ ครบถ้วน สามารถจัดทำงบการเงินเป็นไปตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ รวมทั้งจัดทำงบการเงินเป็นไปตามกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชีอาจใช้ข้อมูลจากผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ด้านการเงินการบัญชี และข้อมูลอื่นที่ได้รับการตรวจสอบในการรายงานในหัวข้อนี้ก็ได้

2) การแสดงความเห็นต่อการเงิน ให้ระบุ ดังนี้

- แบบที่ใช้ในการแสดงความเห็นต่อการเงินของสหกรณ์

- วันที่แสดงความเห็นต่อการเงิน

- เหตุผลในกรณีที่ผู้สอบบัญชีเพิ่มวรรค ข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่เน้น และ/หรือการแสดงความเห็นในแบบที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข การแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง หรือการไม่แสดงความเห็นต่อการเงิน

1.1.2 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบข้อสังเกต และ/หรือข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและการรายงานการใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์ พ.ศ. 2556 รวมทั้งแนวทางปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและการรายงานการใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์ พ.ศ. 2556 สำหรับการรายงานผลการตรวจสอบเกี่ยวกับข้อสังเกตและข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางแก้ไข มีองค์ประกอบที่ต้องรายงาน ดังนี้

- ▶ สาเหตุที่ทำให้เกิดข้อสังเกต/ข้อบกพร่อง
- ▶ ผลเสียหายที่เกิดขึ้น หรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
- ▶ ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไข

(แนวทางในการรายงานข้อสังเกต/ข้อบกพร่องเป็นเช่นเดียวกับที่อธิบายไว้ในรายงานการสอบบัญชีระหว่างปี)

อนึ่ง หากผลการตรวจสอบไม่พบข้อสังเกต และ/หรือข้อบกพร่องที่มีสาระสำคัญให้ตัดหัวข้อนี้ออก

ตัวอย่าง เช่น

- การแบ่งแยกหน้าที่ด้านการเงินการบัญชีไม่เหมาะสม เช่น กำหนดให้บุคคลคนใดคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้ทั้งการรับ - จ่ายเงินและการบันทึกบัญชี หรือไม่มีการสับเปลี่ยนหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบหมายมีความรู้ ความสามารถไม่เหมาะสม หรือไม่มีการอบรม/พัฒนาความรู้ที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบความถูกต้องระหว่างกันตามหลักการควบคุมภายในที่ดี สหกรณ์ต้องแบ่งแยกหน้าที่ด้านการเงินและการบันทึกบัญชีออกจากกัน รวมทั้งควรส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

- การบันทึกบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน กล่าวคือ สหกรณ์บันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 65 ที่กำหนดให้สหกรณ์บันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินสดในวันที่เกิดรายการ และรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสดภายใน 3 วัน นับแต่วันที่เกิดรายการ ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เงินสดสูญหาย/ขาดจากบัญชี รวมทั้งมีข้อมูลทางบัญชีที่เป็นประโยชน์ในการบริหารสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการต้องควบคุมให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบบันทึกบัญชีให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

- จัดทำรายละเอียดรายตัวของลูกหนี้เงินกู้ เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นไม่เรียบร้อยและไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบยอดรวมรายละเอียดรายตัวกับบัญชีแยกประเภทของลูกหนี้เงินกู้ เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นได้เป็นประจำทุกเดือน ส่งผลให้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีมียอดรวมรายละเอียดรายตัวลูกหนี้คลาดเคลื่อนต่ำกว่ายอดลูกหนี้ตามบัญชีแยกประเภท ดังนั้นสหกรณ์ต้องดำเนินการตรวจสอบหาสาเหตุ

- บันทึบบัญชีไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เช่น บันทึกการฝาก - ถอนเงินฝากธนาคาร ตามใบแจ้งยอดของธนาคาร มิใช่การฝาก - ถอนตามหลักฐานของสหกรณ์เพื่อไม่ต้องจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคาร หรือบันทึกการจ่ายเงินยืมโดยตรงกรรมการเพื่อซื้อเงินลงทุน ไว้ในบัญชี “เงินลงทุน” ทั้งๆ ที่หลักฐานการลงทุนเป็นชื่อกรรมการผู้ยืมเงิน ซึ่งข้อเท็จจริงควรบันทึกการดังกล่าวไว้ในบัญชี “เงินรอเรียกคืนจากกรรมการ” เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลทางการเงินการบัญชีที่ถูกต้องครบถ้วน สหกรณ์ต้องปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ทั้งนี้ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542

- จัดทำการเงินไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ เช่น ไม่ใช้นโยบายการบัญชีที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ไม่เปิดเผยข้อมูลรวมทั้งนโยบายการบัญชีที่สำคัญ มีรายการไม่ครบถ้วนตามรูปแบบจัดทำงบการเงินไม่เป็นไปตามกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้งบการเงินของสหกรณ์แสดงข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์กับสหกรณ์และผู้เกี่ยวข้อง สหกรณ์ต้องจัดทำและนำเสนองบการเงินให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน ให้ปฏิบัติ ดังนี้

1.2.1 ผลการตรวจสอบ

ให้รายงานข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบด้านการปฏิบัติการและการบริหารงานของสหกรณ์ในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมและเป็นผลดีต่อสหกรณ์หรือไม่เพียงใด ทั้งนี้กรณีพบข้อสังเกตและ/หรือข้อบกพร่องจากการตรวจสอบ ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาเห็นว่าควรแจ้งให้สหกรณ์ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง รวมทั้งให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานกำกับดูแลในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้รายงานโดยละเอียดไว้ในข้อ 1.2.3 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

การรายงานผลการตรวจสอบ ให้รายงานตามหัวข้อ ดังนี้

(1) การควบคุมภายในด้านการปฏิบัติการและการบริหารงานของสหกรณ์ เช่น

- การกำหนดและการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน ให้รายงานว่า คณะกรรมการสหกรณ์มีการกำหนด/จัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมครอบคลุมการดำเนินงานรวมทั้งเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องหรือไม่เพียงใด มีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง สม่าเสมอหรือไม่ รวมทั้งคณะกรรมการสหกรณ์มีการควบคุม ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในอย่างสม่าเสมอหรือไม่

ตัวอย่าง

สหกรณ์มีการกำหนดนโยบาย แผนงาน รวมทั้งกำหนดระเบียบไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ครอบคลุมการดำเนินงานของสหกรณ์ มีการควบคุมการดำเนินการโดยวิธีงบประมาณซึ่งได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ประจำปี การจัดโครงสร้างการบริหารงานและการแบ่งแยกหน้าที่เหมาะสมพอควร ผู้ที่ได้รับมอบหมายสามารถปฏิบัติงานได้ตามที่ได้รับมอบหมาย

- การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ ให้รายงานว่าผู้ตรวจสอบกิจการ มีการเลือกตั้งและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับหรือไม่ รวมทั้งมีการนำผลงานของผู้ตรวจสอบกิจการมาใช้ประโยชน์หรือไม่ (สหกรณ์/คณะกรรมการสหกรณ์และผู้สอบบัญชี)

ตัวอย่าง

สหกรณ์จัดให้มีการตรวจสอบกิจการ โดยผู้ตรวจสอบกิจการได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ผู้ตรวจสอบกิจการได้ตรวจสอบด้านการเงินการบัญชีและการดำเนินงานต่างๆ ของสหกรณ์ตามระยะเวลาที่ระเบียบของสหกรณ์กำหนด และรายงานผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งได้เสนอผลการตรวจสอบเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ด้วย ทั้งนี้คณะกรรมการดำเนินการ มีการปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบกิจการอย่างสม่ำเสมอ

(2) ผลการประเมินคุณภาพสหกรณ์ ให้รายงานผลการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด (รายงานการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน) ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชีอาจใช้ข้อมูลจากผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ และข้อมูลอื่นที่ได้รับการตรวจสอบในการรายงานในหัวข้อนี้ได้

1.2.2 การวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจทางการเงิน

ให้รายงานผลจากการวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ “CAMELS” เพื่อเป็นการเตือนภัยทางการเงินแก่สหกรณ์ ทั้งนี้ให้ผู้สอบบัญชีใช้ดุลยพินิจว่าจะวิเคราะห์ด้านใด แคไหน เพียงไร ให้เหมาะสมกับสภาพของสหกรณ์แต่ละแห่ง ควบคู่ไปกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งสหกรณ์นั้นๆ มี รวมถึงการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสหกรณ์ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ด้วย ทั้งนี้ในการวิเคราะห์อัตราส่วนแต่ละด้านอาจใช้อัตราส่วนมาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดในการเทียบเคียงเพื่อให้ข้อเสนอแนะกับสหกรณ์ก็ได้

การวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจทางการเงิน มี 6 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง ให้รายงานโครงสร้างทุนดำเนินงานของสหกรณ์ สัดส่วนของแหล่งเงินทุนภายในและภายนอกสหกรณ์ ความเพียงพอ/ความเสี่ยงของเงินทุน รวมทั้งสัดส่วนของหนี้สินทั้งสินต่อทุน
- (2) ด้านคุณภาพของทรัพย์สิน ให้รายงานเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ความเสี่ยง/สินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์
- (3) ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ให้รายงานเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ มูลค่าปริมาณธุรกิจรวมในระหว่างปี จำนวนที่เพิ่ม/ลดจากปีก่อน รวมทั้งการอำนวยการประโยชน์ให้แก่สมาชิก
- (4) ด้านการทำกำไร ให้รายงานถึงความสามารถในการทำกำไร ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่าย อัตราเฉลี่ยของกำไร เงินออมและหนี้สินต่อสมาชิก

(5) ด้านสภาพคล่อง ให้รายงานถึงสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ความเสี่ยงด้านความสามารถในการชำระหนี้สิน/การก่อหนี้ของสหกรณ์

(6) ด้านผลกระทบของธุรกิจ ให้รายงานกระทบที่สำคัญในการปฏิบัติงานบริหารงานและการดำเนินธุรกิจ เช่น การดำเนินธุรกิจซึ่งมีความเสี่ยง/ขัดกฎหมาย/คณะกรรมการมีความรู้หรือความชำนาญในธุรกิจที่ไม่เพียงพอ เป็นต้น

ในการวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจทางการเงินข้างต้น ถ้าไม่มีข้อมูลเพียงพอก็ไม่ต้องวิเคราะห์ให้ครบทั้ง 6 ด้าน โดยผู้สอบบัญชีอาจรายงานผลการวิเคราะห์ในภาพรวมก็ได้

1.2.3 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีพบข้อสังเกต และ/หรือข้อบกพร่องด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน ให้ระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อสังเกต/ข้อบกพร่อง ผลเสียหายที่เกิดขึ้นและ/หรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่องดังกล่าวด้วย (แนวทางในการรายงานข้อสังเกต/ข้อบกพร่องเป็นเช่นเดียวกับที่อธิบายไว้ในรายงานการสอบบัญชีระหว่างปี)

อนึ่ง หากผลการตรวจสอบไม่พบข้อสังเกต และ/หรือข้อบกพร่องที่มีสาระสำคัญให้ตัดหัวข้อนี้ออก

ตัวอย่าง

● มีจุดอ่อนของการควบคุมภายใน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ในอนาคต เช่น

- การแบ่งแยกหน้าที่ไม่เหมาะสม
- ไม่กำหนดระเบียบขึ้นถือใช้ให้ครอบคลุมการดำเนินงานและการดำเนินธุรกิจ
- กำหนดระเบียบขัดกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและคำแนะนำของทางราชการ

เช่น ข้อบังคับของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเจริญก้าวหน้า จำกัด กำหนดให้นิติบุคคล/บุคคลสามารถเป็นสมาชิกสมทบของสหกรณ์ได้หากมีเงินฝากกับสหกรณ์อย่างน้อย 2,000 บาทขึ้นไป ซึ่งข้อบังคับดังกล่าวขัดกับข้อบังคับของสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสมทบจะต้องถือหุ้นในสหกรณ์อย่างน้อยหนึ่งหุ้นหรือระเบียบของสหกรณ์ กำหนดให้สมาชิกสามารถถอนหุ้นบางส่วนได้โดยมิต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ซึ่งระเบียบดังกล่าวขัดกับกฎหมายสหกรณ์ที่กำหนดว่าสมาชิกจะถอนคืนค่าหุ้นได้ก็ต่อเมื่อลาออกหรือขาดสมาชิกภาพเท่านั้น

- ระเบียบที่กำหนดไม่เหมาะสมกับสภาพของสหกรณ์ เช่น กำหนดวงเงินรับ – จ่าย และเก็บรักษาเงินสด ไม่เหมาะสมกับปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ เพิ่มวงเงินให้กู้หรือขยายจำนวนงวดชำระหนี้สำหรับเงินให้กู้กับสมาชิก ในขณะที่สหกรณ์มีปัญหาดสภาพคล่องหรือแหล่งที่มาของเงินให้กู้มาจากการก่อหนี้ระยะสั้นกับสถาบันการเงิน เป็นต้น

- มีการไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดของคณะกรรมการ/เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เป็นต้น

● การดำเนินงาน/ดำเนินธุรกิจที่อาจมีความเสี่ยงหรือขัดกับกฎหมาย ระเบียบของสหกรณ์ เช่น

- การลงทุนในหลักทรัพย์ที่ขัดต่อกฎหมายสหกรณ์
- การทำธุรกรรมกับบุคคลภายนอก เช่น การรับฝากเงิน/การให้เงินกู้/ขายหรือให้บริการกับบุคคลภายนอก
- การทำธุรกรรมที่ขัดกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ เช่น ธุรกิจจัดหาสลากกินแบ่งรัฐบาลมาจำหน่าย การทำธุรกรรมประกันภัย/ประกันชีวิต การทำธุรกิจให้บริการในลักษณะโรงแรม/สถานที่จัดสัมมนา อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน รวมทั้งจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ เป็นต้น
- มีสถานการณ์ซึ่งอาจเกิดความเสี่ยงทางการเงิน เช่น มีการทุจริตในสหกรณ์ มีปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน มีลูกหนี้ค้างนาน มีสินค้าเสื่อมชำรุด เป็นต้น

2. การติดตามการแก้ไขข้อสังเกต/ข้อบกพร่อง

ให้รายงานผลการติดตามการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในครั้งก่อน/ปีก่อนที่ผู้สอบบัญชีได้เคยรายงานไว้ ว่าสหกรณ์ได้แก้ไขปรับปรุงตามที่เสนอแนะหรือไม่ อย่างไร กรณีที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ให้รายงานซ้ำว่าข้อบกพร่องนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร เหตุผลที่ไม่แก้ไข พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้น และเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพื่อเร่งรัดให้สหกรณ์รีบดำเนินการ

3. เรื่องอื่น ๆ

ให้รายงานผลการตรวจสอบในเรื่องอื่นที่นอกเหนือจากข้อ 1-2 ที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่าควรรายงานไว้ เช่น

- การให้คำแนะนำ/สอนแนะ โดยให้ระบุเรื่องที่ให้คำแนะนำ/สอนแนะโดยสรุป และบุคคลที่ได้รับการคำแนะนำ/สอนแนะ
- สหกรณ์หรือสมาชิกประสบภัยพิบัติใดๆ ในระหว่างปีซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสหกรณ์ ได้แก่ ภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม ฯลฯ โดยให้ระบุถึงภัยพิบัติ และผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์
- โครงการต่างๆ ตามนโยบายรัฐบาลที่สหกรณ์เข้าร่วมโครงการ โดยให้ระบุถึงชื่อโครงการ ความช่วยเหลือที่ได้รับผลดี/ผลกระทบต่อสหกรณ์และสมาชิก
- กรณีสหกรณ์ตกค้างการสอบบัญชีในปีก่อนๆ และตรวจบัญชีได้ในปัจจุบัน ให้รายงานระยะเวลาที่ตกค้างการสอบบัญชี
- กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี ให้รายงานวันที่เปลี่ยนปีทางบัญชี ระยะเวลาดำเนินงานในปีบัญชีแรก
- กรณีสหกรณ์หยุดดำเนินธุรกิจ ให้รายงานระยะเวลาที่หยุดดำเนินธุรกิจ พร้อมขอเสนอแนะหากเข้าข่ายถูกพิจารณาสั่งเลิกตามกฎหมาย

ฯลฯ

❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี

ตัวอย่างที่ 1 กรณีดำเนินงานเป็นปกติ (สหกรณ์การเกษตร)

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
สหกรณ์การเกษตรรวมน้ำใจ จำกัด
จังหวัดแพร่
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์การเกษตรรวมน้ำใจ จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการ รวมทั้งการบริหารงานของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์ หน่วยงานกำกับดูแล และสหกรณ์ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอรายงานข้อเท็จจริงที่พบจากการตรวจสอบ ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกตที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ผลการตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่องบการเงิน

1) ผลการตรวจสอบ

(1.1) สถานภาพทั่วไปของสหกรณ์

สหกรณ์จดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2530 ณ วันสิ้นปี มีสมาชิก จำนวน 1,177 คน ลดลงจากปีก่อน 20 คน มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 410,666,597.25 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 61,842,124.47 บาท หรือร้อยละ 17.73 ในรอบปีสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจ 3 ด้าน ปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น 562,258,004.16 บาท ประกอบด้วย การให้สินเชื่อกับสมาชิก จำนวน 295,662,690.00 บาท จัดหาสินค้า มาจำหน่าย จำนวน 41,116,584.34 บาท และรับฝากเงิน จำนวน 225,478,729.82 บาท ผลการดำเนินงาน มีกำไรสุทธิ จำนวน 15,032,440.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.59 ของยอดขาย/บริการ เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 978,729.82 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.32

(1.2) การควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชี

● สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ด้านการเงินการบัญชีอย่างเหมาะสม เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีความรู้ ความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการทดสอบหลักฐานการ รับ - จ่าย การบันทึกบัญชี รวมถึงการตรวจนับเงินสดในการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีวันที่ 30 มิถุนายน 2556 และการตรวจสอบบัญชีประจำปีวันที่ 1 เมษายน 2557 พบว่าสหกรณ์มีการกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการรับ - จ่าย และเก็บรักษาเงินขึ้นถือใช้และมีการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวอย่างเหมาะสม

- สหกรณ์นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งพัฒนาโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มาใช้ในการประมวลผลข้อมูลด้านทุนเรือนหุ้น ลูกหนี้ เงินรับฝาก รวมทั้งจัดทำบัญชีแยกประเภท โปรแกรมระบบบัญชีที่ใช้เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจและการดำเนินงาน การควบคุมภายในสำหรับการใช้โปรแกรมระบบงานส่วนใหญ่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ. 2553 เว้นแต่ที่ได้รายงานไว้ในข้อ 1.1.2 ข้อสังเกตที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข อย่างไรก็ตาม การประมวลผลของโปรแกรมระบบงานเป็นไปอย่างถูกต้อง พอถือใช้เป็นหลักฐานในการจัดทำงบการเงิน

- การจัดทำและนำเสนองบการเงิน สหกรณ์มีการบันทึกบัญชีส่วนใหญ่เป็นไปโดยถูกต้องตามข้อเท็จจริง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีครบถ้วน สามารถจัดทำงบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

2) การแสดงความเห็นต่องบการเงิน

ข้าพเจ้าได้แสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์การเกษตรรวมน้ำใจ จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 แบบไม่มีเงื่อนไขตามรายงานของผู้สอบบัญชี ลงวันที่ 30 เมษายน 2557

1.1.2 ข้อสังเกตที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

การควบคุมภายในของโปรแกรมระบบบัญชี ตามคู่มือการปฏิบัติงานด้านระบบคอมพิวเตอร์ของสหกรณ์ กำหนดให้เจ้าหน้าที่แต่ละรายมีรหัสผ่านแยกจากกัน และเปลี่ยนแปลงรหัสผ่านทุก 6 เดือน รวมทั้งให้สำรองข้อมูลจัดเก็บไว้ภายนอกที่ทำการสหกรณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีไม่เคยเปลี่ยนแปลงรหัสผ่าน และไม่มีการสำรองข้อมูลจัดเก็บไว้ภายนอกที่ทำการของสหกรณ์แต่อย่างใด ดังนั้น เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลและโปรแกรมระบบงานโดยบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตและมีข้อมูลระบบงานสำรองใช้ในกรณีฉุกเฉินซึ่งอาจเกิดขึ้นในกรณีข้อมูลในระบบงานที่จัดเก็บไว้ในสหกรณ์เกิดความเสียหาย สหกรณ์ต้องควบคุมและติดตามให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ. 2553 และคู่มือการปฏิบัติงานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

1.2.1 ผลการตรวจสอบ

(1) การควบคุมภายในด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

- สหกรณ์มีการกำหนดระบบการควบคุมภายในเหมาะสมกับการดำเนินงานและลักษณะการดำเนินธุรกิจ มีการใช้แผนงานรวมทั้งงบประมาณซึ่งที่ประชุมใหญ่อนุมัติไว้เป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนใหญ่เป็นไปตามที่กำหนด คณะกรรมการดำเนินการมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามระบบอย่างสม่ำเสมอ

- ผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบกิจการได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ซึ่งข้อบังคับสหกรณ์กำหนดให้ผู้ตรวจสอบกิจการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการและการบริหารงานของสหกรณ์ อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ตรวจสอบกิจการได้ตรวจสอบเฉพาะสัญญาเงินกู้ ดังนั้น ผลการตรวจสอบของ

ผู้ตรวจสอบกิจการจึงให้ประโยชน์เฉพาะในธุรกิจสินเชื่อนั้น สหกรณ์ควรประสานกับผู้ตรวจสอบกิจการให้เข้าปฏิบัติงานตรวจสอบให้ครบถ้วนตามที่ข้อบังคับกำหนดและรายงานผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ โดยสม่ำเสมอ

(2) ผลการประเมินคุณภาพสหกรณ์ จากการประเมินคุณภาพสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ปรากฏว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในอยู่ในระดับ “ดีมาก” ซึ่งแสดงให้เห็นศักยภาพของคณะกรรมการดำเนินการในการสร้างกระบวนการปฏิบัติงาน การควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามระบบการควบคุมภายในที่ดี รวมทั้งบุคลากรของสหกรณ์ได้มีการนำกระบวนการดังกล่าวไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2 การวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจทางการเงิน

- **ด้านความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง** สหกรณ์มีทุนดำเนินงาน จำนวน 410,666,597.25 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 61,842,124.47 บาท หรือร้อยละ 17.73 ทุนดำเนินงานดังกล่าวส่วนใหญ่มาจากแหล่งเงินทุนภายในร้อยละ 67.87 ประกอบด้วยเงินรับฝากร้อยละ 23.52 และทุนของสหกรณ์ร้อยละ 44.35 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 32.13 มาจากแหล่งเงินทุนภายนอกซึ่งได้มาจากการกู้ยืมร้อยละ 12.51 เงินรับฝากจากบุคคลภายนอกร้อยละ 16.97 และหนี้สินอื่นร้อยละ 2.65 หากพิจารณาถึงความเข้มแข็งและเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงแล้ว เจ้าหนี้ยังคงมีความเสี่ยง เนื่องจากสหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน 1.25 เท่า ทุนของสหกรณ์จึงไม่สามารถคุ้มครองหนี้สินได้ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามสหกรณ์ก็ยังมีทุนสำรองต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นร้อยละ 7.67 รวมทั้งมีผลตอบแทนต่อส่วนทุน ถึงร้อยละ 8.72 แม้ว่าจะลดลงจากปีก่อนที่ได้รับผลตอบแทนร้อยละ 9.58 ก็ตาม

- **ด้านคุณภาพของสินทรัพย์** สหกรณ์ได้นำทุนดำเนินงานของสหกรณ์ที่มีอยู่ไปลงทุนในเงินให้กู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 81.52 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น ซึ่งเป็นส่วนของเงินให้กู้ระยะสั้นร้อยละ 70.65 เงินให้กู้ระยะยาว ร้อยละ 10.87 ลงทุนในสินค้า ร้อยละ 6.90 ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ร้อยละ 6.23 ส่วนที่เหลือเป็นสินทรัพย์อื่นๆ ทั้งนี้ลูกหนี้เงินให้กู้ยืมชำระหนี้ได้ตามกำหนดร้อยละ 80.77 ของหนี้ที่ถึงกำหนดชำระสินทรัพย์ของสหกรณ์ที่มีอยู่ได้นำไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้ 0.29 รอบ ลดลงจากปีก่อนที่นำไปใช้ได้ 0.41 รอบ และในขณะเดียวกันสินทรัพย์ที่มีอยู่ได้นำไปสร้างผลตอบแทนให้กับสหกรณ์ได้ในอัตราร้อยละ 3.96 ปีก่อนร้อยละ 4.36 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ลดลง ดังนั้นสหกรณ์ควรหาแนวทางในการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้มากขึ้นและเกิดผลตอบแทนสูงสุด

- **ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ** สหกรณ์ดำเนินธุรกิจ 3 ด้าน มีอัตราการเติบโตของธุรกิจร้อยละ 12.36 โดยเป็นธุรกิจสินเชื่อนานาชาติร้อยละ 48.77 รองลงมาเป็นการรับฝากเงินร้อยละ 37.19 การบริหารธุรกิจแต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

ธุรกิจสินเชื่อ ระหว่างปีสหกรณ์ให้เงินกู้แก่สมาชิก 295,662,690.00 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 24,015,685.00 บาท หรือร้อยละ 8.84 สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด 38,662,690.00 บาท ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ร้อยละ 80.77 ของหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ โดยชำระได้ก่อนกำหนด 19,015,200.00 บาท วันสิ้นปีมีลูกหนี้เงินให้กู้คงเหลือ 6,581 ราย เป็นเงิน 334,775,410.08 บาท มีลูกหนี้เงินให้กู้ผิดสัญญาชำระหนี้ จำนวน 1,577 ราย

เป็นเงิน 54,013,485.00 บาท หรือร้อยละ 16.11 ของลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี และมีดอกเบียเงินให้กู้ค้างรับ 5,538,067.00 บาท ผลการดำเนินงานมีกำไรเฉพาะธุรกิจ 25,998,922.75 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 3,633,804.94 บาท หรือร้อยละ 16.25 อย่างไรก็ตามผลกำไรดังกล่าวได้รวมรายได้ค้างรับ ซึ่งประกอบด้วยดอกเบียค้างรับ 3,586,026.00 บาท ค่าปรับค้างรับ 383,685.00 บาท ด้วย ซึ่งหากไม่นำรายได้จำนวนดังกล่าวเข้าเป็นรายได้ของสหกรณ์แล้ว จะมีกำไรเฉพาะธุรกิจเพียง 22,029,211.75 บาท

ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย สหกรณ์จัดหาสินค้ามาจำหน่าย 41,116,584.34 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 9,054,140.37 บาท หรือร้อยละ 28.24 สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด 11,120,584.34 บาท โดยจำหน่ายสินค้าให้กับสมาชิก 23,068,517.06 บาท มีสมาชิกได้รับบริการ 3,783 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.53 ของจำนวนสมาชิกวันสิ้นปี ถือได้ว่าสหกรณ์สามารถอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกได้พอควร ผลการดำเนินงานมีกำไรเฉพาะธุรกิจ 650,825.33 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 331,726.67 บาท หรือ 1.04 เท่า ในวันสิ้นปีสหกรณ์มีน้ำมันเชื้อเพลิงสุญญะเหย 4,511 ลิตร เป็นเงิน 109,822.83 บาท อยู่ในเกณฑ์ได้รับการลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสุญญะเหยตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร

การรับฝากเงิน ระหว่างปีสหกรณ์รับเงินฝากจากสมาชิก สหกรณ์อื่น และบุคคลภายนอก 225,478,729.82 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 61,692,612.51 บาท หรือร้อยละ 37.67 ณ วันสิ้นปีมีเงินรับฝากคงเหลือ 5,896 บัญชี เป็นเงิน 95,588,783.67 บาท โดยเป็นเงินรับฝากจากสมาชิกร้อยละ 58.06 สหกรณ์อื่นร้อยละ 0.05 และบุคคลภายนอกร้อยละ 41.89

● **ด้านการทำกำไร** สหกรณ์มีรายได้รวมทั้งสิ้น 112,102,642.45 บาท และมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 97,070,202.13 บาท จึงมีกำไรสุทธิ 15,032,440.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.41 ของยอดขาย/บริการ มีอัตราการเติบโตของทุนสำรองร้อยละ 6.04 กำไรเฉลี่ยต่อสมาชิก 12,771.83 บาท ต่อคน แม้ว่าสหกรณ์จะมีความสามารถในการทำกำไร แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบกับสัดส่วนปริมาณเงินออมเฉลี่ยต่อสมาชิกซึ่งเท่ากับ 177,594.99 บาท กับหนี้สินเฉลี่ยต่อสมาชิก 284,431.10 บาท ประกอบกับการขยายตัวของเงินกู้ยืมในรอบปี ซึ่งเท่ากับร้อยละ 8.84 แล้วสะท้อนให้เห็นถึงกำลังความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของสหกรณ์ที่จะต้องวางแผนในการติดตามเร่งรัดหนี้สินให้เป็นไปตามกำหนดสัญญา

● **ด้านสภาพคล่อง** สหกรณ์มีสัดส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียน 1.59 เท่า ใกล้เคียงกับปีก่อนซึ่งเท่ากับ 1.57 เท่า หากพิจารณาส่วนประกอบของสินทรัพย์หมุนเวียนแล้ว พบว่าส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้เงินให้กู้ยืม ซึ่งได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าสามารถชำระหนี้ได้ร้อยละ 80.77 ของหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ ดังนั้นสภาพคล่องของสหกรณ์จะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารลูกหนี้เป็นสำคัญ นอกจากนี้ถ้าพิจารณาส่วนประกอบของหนี้สินหมุนเวียนควบคู่กันไปด้วยแล้ว จะเห็นว่าหนี้สินหมุนเวียนส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝาก ซึ่งในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดมีการปรับตัวสูงขึ้นเป็นระยะๆ ดังนั้นสหกรณ์ควรบริหารด้านเงินรับฝากให้ทันต่อสถานการณ์และระมัดระวังเงินไหลออกจากการถอนเงินฝากของผู้ฝากเงินรายใหญ่ ซึ่งหากมีการถอนเงินพร้อมกันในคราวเดียวก็อาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของสหกรณ์ได้

- **ด้านผลกระทบของธุรกิจ** จากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมอาจส่งผลกระทบต่อให้สหกรณ์เกิดความเสี่ยงในด้านต่างๆ กล่าวคือ เงินทุนส่วนหนึ่งของสหกรณ์มาจากการกู้ยืมและรับฝากเงิน หากอัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นก็จะมีผลกระทบต่อการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์ในอนาคต และอาจส่งผลกระทบต่อให้ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนของสหกรณ์สูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นสหกรณ์ต้องเตรียมการรองรับผลกระทบทั้งในด้านการจัดหาเงินทุนและหาแนวทางในการบริหารจัดการธุรกิจให้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าว

1.2.3 ข้อสังเกตที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

- จากการตรวจสอบทะเบียนสมาชิกพบว่า มีสมาชิกหลายรายขาดส่งค่าหุ้นเกินกว่า 3 งวด ติดต่อกันหรือขาดส่งค่าหุ้นรวมถึงหกงวด และ/หรือผิดนัดชำระหนี้โดยค้างส่งเงินต้น หรือดอกเบี้ยติดต่อกันเกินกว่าสามงวด ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ควรพิจารณาว่าสมาชิกดังกล่าวขาดสมาชิกภาพและต้องให้ออกจากการเป็นสมาชิกตามข้อบังคับของสหกรณ์หรือไม่

- จากการตรวจสอบด้านเงินรับฝากพบว่า สหกรณ์มีการรับฝากเงินจากบุคคลภายนอกจำนวน 94,453,039.92 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 41.89 ของจำนวนเงินรับฝากทั้งสิ้น จำนวน 225,478,729.82 บาท ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ที่กำหนดให้สหกรณ์รับฝากเงินจากสมาชิกและสหกรณ์อื่นเท่านั้น สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อบังคับและระเบียบต่อไป

2. การติดตามการแก้ไขข้อบกพร่อง

สหกรณ์มีลูกหนี้ค่านานยกมาจากการปีก่อน จำนวน 10,530,061.25 บาท ซึ่งประกอบด้วยลูกหนี้เงินให้สมาชิกจำนวน 7,506,663.50 บาท ลูกหนี้ตามคำพิพากษา จำนวน 2,432,285.53 บาท และลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี จำนวน 591,112.22 บาท ได้แนะนำให้สหกรณ์เร่งรัดให้ลูกหนี้มาชำระหนี้โดยเร็วตามรายงานผลการตรวจสอบบัญชีปีก่อน อย่างไรก็ตามในปีปัจจุบันสหกรณ์ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ

(ลงชื่อ) สุรศักดิ์ งามสะอาด

(นายสุรศักดิ์ งามสะอาด)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์แพร่

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่ 7 พฤษภาคม 2557

ตัวอย่างที่ 2 กรณีดำเนินงานเป็นปกติ (สหกรณ์ออมทรัพย์)

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
สหกรณ์ออมทรัพย์เจริญก้าวหน้า จำกัด
กรุงเทพมหานคร
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 พฤษภาคม 2557

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์เจริญก้าวหน้า จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 พฤษภาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการ รวมทั้งการบริหารงานของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์ หน่วยงานกำกับดูแล และสหกรณ์ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอรายงานข้อเท็จจริงที่พบจากการตรวจสอบ ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกตและข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ผลการตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่อการเงิน

1) ผลการตรวจสอบ

(1.1) สถานภาพทั่วไปของสหกรณ์

สหกรณ์จดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2520 ณ วันสิ้นปี มีสมาชิก จำนวน 11,977 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 70 คน มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 4,464,597,877.56 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 918,834,414.34 บาท หรือร้อยละ 25.91 ในรอบปีสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจ 2 ด้าน ปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น 3,880,687,947.32 บาท ประกอบด้วย ธุรกิจสินเชื่อ จำนวน 3,711,788,345.52 บาท และรับฝากเงิน จำนวน 168,899,601.80 บาท ผลการดำเนินงานมีกำไรสุทธิ จำนวน 160,495,460.96 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.08 ของรายได้ ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 24,755,148.61 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.24

(1.2) การควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชี

● สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ด้านการเงินการบัญชีอย่างเหมาะสม เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปีปัจจุบันสหกรณ์มีการลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาดและลงทุนในลักษณะ กองทุนส่วนบุคคล ซึ่งมีความซับซ้อนในขั้นตอนของวิธีปฏิบัติทางบัญชี ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการบันทึก รายการจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่บัญชีสามารถบันทึกรายการเงินลงทุนได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์ สหกรณ์ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่บัญชีเข้ารับการอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติ ทางบัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนอย่างสม่ำเสมอ

- สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรับ - จ่ายและเก็บรักษาเงินขึ้นถือใช้ ซึ่งจากการทดสอบรายการรับ - จ่าย การบันทึกบัญชี รวมถึงตรวจนับเงินสดในการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี และตรวจสอบบัญชีประจำปีพบว่าสหกรณ์ปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ เว้นแต่ที่ได้รายงานไว้ใน ข้อ 1.1.2 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

- สหกรณ์นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งพัฒนาโดยบริษัทเอกชน มาใช้ในการประมวลผลข้อมูลด้านทุนเรือนหุ้น ลูกหนี้ เงินรับฝาก รวมทั้งจัดทำบัญชีแยกประเภท โปรแกรมระบบบัญชีที่ใช้เหมาะสมกับลักษณะและปริมาณธุรกิจ การควบคุมภายในสำหรับการใช้โปรแกรมระบบงานส่วนใหญ่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัยสำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ. 2553 เว้นแต่ที่ได้รายงานไว้ในข้อ 1.1.2 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข อย่างไรก็ตามการประมวลผลของโปรแกรมระบบงานเป็นไปอย่างถูกต้อง พอถือใช้เป็นหลักฐานในการจัดทำงบการเงิน

- การจัดทำและนำเสนองบการเงิน การบันทึกบัญชีของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นไปโดยถูกต้องตามข้อเท็จจริง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีครบถ้วน อย่างไรก็ตามเนื่องจากงบการเงินของสหกรณ์แสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินลงทุนไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ส่งผลให้งบการเงินของสหกรณ์แสดงข้อมูลขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งข้าพเจ้าได้รายงานโดยละเอียดในข้อ 1.1.2 ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

2) การแสดงความเห็นต่องบการเงิน

ข้าพเจ้าได้แสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์เจริญก้าวหน้า จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 พฤษภาคม 2557 แบบมีเงื่อนไข ตามรายงานของผู้สอบบัญชี ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2557 เนื่องจากงบการเงินของสหกรณ์จัดทำไม่ถูกต้องในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ กล่าวคือแสดงรายการเงินลงทุนและเปิดเผยข้อมูลไม่เป็นไปตามคำแนะนำกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน พ.ศ. 2544 รวมทั้งไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ขัดกับกฎหมายสหกรณ์

1.1.2 ข้อสังเกตและข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

- ตามระเบียบสหกรณ์ ว่าด้วยการรับ - จ่ายและเก็บรักษาเงิน กำหนดให้เก็บรักษาเงินสดได้ไม่เกินวันละ 200,000.00 บาท แต่จากการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีและประจำปี พบว่าสหกรณ์เก็บรักษาเงินสดเกินกว่าวงเงินที่กำหนดเป็นประจำ ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ หากวันใดมีเหตุจำเป็นต้องเก็บรักษาเงินสดเกินกว่าวงเงินให้บันทึกเหตุผลไว้ในสมุดเงินสด กรณีที่มีความจำเป็นต้องเก็บรักษาเงินสดเกินกว่าวงเงินอย่างต่อเนื่องเป็นครั้งคราว เช่น อยู่ในช่วงการจ่ายเงินกู้ตอนต้นเดือนจ่ายเงินปันผลเป็นเงินสด ก็ให้ขออนุมัติช่วงเวลาไว้ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ หรือกรณี que เห็นว่าวงเงินที่กำหนดตามระเบียบไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ก็ให้มีการทบทวนระเบียบดังกล่าว ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความจำเป็นทางธุรกิจและความปลอดภัยในการเก็บรักษาเงินสดด้วย

- สหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชี ซึ่งพัฒนาโดยเอกชน แต่สหกรณ์ปฏิบัติไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัยสำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ. 2553 ดังนี้

- ไม่มีคู่มือหรือเอกสารประกอบ การปฏิบัติงานด้านฐานข้อมูลของระบบบัญชีที่จำเป็นเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูล การใช้งานหรืออ้างอิงเพื่อแก้ไขปัญหา คือ โครงสร้างฐานข้อมูล (Data Structure) หรือพจนานุกรมข้อมูล (Data Dictionary) หรือตารางแสดงรายละเอียดการเก็บข้อมูลระบบบัญชีคอมพิวเตอร์

- ไม่มีการจัดทำแผนสำรองฉุกเฉินในการนำชุดข้อมูลที่สำคัญมาใช้งาน
- กำหนดรหัสผ่านสำหรับผู้มีหน้าที่บันทึกข้อมูล แก่รายการ และผู้สำรองข้อมูล เป็นรหัสเดียวกัน

ดังนั้น เพื่อให้โปรแกรมระบบงานสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งป้องกันการเข้าถึงข้อมูลและโปรแกรมระบบงานโดยบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต และมีระบบงานสำรองใช้ในกรณีฉุกเฉินได้อย่างทันเหตุการณ์ สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัยตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

- การจัดทำและนำเสนอการเงิน งบการเงินของสหกรณ์แสดงข้อมูลขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ส่งผลให้ข้าพเจ้าแสดงความเห็นต่องบการเงินอย่างมีเงื่อนไข ซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากงบการเงินของสหกรณ์แสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ดังนี้

- **แสดงรายการไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์** กล่าวคือ เงินลงทุนในกองทุนส่วนบุคคล ซึ่งสหกรณ์มอบอำนาจให้บริษัทจัดการนำเงินไปลงทุนในหุ้นสามัญธนาคารพาณิชย์ของเอกชน จำนวน 100 ล้านบาท ณ วันสิ้นปี สหกรณ์แสดงมูลค่าเงินลงทุนไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน (ตามหมายเหตุประกอบงบการเงิน ข้อ 3 เงินลงทุน) ด้วยราคาทุน จำนวน 100 ล้านบาท แต่เนื่องจากเงินลงทุนดังกล่าว ณ วันสิ้นปีมีมูลค่ายุติธรรมเพียง 90 ล้านบาท ดังนั้น สหกรณ์ควรปฏิบัติตามคำแนะนำกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน พ.ศ. 2544 โดยตั้งค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุนจำนวน 10 ล้านบาท เพื่อให้เงินลงทุนแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม จำนวน 90 ล้านบาท และบันทึกรายการกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งบัญชี จำนวน 10 ล้านบาท โดยแสดงไว้ในงบแสดงฐานะการเงินภายใต้ส่วนทุนของสหกรณ์

- **ไม่เปิดเผยข้อมูล** กรณีลงทุนไม่เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ โดยลงทุนในหุ้นกู้ประเภทด้อยสิทธิและไม่มีหลักประกัน จำนวน 1,661 ล้านบาท โดยมีได้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 62 (7) และประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2552 ข้อ 3 (7) ซึ่งกำหนดให้การลงทุนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) ก่อนดำเนินการลงทุน และกองทุนส่วนบุคคลของสหกรณ์มีการนำเงินไปลงทุนในหุ้นสามัญธนาคารพาณิชย์ของเอกชน ณ วันสิ้นปีมีราคาทุน จำนวน 100 ล้านบาท มูลค่ายุติธรรม 90 ล้านบาท การลงทุนดังกล่าวสหกรณ์ได้ขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ก่อนการลงทุนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 62 (6)

ดังนั้น เพื่อให้งบการเงินของสหกรณ์มีความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์กับสหกรณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ สหกรณ์ต้องจัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดอย่างเคร่งครัด

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหาร

1.2.1 ผลการตรวจสอบ

(1) การควบคุมภายในด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

- สหกรณ์มีการกำหนดระบบการควบคุมภายในเหมาะสมกับการดำเนินงานและลักษณะการดำเนินธุรกิจ มีการใช้แผนงานรวมทั้งงบประมาณซึ่งที่ประชุมใหญ่อนุมัติไว้เป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ในระหว่างปีมีการจ่ายเงินเกินกว่างบประมาณบางรายการ เช่น ค่ารับรอง ค่าสาธารณูปโภค และค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ เนื่องจากรายจ่ายดังกล่าวมีอาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างใกล้เคียงความเป็นจริง ซึ่งที่ประชุมใหญ่มีมติอนุมัติให้สามารถถ่วงจ่ายได้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารงาน อย่างไรก็ตามสหกรณ์ควรพิจารณาควบคุมรายจ่ายไม่ให้เกินกว่างบประมาณที่กำหนด เพื่อรักษาวินัยทางการเงิน และให้เป็นไปตามหลักการควบคุมภายในที่ดี

- ผู้ตรวจสอบกิจการ สหกรณ์มีผู้ตรวจสอบกิจการซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ได้ปฏิบัติงานตรวจสอบและรายงานผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการโดยสม่ำเสมอ ซึ่งคณะกรรมการได้ใช้ประโยชน์จากรายงานของผู้ตรวจสอบกิจการในการติดตาม และควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้พอสมควร

(2) ผลการประเมินคุณภาพสหกรณ์ จากการประเมินคุณภาพสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ปรากฏว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในอยู่ในระดับ “ดี” ซึ่งสหกรณ์ควรพัฒนาชั้นคุณภาพการควบคุมภายในสู่ระดับ “ดีมาก” โดยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเงินการบัญชีโดยเฉพาะให้มีการควบคุมการจัดทำบัญชีและสามารถจัดทำงบการเงินที่ถูกต้องตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้รายงานทางการเงินของสหกรณ์น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบริหารสินทรัพย์ในส่วนของเงินลงทุนในหลักทรัพย์โดยคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบคอบภายใต้กรอบของกฎหมาย

1.2.2 การวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจทางการเงิน

- ด้านความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง สหกรณ์มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 4,464,597,877.56 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 25.91 ทุนดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นทุนภายนอกการเงิน กู้ยืมจากสถาบันการเงินถึงร้อยละ 52.21 และมีทุนภายในซึ่งเป็นทุนของสหกรณ์ร้อยละ 37.22 และเงินรับฝากร้อยละ 9.07 ดังนั้น หากพิจารณาถึงความเข้มแข็งและเพียงพอต่อความเสี่ยงของเงินทุนนับว่าสหกรณ์ยังมีความเสี่ยงจำเป็นต้องระดมเงินทุนเพิ่ม เนื่องจากมีสัดส่วนหนี้สินมากกว่าทุน 1.26 เท่า รวมทั้งมีทุนสำรองต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นเพียง 0.03 เท่า แสดงว่าทุนของสหกรณ์ยังไม่สามารถคุ้มครองหนี้ได้ทั้งหมด

- ด้านคุณภาพของสินทรัพย์ สหกรณ์มีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.62 สินทรัพย์ของสหกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของลูกหนี้เงินให้กู้ยืมสุทธิต่อ ร้อยละ 88.47 และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ร้อยละ 3.94 สินทรัพย์ที่มีอยู่ได้ถูกนำไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้ 0.07 รอบ สร้างผลตอบแทนให้กับสหกรณ์ได้ในอัตราร้อยละ 4.01 มีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ ร้อยละ 25.91 อย่างไรก็ตามสหกรณ์มีลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ร้อยละ 15.70 ของลูกหนี้เงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น และมีเงินลงทุนซึ่งเป็นหลักทรัพย์ในความต้องการ

ของตลาดซึ่งอาจมีความผันผวนของราคาและมีความเสี่ยงต่อการขาดทุน ร้อยละ 3.94 ดังนั้นสหกรณ์ควรพิจารณาบริหารสินทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพภายใต้ความเสี่ยงที่เหมาะสมด้วย

การลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งสหกรณ์เริ่มดำเนินการเป็นปีแรก มีมูลค่าธุรกิจ จำนวน 1,766,000,000 บาท มีผลตอบแทนจากการลงทุน คิดเป็นร้อยละ 21.87 อย่างไรก็ตามการลงทุนในหลักทรัพย์ของสหกรณ์ดังกล่าวขัดกับกฎหมายสหกรณ์และมีความเสี่ยงจากการผันผวนของตลาดซึ่งสหกรณ์ต้องพิจารณาดำเนินการอย่างรอบคอบและอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายกับสหกรณ์ในอนาคต

● **ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ** สหกรณ์ดำเนินธุรกิจ 2 ด้าน ธุรกิจของสหกรณ์ขยายตัวลดลงจากปีก่อนร้อยละ 10.15 มีรายละเอียดการดำเนินธุรกิจ ดังนี้

- **ธุรกิจสินเชื่อ** มีปริมาณธุรกิจถึงร้อยละ 95.65 ของมูลค่าธุรกิจรวม ในระหว่างปีจ่ายเงินกู้ให้สมาชิกจำนวน 3,711,788,345.52 บาท เฉลี่ยเดือนละ 309,315,695.46 บาท มีอัตราขยายตัวลดลงร้อยละ 11.41 โดยอำนวยการประโยชน์ให้สมาชิกตามประเภทเงินกู้ 4 ประเภท คือ เงินกู้ฉุกเฉิน ร้อยละ 36.83 เงินกู้สามัญ ร้อยละ 54.76 เงินกู้พิเศษ ร้อยละ 14.51 และเงินกู้เพื่อการศึกษา ร้อยละ 13.66 มีรายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 77.04 ของรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน

- **การรับฝากเงิน** สหกรณ์รับฝากเงินในระหว่างปี จำนวน 168,899,601.80 บาท เฉลี่ยเดือนละ 14,074,966.82 บาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.80 โดยรับฝากเงินจากสมาชิก ร้อยละ 36.83 และรับฝากจากสหกรณ์อื่น ร้อยละ 13.66 มีดอกเบี้ยจ่ายคิดเป็นร้อยละ 1.74 ของรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน

● **ด้านการทำกำไร** สหกรณ์มีอัตราการขยายตัวของกำไรสุทธิร้อยละ 18.24 มีกำไรเฉลี่ยต่อสมาชิก 13,400.31 บาท โดยรวมแม้ว่าสหกรณ์จะมีความสามารถในการทำกำไร คิดเป็นร้อยละ 55.08 ของรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนแต่หากพิจารณาจากสัดส่วนปริมาณเงินออมกับหนี้สินของสมาชิกแล้ว มีข้อสังเกตถึงความไม่สมดุลกันระหว่างปริมาณเงินออมเฉลี่ย จำนวน 172,552.97 บาทต่อคน แต่มีปริมาณหนี้สินเฉลี่ย จำนวน 676,549.87 บาทต่อคน ดังนั้นความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกในอนาคตมีความสำคัญต่อการบริหารงานของสหกรณ์อย่างมาก

● **ด้านสภาพคล่องทางการเงิน** สภาพคล่องทางการเงินต่ำ โดยพิจารณาจากสัดส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนซึ่งมีน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียน 0.29 เท่า แสดงว่าในหนี้สินหมุนเวียน 1 บาท มีสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นประกันการชำระหนี้ได้เพียง 0.29 บาท เนื่องจากแหล่งเงินทุนที่สหกรณ์นำมาให้สินเชื่อกับสมาชิกและลงทุนในหลักทรัพย์ ส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืมจากภายนอก และเงินรับฝาก ซึ่งเป็นหนี้สินระยะสั้นจำนวนมาก หากแต่เงินที่สหกรณ์ให้กู้กับสมาชิกมีงวดชำระหนี้ระยะยาว รวมทั้งการลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนระยะยาวเช่นเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความไม่สัมพันธ์กันระหว่างการได้มาและการใช้ไปของเงินทุน ดังนั้นการบริหารสภาพคล่องของสหกรณ์นอกจากขึ้นอยู่กับการบริหารลูกหนี้เงินกู้และเงินลงทุนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับแสวงหาแหล่งเงินทุนเพื่อเสริมสภาพคล่องในอนาคตด้วย

● ด้านผลกระทบของธุรกิจ

- ผลกระทบจากอัตราดอกเบี้ย การเพิ่มขึ้น/ลดลงของอัตราดอกเบี้ยในอนาคตมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เนื่องจากแหล่งเงินทุนของสหกรณ์มาจากการรับฝาก และการกู้ยืม ดังนั้นหากอัตราดอกเบี้ยภายนอกมีการปรับตัวสูงขึ้นจะทำให้สหกรณ์มีภาระดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้นส่งผลให้สหกรณ์ต้องปรับอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและเงินให้กู้ เพื่อรักษาความสามารถในการทำกำไรและรักษาแหล่งเงินทุนไว้ ซึ่งจะทำให้ภาระการชำระหนี้ของลูกหนี้เงินกู้เพิ่มขึ้น

- เนื่องจากแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่มาจากการก่อหนี้ระยะสั้น แต่นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อรวมทั้งลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งมีระยะยาว ก่อให้เกิดความไม่สัมพันธ์กันของเงินทุนและการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อเสริมสภาพคล่องในอนาคต

- สหกรณ์มีการลงทุนในหลักทรัพย์ซึ่งไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มีความเสี่ยงในธุรกิจค่อนข้างสูงเนื่องจากความผันผวนของตลาด อาจก่อให้เกิดความเสียหายกับสหกรณ์ในอนาคตได้ ดังนั้นสหกรณ์ควรบริหารจัดการอย่างรอบคอบภายใต้กรอบของกฎหมาย

1.2.3 ข้อสังเกตและข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

● สหกรณ์ได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ค้าประกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนแก่สมาชิกผู้ค้าประกันที่ต้องรับภาระหนี้สินแทนสมาชิกผู้กู้ โดยสมาชิกผู้กู้จะต้องส่งเงินสมทบจำนวนหนึ่งให้แก่สหกรณ์ เมื่อสมาชิกผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ครบถ้วนตามสัญญาเงินกู้ สหกรณ์จะหักหนี้ที่ค้างชำระออกบางส่วนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการจัดตั้งกองทุนฯ ซึ่งองค์ประกอบของการกระทำดังกล่าวเข้าลักษณะการประกอบธุรกิจประกันภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต ซึ่งสหกรณ์อาจกระทำได้ทั้งนี้ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ที่ 1210/428 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2552 ดังนั้นสหกรณ์ควรพิจารณาแนวทางการดำเนินการตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ค้าประกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามกฎหมายต่อไป

● จากการตรวจสอบด้านสินเชื่อ พบว่าสหกรณ์ให้เงินกู้พิเศษเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกับสมาชิกที่มีเงินได้รายเดือนคงเหลือน้อยกว่า ร้อยละ 20 ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบสหกรณ์ ว่าด้วยการให้เงินกู้พิเศษ พ.ศ. 2554 ที่กำหนดว่าผู้กู้จะต้องมีเงินได้รายเดือนคงเหลือ ณ ที่จ่าย หลังหักส่งค่าหุ้น เงินงวดชำระหนี้ พร้อมดอกเบี้ยรายเดือน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของเงินได้รายเดือน ดังนั้น สหกรณ์ควรปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบสหกรณ์ ว่าด้วยการให้เงินกู้พิเศษ พ.ศ. 2554 เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หากสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามข้อกำหนด หรือชำระหนี้ล่าช้า หรือผิดนัดชำระหนี้

● สหกรณ์ลงทุนในหลักทรัพย์ขัดกับกฎหมายสหกรณ์ ดังนี้

1) หุ้นกู้ประเภทด้อยสิทธิและไม่มีหลักประกัน โดยมีได้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติก่อนการลงทุน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 62 (7) และประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2552 ข้อ 3 (7)

2) กองทุนส่วนบุคคล ซึ่งมีการลงทุนในหุ้นสามัญของธนาคารพาณิชย์เอกชน โดยมีได้
ขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
พ.ศ. 2553 มาตรา 62 (6)

อนึ่ง หลักทรัพย์ดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนจากการลงทุน ดังนั้น สหกรณ์ต้อง
พิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป

(ลงชื่อ) สะอาด โปรงใส

(นายสะอาด โปรงใส)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสะอาด โปรงใส

105/37 ถ. พหลโยธิน เขตบางเขน

กรุงเทพมหานคร

วันที่ 27 กรกฎาคม 2557

ตัวอย่าง 3 สหกรณ์หยุดดำเนินธุรกิจ

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
สหกรณ์การเกษตรบ้านยางงาม จำกัด
จังหวัดลพบุรี
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์การเกษตรบ้านยางงาม จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการ รวมทั้งการบริหารงานของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์ หน่วยงานกำกับดูแล และสหกรณ์ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอรายงานข้อเท็จจริงที่พบจากการตรวจสอบ ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ผลการตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่องบการเงิน

1) ผลการตรวจสอบ

● สถานภาพทั่วไปของสหกรณ์

สหกรณ์จดทะเบียนเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2527 ณ วันสิ้นปี มีสมาชิก จำนวน 377 คน ลดลงจากปีก่อน 17 คน มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 97,877.56 บาท ลดลงจากปีก่อน 38,834.34 บาท หรือร้อยละ 35.91 ในปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 สหกรณ์ไม่มีการดำเนินธุรกิจใดๆ แต่มีกำไรสุทธิ จากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร จำนวน 16,495.96 บาท

2) การแสดงความเห็นต่องบการเงิน

ข้าพเจ้าได้แสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์การเกษตรบ้านยางงาม จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 อย่างไม่มีเงื่อนไข ตามรายงานของผู้สอบบัญชี ลงวันที่ 10 เมษายน 2557

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

ผลการตรวจสอบ การควบคุมภายในด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

สหกรณ์ไม่ได้กำหนดระเบียบต่างๆ ขึ้นถือใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์ แต่ไม่ได้รับผลกระทบจากกรณีดังกล่าวเนื่องจากสหกรณ์หยุดดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตามหากคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ได้มีการพิจารณาว่าจะดำเนินธุรกิจต่อไป สหกรณ์ก็ควรกำหนดระเบียบเพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจ ในด้านนั้นๆ ขึ้นถือใช้ พร้อมทั้งควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างสม่ำเสมอ

2. เรื่องอื่นๆ

สหกรณ์ได้หยุดดำเนินการติดต่อกันเป็นเวลาเกินสองปีนับตั้งแต่วันที่หยุดดำเนินการ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์อาจสั่งเลิกได้ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 71 (1)

(ลงชื่อ) วิไลพร เกาพันธ์
(นางสาววิไลพร เกาพันธ์)
ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ลพบุรี
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
วันที่ 12 เมษายน 2557

ตัวอย่างที่ 4 สหกรณ์จัดตั้งใหม่ ไม่มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
สหกรณ์การเกษตรพอเพียง จำกัด
จังหวัดลำปาง
สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 31 พฤษภาคม 2557

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์การเกษตรพอเพียง จำกัด สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 31 พฤษภาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการ รวมทั้งการบริหารงานของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์ หน่วยงานกำกับดูแล และสหกรณ์ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอรายงานข้อเท็จจริงที่พบจากการตรวจสอบ ดังนี้

สหกรณ์จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2557 มีสมาชิกแรกตั้งจำนวน 20 คน ตั้งแต่วัน จดทะเบียนถึงวันสิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์ยังไม่เริ่มดำเนินธุรกิจ และยังไม่มีการรับ - จ่ายเงินแต่อย่างใด นับจาก วันที่จดทะเบียนจนถึงวันที่ในรายงานผลการตรวจสอบบัญชีของข้าพเจ้า สหกรณ์อยู่ระหว่างเตรียมความพร้อม ในการดำเนินงาน คือ ร่างระเบียบต่างๆ เพื่อใช้ในการดำเนินงานและดำเนินธุรกิจ เช่น ระเบียบว่าด้วยการ รับจ่ายและเก็บรักษาเงิน ระเบียบว่าด้วยสมาชิกและหุ้น ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ ระเบียบว่าด้วยการจัดหา สินค้ามาจำหน่าย ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน ระเบียบว่าด้วยเจ้าหน้าที่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังอยู่ระหว่างการเตรียมการด้านระบบบัญชี การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มสมาชิกและเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้น ตลอดจนการจัดหาสำนักงานสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์

(ลงชื่อ) สุขุม จันทรส่อง

(นายสุขุม จันทรส่อง)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ลำปาง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่ 18 กรกฎาคม 2557

ตัวอย่างที่ 5 สหกรณ์จัดตั้งใหม่ มีการรับ - จ่ายเงินในระหว่างงวดบัญชี

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี

ร้านสหกรณ์เบตง จำกัด

จังหวัดยะลา

สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2557

.....

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีร้านสหกรณ์เบตง จำกัด สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2557 ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี การปฏิบัติการ รวมทั้งการบริหารงานของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับนายทะเบียนสหกรณ์ หน่วยงานกำกับดูแล และสหกรณ์ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอรายงานข้อเท็จจริงที่พบจากการตรวจสอบ ดังนี้

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ผลการตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่องบการเงิน

1) ผลการตรวจสอบ

(1.1) สถานภาพทั่วไปของสหกรณ์

สหกรณ์จดทะเบียนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 ณ วันสิ้นปี มีสมาชิกจำนวน 177 คน มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 27,457.56 บาท นับจากวันที่จดทะเบียนถึงวันสิ้นปีทางบัญชี วันที่ 30 กันยายน 2557 สหกรณ์ยังไม่มีกิจการใดๆ แต่มีรายได้รอดตัดบัญชีจากรายได้ค่าธรรมเนียมแรกเข้า และดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร จำนวน 957.96 บาท

(1.2) การควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชี

สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน ขึ้นถือใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามสหกรณ์มิได้จัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการเงินการบัญชี แต่กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการซึ่งเป็นเหรียญกรับผิดชอบเก็บรักษาเงินสด และเลขานุการรับผิดชอบในการบันทึกบัญชี ผู้ได้รับมอบหมายมีการปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด

2) การแสดงความเห็นต่องบการเงิน

ข้าพเจ้าได้แสดงความเห็นต่องบการเงินของร้านสหกรณ์เบตง จำกัด สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2557 อย่างไม่มีเงื่อนไข ตามรายงานของผู้สอบบัญชี ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2557

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

ผลการตรวจสอบการควบคุมภายในด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

นับตั้งแต่วันจดทะเบียน จนถึงวันสิ้นปีทางบัญชีมีการดำเนินงานเพียง 3 เดือน ซึ่งสหกรณ์มีการกำหนดระเบียบขึ้นถือใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพียง 2 ระเบียบ คือ ระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน และระเบียบว่าด้วยสมาชิกและหุ้น ส่วนระเบียบที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ เช่น ระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ระเบียบว่าด้วยการเจ้าหน้าที่ ฯลฯ อยู่ระหว่างพิจารณาร่าง แต่เนื่องจากสหกรณ์ยังไม่ได้ดำเนินธุรกิจใดๆ จึงยังไม่มีผลกระทบจากการกำหนดระเบียบข้างต้นและเพื่อให้สหกรณ์มีระบบการควบคุมภายใน สหกรณ์ควรดำเนินการกำหนดระเบียบให้ครอบคลุมการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้มีหลักปฏิบัติที่ชัดเจนสามารถรองรับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(ลงชื่อ) รัชนก ศิริเดช

(นางสาวรัชนก ศิริเดช)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ยะลา

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่ 18 ตุลาคม 2557

ตรวจสอบบัญชีไม่ได้

แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

- (1) กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงิน
- (2) กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้

(1) กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงิน

หากตรวจสอบบัญชีแล้วไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินได้ เนื่องจากสหกรณ์มีข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีและอยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไข จัดทำรายละเอียดประกอบ งบการเงินไม่ถูกต้อง ไม่สามารถจัดทำงบการเงินได้ และอื่นๆ ซึ่งสหกรณ์ขอเวลาแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินภายในปีงบประมาณได้ กรณีเช่นนี้ให้ผู้สอบบัญชีจัดทำเฉพาะรายงานผลการตรวจสอบบัญชีเพียงอย่างเดียว เพื่อเสนอผลการตรวจสอบเฉพาะส่วนที่ได้ทำการตรวจสอบ โดยรายงานถึงขอบเขตการปฏิบัติงาน สรุปผลการตรวจสอบ และข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและให้แนวกระตาดำการต่างๆ ที่ได้บันทึกรายละเอียดของข้อมูลที่ได้ตรวจสอบไว้เป็นหลักฐาน ว่าได้ตรวจสอบอะไรไปแล้วบ้าง ปริมาณเท่าใด ตรวจสอบอย่างไร

❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็น
ต่อการเงิน

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี (กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน) สหกรณ์..... จำกัด จังหวัด..... สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์..... จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... นั้น ข้าพเจ้าได้เข้าตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ เมื่อวันที่..... ถึงวันที่รวม.....วัน ซึ่งข้าพเจ้าไม่สามารถปฏิบัติตามงานตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายใน ปีงบประมาณได้ เนื่องจาก.....ข้าพเจ้าขอเสนอผลการตรวจสอบเฉพาะส่วนที่ ได้ทำการตรวจสอบ ดังนี้ สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางแก้ไข 1.1 ด้านการเงินการบัญชี 1.1.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน 1.1.2 ผลการตรวจสอบ 1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน 1.2.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน 1.2.2 ผลการตรวจสอบ (ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชี เพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน

1. สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกตและข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน

ให้รายงานถึงงานตรวจสอบที่ปฏิบัติโดยสรุปสาระสำคัญ เช่น ทดสอบการควบคุม ด้านใด อย่างไร ช่วงระยะเวลาใด ตรวจสอบเนื้อหาสาระด้านใด ปริมาณเท่าใด อย่างไร ซึ่งต้องสอดคล้องกับ แนวการสอบบัญชีที่วางไว้ (ตัวอย่างเป็นเช่นเดียวกับที่อธิบายไว้ในรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี)

1.1.2 ผลการตรวจสอบ

ให้รายงานถึงผลการตรวจสอบตามที่ระบุไว้ในขอบเขตการปฏิบัติงาน กรณีมี ข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องให้รายงานข้อมูลโดยละเอียด ทั้งเนื้อหาและจำนวนเงิน ตลอดจนการสั่งการหรือ แนะนำให้สหกรณ์แก้ไขและการดำเนินการของสหกรณ์กับกรณีที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

➤ ไม่ได้จัดทำรายละเอียดลูกหนี้เงินให้กู้..... ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ทำให้ ไม่สามารถสรุปยอดลูกหนี้คงเหลือเปรียบเทียบกับบัญชีและไม่สามารถวิเคราะห์อายุหนี้เพื่อกำหนดหนี้สงสัย จะสูญให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ได้และส่งผลให้สหกรณ์ไม่สามารถจัดทำงบการเงินให้ข้าพเจ้า ตรวจสอบได้ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ นายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง ดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ตามหนังสือที่..... ลงวันที่.....

➤ จากการตรวจสอบความมีอยู่จริงของลูกหนี้ เงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้นโดยการ สอบทานหนี้ เงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้นกับสมาชิก ณ วันที่..... ผลการสอบทานพบว่า มีลูกหนี้ ปฏิเสธหนี้จำนวนมาก ข้าพเจ้าได้เสนอแนะให้สหกรณ์ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และรายงานการตรวจ พบข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีของสหกรณ์ดังกล่าวพร้อมเสนอความเห็นเพื่อให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ พิจารณาสั่งการให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ นายทะเบียนสหกรณ์ได้ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 (1) และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่ 14 วันที่.....มีมติให้ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์/ผู้จัดการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ให้แล้ว เสร็จภายใน 30 วัน

➤ ผลการตรวจนับเงินสดในมือ เมื่อวันที่.....ปรากฏว่ามีเงินสดขาดบัญชี จำนวน.....บาท ซึ่งยังอยู่ในระหว่างสอบสวนข้อเท็จจริงและหาผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ในวันเดียวกัน บัญชีเงินฝากธนาคาร..... ประเภท..... บัญชีเลขที่..... มียอดคงเหลือไม่ตรงกับหนังสือ ยืนยันยอดเงินฝากธนาคารซึ่งยังหาสาเหตุไม่ได้ ได้แนะนำให้สหกรณ์ตรวจสอบเอกสารการรับ - จ่ายเงินกับ รายการที่บันทึกในบัญชี และกระทบยอดเงินสดคงเหลือในแต่ละวัน สำหรับกรณีเงินฝากธนาคารได้แนะนำให้ ตรวจสอบรายการฝากถอนเงินและรายการโอนเงินกับรายการที่บันทึกบัญชีในแต่ละวัน

➤ จากการวิเคราะห์สินค้าคงเหลือตามราคาขาย พบว่ามีสินค้าขาดบัญชีจำนวน.....บาท แต่เนื่องจากสหกรณ์ไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมสินค้าให้เป็นปัจจุบันจึงยังไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสินค้าแผนกใด จำนวนเท่าใด ทั้งนี้สหกรณ์ได้มีมติที่ประชุมครั้งที่.....ลงวันที่.....กำหนดให้พนักงานขายสินค้าแต่ละแผนกรับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีของแผนกนั้นๆ แต่สหกรณ์ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ จึงยังไม่สามารถกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ได้แนะนำให้สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุมสินค้า แยกเป็นแต่ละแผนกให้เป็นปัจจุบันโดยเร็วและเทียบยอดสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีบัญชีที่ตรวจนับได้กับสินค้าคงเหลือตามทะเบียนคุมสินค้า ณ วันเดียวกัน เพื่อจะได้ทราบว่าสินค้าใด แผนกใด ขาดบัญชีจำนวนเท่าใด คิดเป็นราคาทุนเท่าใด และราคาขายเท่าใด เพื่อสามารถนำไปกำหนดผู้รับผิดชอบตามมติที่ประชุมดังกล่าวได้ต่อไป

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

ให้รายงานถึงงานตรวจสอบที่ปฏิบัติโดยสรุปแยกเป็นรายธุรกิจ/การดำเนินงานที่ได้มีการปฏิบัติงานตรวจสอบ เช่น ด้านสินเชื่อ ด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย รวบรวมผลผลิต เป็นต้น

1.2.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน

ให้รายงานถึงงานตรวจสอบที่ปฏิบัติโดยสรุปซึ่งต้องสอดคล้องกับแนวการสอบบัญชีที่กำหนด (ตัวอย่างเป็นเช่นเดียวกับที่อธิบายไว้ในรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี)

1.2.2 ผลการตรวจสอบ

ให้รายงานถึงผลการตรวจสอบตามที่ระบุไว้ในขอบเขตการปฏิบัติงาน กรณีมีข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องให้รายงานข้อมูลโดยละเอียด ทั้งเนื้อหาและจำนวนเงิน ตลอดจนการสั่งการหรือแนะนำให้สหกรณ์แก้ไข และการดำเนินการของสหกรณ์กับกรณีที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

● ด้านการบริหารงาน

➤ สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานและการดำเนินธุรกิจประกอบด้วย.....และได้สอบทานการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวแล้ว พบว่า

(1) มีการกำหนดให้แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายจัดการซึ่งเป็นไปอย่างเหมาะสม แต่ผู้ได้รับมอบหมายปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด กล่าวคือ พนักงานการตลาดทำหน้าที่ตรวจรับสินค้า จำหน่ายสินค้า รับเงินค่าขาย และบันทึกบัญชีในสมุดซื้อสินค้า สมุดขายสินค้า และทะเบียนสินค้า

(2) ไม่มีการกำหนดนโยบาย แผนงาน และงบประมาณรายจ่ายไว้

ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินการควรมีการควบคุมให้พนักงานปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งได้รับมอบหมาย ตลอดจนควรกำหนดนโยบาย แผนงาน รวมทั้งงบประมาณ เพื่อเป็นกรอบ/แนวทางในการดำเนินงานและบริหารสหกรณ์ตามหลักการควบคุมภายในที่ดี สามารถใช้เปรียบเทียบกับผลการปฏิบัติงานจริงเพื่อวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการบริหารจัดการสหกรณ์ต่อไป

● ด้านสินเชื่อ

➤ ตรวจสอบหนังสือสัญญาเงินให้กู้ระยะสั้น เลขที่..... ถึงเลขที่.....
พร้อมทั้งหนังสือค้ำประกัน ปรากฏว่ามีข้อสังเกตดังนี้

- (1) ผู้กู้ลงลายมือชื่อไม่ครบถ้วน ได้แก่ สัญญาเงินให้กู้เลขที่
- (2) จำนวนเงินในสัญญาเงินให้กู้กับจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติไม่ตรงกัน ดังนี้

เลขที่สัญญา	จำนวนเงินในสัญญา	จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ	ผลต่าง
.....			
.....			
.....			
.....			

- (3) ไม่มีการจัดทำหนังสือค้ำประกัน สัญญาเงินให้กู้เลขที่.....

เนื่องจากหนังสือสัญญาเงินกู้ยืมและสัญญาค้ำประกัน เป็นหลักฐานในการเรียกร้องสิทธิในฐานะเจ้าหนี้ตามกฎหมาย รวมทั้งเป็นหลักฐานสำคัญในการบันทึกบัญชีตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ดังนั้นสหกรณ์ต้องจัดทำให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

➤ จ่ายเงินกู้พิเศษให้แก่สมาชิก โดยมีหลักประกันเป็นอสังหาริมทรัพย์ แต่ไม่ได้จดจำนองอสังหาริมทรัพย์เป็นของสหกรณ์ ดังนั้นเพื่อให้สหกรณ์สามารถเรียกหลักประกันชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ในกรณีสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญา สหกรณ์ต้องดำเนินการจดจำนองอสังหาริมทรัพย์เป็นชื่อสหกรณ์โดยเร็ว

● ด้านธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

➤ สหกรณ์ไม่ปฏิบัติตามระเบียบสหกรณ์ ว่าด้วยการจัดหาสิ่งของของสมาชิก ต้องการมาจำหน่าย ซึ่งกำหนดให้สมาชิกชำระค่าสินค้าเป็นเงินสด หรือหักเงินกู้เพื่อซื้อสิ่งของจากสหกรณ์ แต่ในทางปฏิบัติสหกรณ์ให้ทำเป็นสัญญาเงินผ่อน/สัญญาเช่าซื้อ ชำระค่าสินค้าเป็นงวด และคิดค่าตอบแทนจากการผ่อนชำระ/เช่าซื้อแทนการทำเป็นสัญญาเงินกู้ ได้แนะนำสหกรณ์ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

ฯลฯ

❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็น
ต่อการเงิน

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
(กรณีไม่สามารถปิดงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน)

สหกรณ์การเกษตรหนองตะเคียน จำกัด

จังหวัดเลย

สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์การเกษตรหนองตะเคียน จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าได้เข้าตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ดังกล่าว เมื่อวันที่ 17 - 20 เมษายน 2557 รวม 4 วัน แต่ข้าพเจ้าไม่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบให้แล้วเสร็จได้ เนื่องจากสหกรณ์มีข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชีที่ยังแก้ไขไม่แล้วเสร็จ ข้าพเจ้าจึงขอเสนอผลการตรวจสอบเฉพาะส่วนที่ได้ทำการตรวจสอบ ดังนี้

สรุปผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต/ข้อบกพร่องที่ตรวจพบและแนวทางการแก้ไข

1.1 ด้านการเงินการบัญชี

1.1.1 ขอบเขตการปฏิบัติงาน

- สอบทานการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินสดและการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ในวันที่ 12 - 15 มีนาคม 2557
- ตรวจนับเงินสดคงเหลือในมือเปรียบเทียบกับบัญชีและตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคาร ณ วันที่ 17 เมษายน 2557
- ตรวจสอบเอกสารหลักฐานการรับจ่ายเงินและรายการโอนบัญชี ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2557
- ตรวจสอบการบันทึกบัญชีในสมุดเงินสด สมุดรายวันทั่วไป และการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไป บัญชีย่อยและทะเบียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2557
- เปรียบเทียบยอดรวมรายละเอียดลูกหนี้เงินให้กู้เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นรายตัวกับบัญชีแยกประเภท ณ วันสิ้นปีทางบัญชี
- สอบทานหนี้เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นกับสมาชิก ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557

1.1.2 ผลการตรวจสอบ

- ผลการตรวจนับเงินสดคงเหลือในมือเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557 เปรียบเทียบกับบัญชีในวันเดียวกัน ปรากฏว่ามียอดถูกต้องตรงกัน

➤ ผลการตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคาร ณ วันตรวจนับเงินสด ปรากฏว่ายอดเงินฝากตามสมุดคู่ฝากของธนาคาร และรายงานของธนาคาร ถูกต้องตรงกับบัญชีทุกธนาคาร

➤ ผลการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการรับจ่ายเงินและรายการโอนบัญชี ตลอดจนการบันทึกบัญชี การผ่านรายการ และการจัดทำบัญชีย่อยและทะเบียนต่างๆ พบว่ามีเอกสารไม่ครบถ้วน ดังนี้

(1) ใบรับเงินให้กู้ระยะสั้น จำนวนเงินรวม 100,000.00 บาท ประกอบด้วย

ชื่อสมาชิก	เลขทะเบียน	กลุ่มที่	วันที่จ่ายเงินกู้	จำนวนเงิน
นายสมสุข เงินมี	471	3	5 ก.พ. 57	50,000.00
นางใจ แยมงาม	256	1	5 ก.พ. 57	20,000.00
นางสี รุ่งทอง	83	8	5 ก.พ. 57	30,000.00

(2) ใบถอนเงินฝากออมทรัพย์ จำนวนเงินรวม 200,000.00 บาท ประกอบด้วย

ชื่อสมาชิก	เลขทะเบียน	กลุ่มที่	วันที่ถอนเงินฝาก	จำนวนเงิน
นายดี ทองมาก	211	4	14 ก.พ. 57	120,000.00
นางพุ่ม ทรัพย์อนันต์	97	6	14 ก.พ. 57	80,000.00

➤ ผลการเปรียบเทียบยอดรวมรายละเอียดลูกหนี้ เงินกู้เงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้นรายตัวกับบัญชี ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 ปรากฏว่าถูกต้องตรงกัน

➤ ผลการสอบทานหนี้ เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นของสมาชิก พบข้อสังเกต ดังนี้

(1) ลูกหนี้ จำนวน 3 รายซึ่งมีเอกสารไม่ครบถ้วนข้างต้นพบว่า ลูกหนี้ดังกล่าวปฏิเสธหนี้ จึงให้จัดทำบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐาน

(2) เงินรับฝาก จำนวน 2 ราย ที่ไม่มีใบถอนเงินฝากข้างต้น สมาชิกปฏิเสธการถอนเงินฝาก จึงให้จัดทำบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐาน

(3) ผลการการสอบทานหนี้และเงินรับฝากกับสมาชิก ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557 จำนวน 797 ราย จำนวน 17,795,116.74 บาท พบว่ามีลูกหนี้จำนวน 679 ราย จำนวน 7,925,432.57 บาท ปฏิเสธหนี้

ทั้งนี้ได้แนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและหาผู้รับผิดชอบ อย่างไรก็ตามข้อสังเกตดังกล่าวเข้าลักษณะข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้ออกคำสั่งที่ กษ 04 ลย/862 ลงวันที่ 18 เมษายน 2557 ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามมาตรา 22 (1) และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่ 14 วันที่ 30 เมษายน 2557 มีมติแต่งตั้งกรรมการ จำนวน 3 คน สอบสวนข้อเท็จจริงและแก้ไขข้อบกพร่องตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ดังนั้นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและนำเสนองบการเงินต่อที่ประชุมได้ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด สหกรณ์ต้องดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ข้างต้นโดยเร็ว

1.2 ด้านการปฏิบัติการและการบริหารงาน

• ด้านสินเชื่อ

ขอบเขตการปฏิบัติงาน

➤ สอบทานการกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการให้เงินกู้และการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว

➤ สังเกตการณ์การปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายในด้านการให้เงินกู้แก่สมาชิกของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 17 - 20 เมษายน 2557

➤ ตรวจสอบหนังสือสัญญาเงินให้กู้ระยะสั้น เลขที่ 769/2557 ถึง 1245/2557 การอนุมัติเงินให้กู้และการค้ำประกัน ซึ่งเป็นการจ่ายเงินกู้สำหรับระยะเวลาดังตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2557

ผลการตรวจสอบ

➤ ผลการตรวจสอบหนังสือสัญญาเงินให้กู้ระยะสั้น การอนุมัติและการค้ำประกันของสมาชิก 3 ราย ซึ่งไม่มีใบรับเงินให้กู้ระยะสั้น รวมทั้งไม่มีการอนุมัติเงินกู้ในรายงานการประชุมคณะกรรมการเงินกู้ และปรากฏว่ามีการอนุมัติเงินกู้สูงกว่าวงเงินที่ระเบียบกำหนด จำนวน 10 ราย เป็นเงิน 80,000 บาท อย่างไรก็ตามมีการจัดทำสัญญาเงินให้กู้ครบถ้วน ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการควบคุมภายในที่ดีสหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกำหนด

• ด้านเงินรับฝาก

ขอบเขตการปฏิบัติงาน

➤ สอบทานการกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการรับฝากเงินจากสมาชิกและสหกรณ์อื่น

➤ สังเกตการณ์การปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายในด้านเงินรับฝากของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 17 - 20 เมษายน 2557

➤ ตรวจสอบรายละเอียดเงินรับฝาก หน่วยที่ 3, 5, และ 7 ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2556 - 31 มีนาคม 2556

ผลการตรวจสอบ

(1) จากการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายในด้านเงินรับฝากพบว่าเจ้าหน้าที่เงินรับฝากทำหน้าที่รับเงินฝาก จ่ายคืนเงินรับฝาก ช่วยสมาชิกเขียนใบส่งเงินฝากและถอนเงินฝากเป็นครั้งคราว ลงบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่เงินรับฝาก นอกจากนี้ได้สอบถามผู้จัดการแล้วพบว่า บางครั้งเจ้าหน้าที่เงินรับฝากยังออกไปรับฝากเงินนอกสถานที่ ซึ่งระเบียบ ว่าด้วยการรับฝากเงินของสหกรณ์กำหนดให้รับฝากเงิน ณ ที่ทำการของสหกรณ์เท่านั้น

(2) มีการรับฝากเงินจากบุคคลภายนอก ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการรับฝากเงินจากสมาชิกและสหกรณ์อื่น

ได้แนะนำสหกรณ์ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกำหนด อย่างไรก็ตามกรณีสหกรณ์ประสงค์จะให้บริการสมาชิกโดยรับฝากเงินนอกสถานที่ ควรกำหนดระเบียบให้ครอบคลุมการบริการดังกล่าวด้วย

(ลงชื่อ) กรกนก วรเดช

(นางสาวกรกนก วรเดช)

ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เลย

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่ 29 กันยายน 2557

(2) กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้

ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถตรวจสอบบัญชีใดๆ ได้ อาจเนื่องจากหาที่ตั้งสำนักงานไม่พบ ติดต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เพื่อให้นำเอกสารหลักฐานและสมุดบัญชีมาให้ตรวจสอบไม่ได้หรืออื่นๆ ให้ผู้สอบบัญชีจัดทำเฉพาะรายงานผลการตรวจสอบบัญชีเพียงอย่างเดียว โดยรายงานสาเหตุที่ไม่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้และให้แนบหลักฐานเท่าที่จัดทำได้ เช่น บันทึกข้อเท็จจริง หนังสือ นัดหมายการตรวจสอบ บันทึกการติดตาม เป็นต้น เพื่อเป็นหลักฐานประกอบ

❖ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี (กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้) สหกรณ์..... จำกัด จังหวัด..... สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....ถึงวันที่..... ① เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... นั้น ข้าพเจ้าไม่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ดังกล่าวได้ เนื่องจาก.....(ระบุสาเหตุ).....ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ทำการติดตามจนถึงที่สุดแล้ว..... รายละเอียดปรากฏตามเอกสารหลักฐานที่แนบมานี้ (ลงชื่อ) (.....) ผู้สอบบัญชี ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี วันที่.....
--

① ปีทางบัญชีที่ตกค้างปีแรก ถึง ปีปัจจุบัน

❖ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบบัญชี กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี (กรณีไม่สามารถตรวจสอบได้) สหกรณ์ประชาชนบ้านพะไล จำกัด จังหวัดอุดรธานี สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2549 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2557 เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ประชาชนบ้านพะไล จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2549 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2557 นั้น ข้าพเจ้าไม่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ดังกล่าวได้ เนื่องจากสหกรณ์ย้ายที่ตั้ง และไม่สามารถติดต่อคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ได้ ส่งผลให้สหกรณ์ตกค้างการตรวจสอบบัญชีจึงถึงปัจจุบัน รวม 8 ปี ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ทำการติดตามจนถึงที่สุดแล้ว ทั้งจากการเดินทางไปยังที่ตั้งของสหกรณ์ตามที่จดทะเบียนในข้อบังคับ ส่งหนังสือถึงประธานกรรมการสหกรณ์โดยไปรษณีย์ตอบรับ ติดต่อสหกรณ์จังหวัดเพื่อขอให้ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลสหกรณ์ดังกล่าวทำการประสานงานให้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารหลักฐานที่แนบมานี้..... (ลงชื่อ) รติรส ใจสงบ (นางสาวรติรส ใจสงบ) ผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุดรธานี กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วันที่ 29 กันยายน 2557
--

